

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MA 'ZERET-NÂME
ŞEYH EŞREF B. AHMED

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

102490

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ORHAN BİLGİN

102490

HAZIRLAYAN
ÖZLEM GÜNEŞ

İSTANBUL 2001

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Yüksek Lisans öğrencisi Özlem Güneş'in "Ma'zeret-Name Şeyh Esref b. Ahmed" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak uygun görülmüştür.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Orhan Bilgin
Üniversitesi : Marmara

O. Bilgin

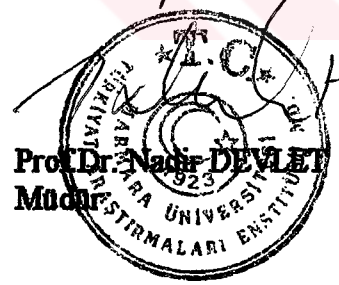
Üye : Prof.Dr.Hikmet Özdemir
Üniversitesi : Marmara

H. Özdemir

Üye : Doç.Dr.Nihat Öztoprak
Üniversitesi : Marmara

N. Öztoprak

Yukarıda jüri Enstitü Yönetim Kurulu'mun 19.1.6.1 2001 tarih ve ..04... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	2
ÖNSÖZ	4
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	5
KISALTMALAR VE İŞARETLER	6
I. BÖLÜM	7
1.1. ESERİN YAZILDIĞI TARİH VE SOSYAL HAYAT	8
1.2. MA'ZERET-NÂME HAKKINDA	9
1.2.1. KONUNUN TASNİFİ.....	10
1.2.1.1. Tevhid Bahsi.....	10
1.2.1.2. İnsanoğlunun Yaratılışı	10
1.2.1.3. Şairin İbadet ve Ahiret Hazırlığı Hakkındaki Görüşleri	10
1.2.1.5. Nefsin Türleri ve Mertebeleri	11
1.2.1.6. Eserde geçen bazı özel isimler ve kıssaları	12
1.3. ESERİN ÜSLUBU	13
II. BÖLÜM	15
2.1. TENKİTLİ METİN KURULURKEN TAKİP EDİLEN USULLER VE ESERİN İMLÂ, DİL ÖZELLİKLERİ	16
2.1.1. İMLÂ ÖZELLİKLERİ	16
2.1.2. DİL ÖZELLİKLERİ	18
2.1.2.1. Ünlüler.....	18
2.1.2.2. Ünsüzler	19
III. BÖLÜM	21
3.1. METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ	22
DİZİN	86
BİBLİYOGRAFYA	137
ÖZGEÇMİŞ	138
TIPKIBASIM	139

ÖZET

Ma‘zeret-nâme XIV. yüzyıl sonu XV. yüzyıl başlarında Şeyh Eşref b. Ahmed tarafından yazılmış dinî-ahlakî öğütler veren bir mesnevidir.

Eser 372 beyitten oluşur ve aruzun “Fâ i lâ tün Fâ i lâ tün Fâ i lün” vezniyle yazılmıştır. Yazıldığı tarih ve şair hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Eski Anadolu Türkçesi dil ve imlâ özelliklerini bünyesinde barındırmaktadır. Anadolu Türk Edebiyatı sahasında yazılan dinî mesnevilerin ilk örneklerindedir. Okuyucuya bilgi vermek ve onu eğitmek amacıyla yazılmıştır.

Mesnevinin metni iki nüshaya dayanılarak tesis edilmiştir. Bu nüshalardan birincisi M. Fuat Köprülü'den Yapı Kredi Bankası'na intikal eden nüsha, diğeri ise Milli Kütüphane'de kayıtlı bulunan nüshadır. Çalışmamızda Yapı Kredi nüshası asıl nüsha olarak kabul edilmiştir.

Eserde Allah'ın sıfatları, dinî inanışlar ve ahiret hazırlığı, nefsin mertebeleri, peygamber kıssaları, insanoğlunun yaratılışı çeşitli söz sanatları kullanılarak anlatılmıştır.

SUMMARY

The Ma'zeret-nâme of poet Sheikh b. Ahmed is a mesnevi that gives religious and moral advices. It is written between the end of XIV. century and beginning of XV. century.

The mesnevi consists of 372 coyolet and it is written with the meter of "Fâ i lâ tün Fâ i lâ tün Fâ i lün" of Aruz. There is no certain information about Sheikh b. Ahmed and when he wrote the Ma'zeret-nâme.

The mesnevi has the characteristics of old Anatolian Turkish language and orthography. It is one of the religious mesnevi of Anatolian Turkish Literature. It is written to give information and advices to the reader.

Our study was based on two copies of the mesnevi. First of them is found among the manuscripts that was inherited from M. Fuat Köprülü to the Yapı Kredi Bank. The other copy is recorded in the Milli Kütüphane. We took the first copy as the main copy of our study.

In the mesnevi, attributes of Allah, religious beliefs, the other world, prophet stories and the creation of human being.

ÖNSÖZ

Türk milletinin altı asırlık zevkini yansıtan Divan Edebiyatı, İslam Medeniyetinin altında şekillenmiş bir edebiyattır. Bu alanda tabiat, aşk gibi beşeri konuların yanısıra İslam dini ve dini inanışlar hakkında da pek çok eser verilmiştir. Özellikle XIII. XIV. ve XV. yüzyıllarda Divan Edebiyatının mesnevi yazma geleneğine bakıldığında dini-ahlâkî muhtevaya sahip mesnevilerin rağbet gördüğü göze çarpar. Bu tür mesneviler, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden ve eski kültürel kimlikleriyle İslami kimliklerini kaynaştırmaya çalışan insanlara, yeni dinlerinin kaidelerinin öğretilmesi bakımından önemlidir. Üzerinde çalışılan bu mesnevide bunlardan biridir.

XV. yüzyılın ilk yarısında Şeyh Eşref b. Ahmed tarafından yazılan Ma'zeret-nâme isimli bu mesnevi, yazıldığı devir, konusu, ve dili itibarıyla Anadolu sahası Türk edebiyatında bugüne kadar bilinen manzum dini eserlerin ilk örneklerinden biridir.

Tezin ilk bölümüne eserin yazıldığı tarih ve sosyal hayat, şair ve eser hakkında bilgi verilerek başlandı. Metinde dağınık bir şekilde işlenen konular, belli başlıklar altında toplanarak açıklandı. Konuların işlendiği beyitlerden örnekler verildi.

İkinci bölümde tenkitli metin kurulurken takip edilen usuller, imlâ ve dil özellikleri yer almaktadır. Metnin yazıldığı döneme ait dil özellikleriyle birlikte, metin tesis edilirken kullanılan imlâ özellikleri de maddeler halinde verildi. Dil özellikleri kısmında ünlüler ve ünsüzler ayrı ayrı ele alındı. Döneme ait ses değişimlerine de yer verildi.

Üçüncü bölümde transkribe edilerek metnin kendisi ve nesre çevirisi verildi. Ma'zeret-nâme'nin metni iki nüshadan tesis edildi. Bunlardan biri M. Fuad Köprülü'den Yapı Kredi Bankası'na intikal eden (Demirbaş no: 133) (107), diğeri ise Milli Kütüphane A 3238 / 1 numaralarında kayıtlıdır. Ancak Milli Kütüphane nüshası düzensiz, dağınık ve sekiz beyit eksik olduğu için Yapı Kredi nüshası esas nüsha kabul edildi. Nüsha farklılıkları da sayfa altlarında gösterildi. Metnin, 67 a, 137 a, 198 a, mısralarındaki bazı kelimeler okunamamış, metnin transkripsiyonu yapılırken bu kelimeler Arap harfleriyle yazılmıştır. Ayrıca metinde unutulmuş kelime ve heceler [ ] içinde verilmiştir. Eserin yazıldığı devir Türk dili ve edebiyatının gelişimini izleme açısından çok önemli bir devir olduğu için metne tam bir transkripsiyon uygulanmıştır. Alanımız dışında kalan okuyucuların metni kolayca anlamalarını sağlamak için ve çalışmada yardımcı olması açısından beyitlerin nesre çevirisi karşı sayfada verilmiştir.

Dördüncü bölümde kelimelerin dizini yapıldı. Dizinde kelimelerin geçtiği tüm beyit numaraları gösterildi. Kelime kök, gövde veya birleşiklerine gelen ekler ve diğer unsurlar alfabetik olarak sıralandı. İsim kök ve gövdelerine gelen ekler (+), fiil kök ve gövdelerine gelen ekler (-) işareti ile gösterildi. Ayrıca mesnevide yer alan birleşik kelime ve deyimler tespit edilerek beyite göre manâlandırıldı.

Son bölümde ise metin tesisinde esas nüsha olarak kabul ettiğimiz Yapı Kredi nüshasının konuya ilgi duyanların istifade edebilmeleri amacıyla tıpkı basımı verildi.

Yaklaşık altı asır önce yazılmış bu eseri günümüze taşıma mutluluğunu bana yaşatan, bilgi ve tecrübelerini esirgemeyerek yol gösteren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'e, tezin yazılması ve dizaynı aşamalarında büyük yardımı olan eşim Ahmet Güneş'e teşekkürü borç bilirim.

Özlem GÜNEŞ
Mayıs 2001 / Çamlıca

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

İşaret	Transkripsiyon	İşaret	Transkripsiyon
ا	a, e, A, E	س	s, S
ا	ı, i, I, İ	ش	ş, Ş
ا	u, ü, U, Ü	ص	ş, Ş
ء	'	ض	z
ا	â, â, Â, Â	ط	t, T
ب	b, B	ظ	z
پ	p, P	ع	'
ت	t, T	غ	ğ, Ğ
ث	s, S	ف	f, F
ج	c, C	ق	k, K
چ	ç, Ç	ك	k
ح	h, H	ك	ñ
خ	h, H	گ	g, G
د	d, D	ل	l, L
ذ	z, Z	م	m, M
ر	r, R	ن	n, N
ز	z, Z	و	u, û, ü, v
ژ	j, J	ه	h, H
		ی	î, î, y, Y

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.g.e.	adı geçen eser
c.	cilt
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Haz.	hazırlayan
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
s.	sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayımlı
YK	Yapı Kredi nüshası
M	Milli Kütüphane nüshası
Ünv.	Üniversite
Yük. Lis.	Yüksek Lisans

[] Unutulmuş kısımlar için

I. BÖLÜM

1.1. ESERİN YAZILDIĞI TARİH VE SOSYAL HAYAT

Ma'zeret-nâme'nin müellifi Şeyh Eşref b. Ahmed'in yaşadığı tarih kesin olarak bilinmemektedir. Şair, muhtemelen XIV. yüzyılın son yarısıyla XV. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olmalıdır. Ma'zeret-nâme'nin de içinde bulunduğu mecmuanın istinsah tarihi olan 856/452 tarihinden biraz önce vefat etmelidir¹. Vefat tarihini bile tam olarak bilemediğimiz şairin doğum yılını tahmin etmek güç olsa da çocukluk ve gençlik yıllarının Ankara Savaşı ile birlikte gelen Fetret dönemine rastladığını kabul edebiliriz. Bilindiği gibi bu dönem, Ankara Savaşı ile Yıldırım'ın Timur'a esir düşmesi ve Yıldırım'ın oğulları arasında başlayan taht mücadeleleri ile sürüp gitmiş ve sonunda Çelebi Mehmet'in kardeşlerine galip gelerek 11 yıl bulan Fetret'e son verip Osmanlı Devleti'nin yegâne hükümdarı olmasıyla son bulmuştur.

Osmanlı padişahlarının büyüklerinden olan Çelebi Mehmet, azim ve metâneti, ahlâkî faziletleri, sözüne riâyet etmesi, yaradılışından gelen nezaketi ve itidâli ve siyasî görüşleri, programlı hareket etmesi, herhangi bir tehlikeye karşı uyanık bulunarak çabuk karar vermesi sayesinde parçalanmış olan Osmanlı Devleti'ni bir idare altında toplamayı başarmıştır.²

Çelebi Mehmet'in ölümünden sonra Sultan II. Murat tahta geçer ve Anadolu'da siyasî birliği sağlar. Sultan Murat, Osmanlı tarihçilerinin yanısıra İslam ve Hristiyan tarihçilerinin de müttefikane kaydettiklerine göre ince ruhlu, hassas, âdil, merhametli, cesur ve tedbirli bir hükümdardı. İlmî musahabeleri sever, âlimleri korur ve onlara muayyen tahsisât verirdi. Musikî, şiir ve edebiyata düşküdü. Memleketinde kültür hayatını yükseltmek için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan Sultan Murat'ın adına bir hayli eser telif ve tercüme olunmuştur. Onun devrinde birçok âlim, şair ve sanatkâr Anadolu'ya hicret etmiştir. Bu yüzden Sultan II. Murat, Türk Dili ve Edebiyatı'nın, ilim ve fikir hayatının gelişip ilerlemesinde büyük ölçüde yardımcı olmuştur.³

Osmanlı memleketlerinde fikir hayatına verilen ehemmiyete paralel olarak gelişen ilmî ve edebî faaliyet tasavvufî akımlarda da görülmekteydi. Osmanlı Devleti kurulurken Anadolu'daki Ahî, Babaî ve Mevlevî tarikatleri en faal devirlerini yaşıyorlar ve bu kıtada mevcut beylikler üzerinde nüfuzlarını gösteriyorlardı. Tasavvufî eserler manzum ve mensur olarak yazılmaktaydı. XIV. yüzyılda Âşık Paşa, Yunus Emre ve Sultan Veled'e ait eserlerle XV. yüzyıldaki Kemal Ümmî ve Nesimî'nin eserleriyle, Eşrefoğlu'nun Hayret-nümâ ve 1447'de yazılmış ahlaka dair kıymetli bir eser olan Müzekki'n-Nüfus isimli eseri tasavvufî eserlerdendi.⁴

XIV. yüzyılın sonları ile XV. yüzyılın ilk yarısındaki ilmî, edebî, tasavvufî bu gelişmeler hiç şüphesiz dönemin padişahlarının (özellikle II. Murat dönemi), devlet adamlarının gösterdikleri teşvik ve himaye sayesinde olmaktadır.

¹ Doç. Dr. Orhan Bilgin, Şeyh Eşref b. Ahmed – Fütüvvet-name, İstanbul 1992, s. IV-V

² İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.I, Ankara 1972, s. 374-375

³ İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s. 451, 521

⁴ İ. Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s. 521

1.2. MA‘ZERET-NÂME HAKKINDA

Şeyh Eşref b. Ahmed'in Ma'zeret-nâme isimli mesnevisi dini-ahlâkî mesnevilerin ilk örneklerindedir. Bu mesnevi 155 varaklık bir mecmuada altı adet mesnevi ve bir tercî ile birlikte yer almaktadır. "Edebiyat tarihlerinde ve biyografik eserlerde ismine rastlayamadığımız Şeyh Eşref b. Ahmed'in eserlerinde de hayatı, yaşadığı muhit ve zamana dair en küçük bir kayda rastlanmamıştır. Şairin yaşadığı asır da kesin olarak bilinmemektedir. Elimizde hiçbir vesika ve delil olmamakla birlikte, şahsi kanaatimize göre, bu şair, daha çok Eşrefoğlu Rumi diye bilinen ve 874 / 1469'da ölen İznikli Abdullah b. Eşref'in babasıdır."⁵ Mesnevinin, 44. ve 196. beyitlerinde şairin ismine rastlamaktayız. 51. ve 184. beyitlerde ise "iklimlerde adım iyi" diyerek tanınmış bir şair olduğunu belirtir. Şair, 189. beyitin ilk mısrasında "senün-ile adum olmuşdı edib" sözleriyle hem çevresinde nezaket sahibi biri olarak tanındığını hem de edebiyatla uğraştığını söyler. Şairin Ma'zeret-nâme isimli mesnevisinden başka mesnevileri de vardır. Bunlar :

- a. İbret-nâme, 856 beyit
- b. Başı noksan ve adı meçhul mesnevi, 1616 beyit
- c. Fütüvvet-nâme, 444 beyit
- d. Elest-nâme, 221 beyit
- e. Nasihat-nâme, 503 beyit
- f. Hayret-nâme, 118 beyit
- g. Münâcât (terci tarzında), 445 beyitdir.

Mesnevinin metni bilinen iki nüshaya dayanılarak tesis edilmiştir. Birincisi, "M. Fuad Köprülü'den Yapı Kredi Bankası'na intikal eden yazmalar arasında bulunmaktadır. (Demirbaş no: 133) (107). Bir yere vakfedildiği anlaşılan bu yazma, 155 varaktır ve Nasuh b. Ahmed tarafından 856 / 1452'de Edirne'de istinsâh edilmiştir."⁶ Diğer nüsha ise Milli kütüphane'de a. 3238/ 1'de kayıtlıdır. Bu nüsha 8 beyit eksik olup Yapı Kredi nüshasına göre düzensiz ve dağınıktır. Metnin tesisi yapılırken Yapı Kredi nüshası asıl nüsha olarak kabul edilmiştir. Yapı Kredi nüshasında da 4. ve 5. beyitlerin birer mısraları eksikti fakat Milli Kütüphane nüshasından faydalanılarak metin tamiri yapıldı. Eserin, 67 a, 137 a, 198 a mısralarındaki bazı kelimeler okunamamış, metnin transkripsiyonu yapılırken bu kelimeler Arap harfleriyle yazılmıştır.

372 beyitten oluşan Ma'zeret-nâme fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün vezniyle nazmedilmiştir. Ma'zeret-nâme dini-ahlâkî öğütler veren bir mesnevidir. Yapılan araştırmalar neticesinde Ma'zeret-nâme isimli bir başka esere ve türe rastlanmamıştır. Eserde Allah'ın yüceliği , cömertliği, sonsuz rahmeti, insanoğlunun oluşum evreleri, ahiret hayatı için gereken hazırlıklar, ten ile ruhun ölüm anındaki vedalaşmaları, tenin yaşadığı hayattan duyduğu pişmanlık, hayal kırıklığı, ruhun tene Allah'a nasıl kulluk etmek gerektiğini anlatan öğütleri, nefis mertebeleri gibi konular anlatılmıştır.

Eser besmele ile başlar. Klâsik tetibe uygun bir mesnevi değildir. Şair, eserinde işlediği konulara ayrı bir başlık atmayıp tek bir başlık altında toplamıştır. Eserde bir konu işlenirken başka bir konuya geçilir, daha sonra aynı konuya tekrar dönlür.

⁵ Doç. Dr. Orhan Bilgin, a.g.e, s.V

⁶ Doç. Dr. Orhan Bilgin, a.g.e, s.VII

1.2.1. KONUNUN TASNİFİ

1.2.1.1.Tevhid Bahsi

Şair, mesnevinin ilk beyitlerinden başlayıp doksanlı beyitlere kadar Allah'ın kerem, rahmet sahibi olduğunu, bütün insanları yoktan varedip, anne karnında her türlü beladan koruduğunu, kullarının nasıl olacağını (güzel-çirkin, zengin-fakir, âlim-câhil olma bakımından) daha ezelde belirlediğini, istediğine rahmet istediğine sıkıntı verdiğini anlatmaktadır.

Her gelecek işi takdirde düzen
Olmadın yazduğunu irden yazan (25)

Kimi 'âlim kimi câhil eyleyen
Kimi nâkıs kimi kâmil eyleyen (23)

Metnin 14. beyitinde Allah'ın Bârî, (bir model olmaksızın canlıları yaratan) 15. beyitte Musavvir, (şekil ve özellik veren) 16. beyitte Rahman, 18. beyitte Mucîb, (dileklere karşılık veren) 26. beyitte Mûkit (bedenlerin ve ruhların gıdasını yaratıp veren) ve Rezzâk (bedenlerin ve ruhların gıdasını yaratıp veren), 27. beyitte ise Mâni (dilemediği şeylerin gerçekleşmesine müsaade etmeyen) isimlerine gönderme yapılmıştır.⁷

1.2.1.2.İnsanoğlunun Yaratılışı

Eserde insanoğlunun baba belinden ana rahmine olan yolculuğu, anne karnında geçirdiği safhalar ve doğduktan sonra bahsedilen nimetler anlatılmaktadır. İnsanoğlunun meydana gelişi için gereken şartlar ve ana karnında geçirdiği safhalar mesnevinin 14.- 35. beyitleri arasında verilir.

Mesnevide ana rahminde ceninin geçirdiği safhalar şunlardır:⁸

- Meni
- Uyuşmuş kan (döllenmiş yumurta)
- Çiğnenmiş et
- Cenin (organlar belli olmaya başlar.)

1.2.1.3.Şairin İbadet ve Ahiret Hazırlığı Hakkındaki Görüşleri

Ma'zeret-nâme dini- didaktik bir mesnevi olduğu için eserin birçok beyitinde ibadetler ve ahiret hazırlığı ile ilgili öğütler verilmiştir. Şair bu beyitlerde günahının uçsuz bucaksız olduğunu ama Allah'ın rahmetine sığındığını, dünyanın geçici olduğunu, ahiret için hazırlık yapmak gerektiğini, riya kokan heveslerden uzak durulmasının önemini, herkesin kendinden sorumlu olduğunu, son pişmanlığın fayda getirmeyeceğini anlatmaktadır.

Senden artık kimse suçum bilimez
Şöyle çokdur kim hesabın kılımaz (79)

Son peşimân assı itmez kişiye
Dâr-ı huldı virmegil bir saksıya (224)

⁷ Bekir Topaloğlu, "Esmâ-i Hüsnâ", DIA, c.XI, İstanbul 1995, s. 414-415

⁸ Mu'minin suresi, 23/12-14. ayetler

1.2.1.4.Ten ile Ruhun Anlatıldığı Bölüm

Şair, 111. beyitten itibaren ten ve cânın yani ruhun hikayesini anlatır. Ten insanın dünyevi ruh ise uhrevi yönünü temsil eder. Hikâye Azrail'in gelmesiyle başlar.Ten ve ruh vedalaşır. Bu vedalaşma esnasında ten, ruhun kavuştuğu mertebeler karşısında şaşakalır ve onlara kavuşamamanın eksikliğini duyar, pişman olur. Kendisine bir fırsat verilmesini ister. Ruh, tene hem öğüt verir hem de nazlanır. Ten, ruha kabirdeki meleklerden, çıyanlardan, kurtlardan korktuğunu, orada aç susuz ne yapacağını söyleyince ruh, bunları önceden düşünmesi gerektiğini, bu mevkiye dinin kurallarına uyarak geldiğini söyler.

Ten ve ruhun bu şekilde konuşturulması mesneviye bir canlılık katmış ve mesneviyi tekdüzelikten kurtarmıştır.

Can didi yidürdünise variken
Dünyede sen malını severiken (322)

Ten didi kim sorıcıdan korkaram
Kabr içinde çünkü yüzlerün görem (300)

1.2.1.5.Nefsin Türleri ve Mertebeleri

Şair mesnevide nefsdan bahseder. Nefs insanın iç âlemi için kullanılır. Ruh ile nefis aynı şeydir. İnsan iyi şeylere yönelince ruh, dünya işlerine ve kötü şeylere yönelince nefis adını alır. Metinde nefsin iki türünden bahsedilmiştir. “Bunlardan birincisi ruh- hayvanidir. Hayvani nefis his ve iradeli harekete sahip olma gücünü temsil eder. İkinci nefis olan ruh-ı insani ise insandaki küllileri ve akıl yürütme gücünün simgesidir.”⁹ Şair gönlün iki ruhun ortasında olduğunu, nefse uyarsa gönül aynasının pisleneceğini, ruha uyarsa nurlanacağını belirtir.

Mesnevide nefisle ilgili diğer konu da nefsin mertebeleridir. Özellikle nefs-i emmâre ve nefs-i mutmainne üzerinde durulmuştur.Nefs-i emmâre'nin tene uyması durumunda ateşe gireceği, ruha uyması durumunda Allah'ın rızasına kavuşacağı belirtilir. Mutmainne olan nefsin ise bütün endişelerden uzak olduğu söylenir. Bilindiği üzere nefsin yedi mertebesi vardır.¹⁰

- a. Nefs-i emmâre: insanı kötülüğe sevkeden nefis
- b. Nefs-i levvâme : Yaptığı kötülükten pişman olan ve hayra yönelen nefis
- c. Nefs-i mülhime: Üzeri nur zulmet karışımı perdelerle kaplı nefis
- d. Nefs-i mutmainne: Nurlu perdelerin ağırlıkta olduğu nefis
- e. Nefs-i razıyye:Allah'tan razı olan nefis
- f. Nefs-i marziyye: Allah'ın kendisinden razı olduğu nefis
- g. Nefs-i safiyye: Kötülüklerden tamamen arınmış nefis

⁹ Süleyman Uludağ, *Tasavvufî Terimler Sözlüğü*, Marifet Yay., İstanbul 1995, s. 405-406

¹⁰ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yay., Ankara 1995, s. 425-426

1.2.1.6.Eserde geçen bazı özel isimler ve kıssaları

Eserde bazı peygamber kıssalarına telmih yapılmıştır.

a. NUH (a.s.)

Nuh peygamber tufan sırasında imana gelmeyen oğluna yaptığı çağrı ile ilgili olarak anılır. Hz. Nuh tufan başladığında inşa ettiği gemiye inanaları ve her hayvandan birer çift alarak biner . Kendisine iman etmeyen oğlu Kenan'ı da çağırır ama o kabul etmez. Osırada Yüce Allah Nuh'a "o senin ehlinden değildir" sözleriyle seslenir.¹¹

Nuha çünkim oğlu Ken'an uymadı
Hak Ta'ala "Leyse min ehlik" didi (90)

b. MUSA (a.s.)

Mesnevinin 173. beyitinde Hz. Musa'nın Allah-ü Ta'âlâ ile olan konuşmasına telmih vardır. "Hz. Musa Mısır'a dönmek üzere ailesi ve iki çocuğuyla yola çıktığında Tur-ı Sina'ya yaklaştığı zaman şiddetli bir rüzgar ve yağmurla karşılaştı. Yolunu şaşırdı. Ateş yakmak istediye de çakmağı ateş almadı. O sırada uzakta bir ateş gözüne ilişti. Ateşe yaklaşımda onun bir ağaç tepesinde olduğunu gördü. Korkarak geri dönmek istedi. O zaman ağaçtan "Ya Musa! Ben alemlerin rabbi olan Allahım!" diye bir nida geldi. Musa secdeye vardı. Bu sırada ikinci bir nida ile "Ya Musa, ben senin rabbinim. Nalınlarını çıkar. Sen Tuva denilen kutsanmış vadidesin". O zaman Musa "Ya Rabbi! Bana zatını göster sana bakayım" dedi. Allah da "Sen beni göremezsin" dedi. "Fakat dağa bak. Eğer benim tecellime tahammül edip durursa beni görürsün". Allah dağa tecelli etti. Dağ parçalandı. Musa bayılıp düştü. Bu mülakattan sonra Hz. Musa'ya Kelimullah denildi."¹²

Uşda na'leyn gibi kaldum ben tana
Musı gibi sen üleşdin Hocana (173)

c. ÂDEM (a.s.)

Mesnevinin 87., 88., ve 92. beyitinde İblis'in Hz. Âdem'i kandırıp cennetten çıkarma olayına telmih vardır. İblis, yasak meyveyi önce Âdem'e sonra Havva'ya yedirmiştir. Bu yüzden cennetten çıkarılmışlardır. Onlarla birlikte İblis de yeryüzüne atılmıştır. Hz. Âdem ve Havva uzun yıllar tevbe ve istiğfarda bulunmuşlar, Allah'ın kendilerine öğrettiği duaları okuyarak suçlarının bağışlanmasını dilemişler ve sonunda afolunmuşlardır.¹³

Âdem insaf itdi buldı rahmeti
İblis'in ucbi givürdi la'neti (92)

¹¹ İskender Pala, a.g.e., s. 432

¹² İskender Pala, a.g.e., s. 403

¹³ İskender Pala, a.g.e., s. 19

1.3.ESERİN ÜSLUBU

Eser tamamen Türkçe kelimelerden oluşacak derecede sade bir Türkçe ile yazılmıştır. Söz sanatlarından tezat, telmih, benzetme ve intak göze çarpanlar arasındadır. Şair, bazı anlatımlarda zıt kavramları kullanarak anlamı daha da pekiştirmeye çalışmıştır. Bu özellik daha çok karakterlerin anlatıldığı bölümlerde yer almaktadır.

Kimi oğlan kimi yigit kimi koca
Kimisi beg kimi yohsul kim hoca (113)

Mesnevinin 90. beyitinde Nuh peygambere, 88. beyitinde Âdem peygambere, 173. beyitinde Musa peygambere, 14., 15.,16., 18., 26., 27. beyitlerde Allah'ın isimlerine telmihte bulunulmuştur. Bu beyitler konunun tasnifi bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Şairin mesnevide kullandığı diğer bir sanat da benzetme sanatıdır. Bu sanat 176, 177, 178, 179, 192 ve 263. beyitlerde göze çarpar. Bu benzetmeleri yapan tendir.

Bunda kaldum bir kalıb kerpiç gibi
Suyu sogulmuş harap sarnıç gibi (177)

Ya harab şar gibi anda kimse yok
Ya bozulmuş bustan içre bir oyuk (179)

Şair Ma'zeret-nâme'de 111. beyitten itibaren ten ile canı konuşurmuştur. Böylece eseri monotonluktan kurtarmış, esere daha akıcı bir hava kazandırmış ve intak sanatını kullanmıştır:

Ten didi kim sinlede kefen çürir
Bir olur ol arada kul u emir (324)

Can didi kim ger muti olsan Haka
Sana küyer huriler dar-ül bekâ (329)

Eserde belli başlı ikazlar da bulunur: “İy aceb neden işitmez kulagun”, “Aç gözünü bir dem uykudan uyan”, vb.

Mesnevide atasözü özelliği gösteren mısralar vardır. Bunlar şunlardır:

Son peşiman assı itmez kişiye (224)
Çöplük olur yiri eskise elek (282)
Karanuda ejdeha yımşak olur (363)

Eserde işaret sıfatları ve işaret zamirleri çokça kullanılmıştır. İşaret sıfatı olarak kimi yerlerde “ol”, kimi yerlerde “o” kullanılmıştır. Aynı zamanda Türkçe kelimelere daha çok yer verilmesinden olsa gerek tamlamalara fazla rastlanmamaktadır.

Eserin 133, 136 ve 137. beyitlerinde can ile tenin ayrılışı yani Azrail'in ruhu aldığı anın tasviri yapılmıştır. İnsanı ürperten bir özelliğe sahip olan bu tasvir, şairin güçlü edebi yönünü de ortaya koyar.

Tepserür tutakları urur nefes
Çünkü gördi arda kaldı her heves (136)

Gitdi nurı gözlerün rengi döner
Canı gözleyü kalur can hoş gider (133)

Mesnevideki pekçok beyit anlam bakımından birbirinin tekrarı niteliğindedir. Metinde kelime tekrarları çok sık görülür. Bu da eserin dini-didaktik, yani konunun sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır.

II. BÖLÜM

2.1.TENKİTLİ METİN KURULURKEN TAKİP EDİLEN USULLER VE ESERİN İMLÂ, DİL ÖZELLİKLERİ

Şeyh Eşref b. Ahmed'in Ma'zeret-nâme isimli mesnevisi Türk Edebiyatı Tarihi ve Türk Dil Tarihi bakımından bazı önemli imlâ özellikleri içermektedir. Bu yüzden metne tam bir transkripsiyon uygulanmıştır. Böylece Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin asli imlâları gösterilmiştir. Metnin transkripsiyonu yapılırken vezin göz önünde bulundurulmuş ve uzatma işaretleri vezne göre konmuştur. Bazı kelimeler vezne uymayacak şekilde yazılmıştır. Metnin imlâ özelliklerini tam olarak yansıtmak için böyle kelimeler olduğu gibi transkrip edilmiştir. Buna göre eserin imlâ ve dil özellikleri şöyledir:

2.1.1.İMLÂ ÖZELLİKLERİ

- Metin harekeli değildir. Yanlış okunabilecek yerlerde gerekli görüldüğü takdirde hareke konulmuştur. Uzun heceye tekabül eden Türkçe ünlü seslerin üzerine düz çizgi (-) konularak yazmadaki imlâya sadık kalınmıştır.
- Arapça ve Farsça uzun seslerin üzerine şapka (^) konmuştur.
- Metinde Türkçe kelime ve eklerde uzun heceye tekabül eden -e ve -a vokali elif (ل) harfiyle yazılmış ē ve ā şeklinde gösterilmiştir.

اوزرینا   üzerinē   صا قلا   şaqlā

- Türkçe kelimelerde uzun heceye tekabül eden ilk heceler harf-i medlerle gösterilmiştir.

آری   ārı   آتموز دن   ātamuzdan

- Metnin bazı yerlerinde –e ve –a vokali kısa heceye tekabül ettiği halde elif harfi ile yazılmıştır.

دا كل   dēgöl   كيمدا   kimdē

- Metinde kısa heceye tekabül eden elif harfinin üzerine vezin gerektirmediği halde bazı yerlerde harf-i med konulmuştur.

آنى   ānı   آى   āyı

- Metinde bazı kelimelerin sonundaki –den veya –dan hecesi tenvin ile belirtilmiştir.

آيوداً   eyüden   بزداً   bizden

- Metinde şart eki -sa, -se, ister kısa ister uzun heceye tekabül etsin genellikle elif harfiyle yazılmıştır.

السا   alsā   اويسا   uysā

- ler, -lar çoğul eki uzun heceye tekabül ediyorsa “P” harfiyle birlikte “لار” şeklinde yazılmıştır.

- j. Metinde 50a, 72b, 107a, 264b, 274b, 323a'daki "saña" kelimesi "ساڤا" şeklinde yazılmıştır.
- k. Metinde 61a ve 28b'deki "ümîdüm", 128'deki "pâdişâh", 340b'deki "şâd", 356a'daki "üstâd" kelimelerindeki "د" (dal) harfinin üzerine 700/1300 yıllarına kadar Farsça'da kullanılan bir imlâ kaidesine uyularak nokta konmuştur. Metin oluşturulurken bu kelimelerin gerçek imlâları yazılmıştır.
- l. Metinde 53a'daki "lâyık"; 299a ve 347a'daki "cân"; 361a'daki "âyine"; 89a ve 307a'daki "hõca"; 246b, 302a ve 303a'daki "dîn" kelimelerinin ilk heceleri, 55a ve 114b'deki "destûr"; 62a'daki "ümîd"; 175a'daki "ma'sûk"; 179b'deki "bustân"; 205b'deki "mağrûr"; 241a, 313a'daki "müşkîl"; 237b ve 276b'deki "menzîl"; 248a'daki "maksûd"; 11a ve 76a'daki "arzû" kelimelerinin ikinci heceleri vezin gereği kısa heceye tekabül edecek şekilde kullanılmıştır. 75a'daki "niyetümde", 202a ve 323a'daki "ni 'meti" kelimelerinin ilk heceleri vezin gereği uzun heceye tekabül edecek şekilde kullanılmıştır. 82a' da "hazretüne" olması gereken Arapça kelime "hazratuna" şeklinde yazılarak vezin icabı kısa ses uzatılmıştır.
- m. 149a'daki "nar-ı hasret" ve 122b'deki "hur-ı vildan" terkiplerinde izafet kesreleri "و" (vav) harfiyle yazılmıştır. Fakat "nar-ı hasret" ve "hur-ı vildan" şeklinde okunmuştur.
- n. 4a'daki "kamumuz" kelimesinin metinde "mu" hecesi, 118b'deki "ger" kelimesi ve 336'daki "leziz" kelimesinin ikinci "z" harfi unutulmuştur. Vezin ve anlam gereği ilave edilerek metin tamiri yapılmış ve [] işareti içinde gösterilmiştir.
- o. Metinde bazen mısra sonundaki Türkçe vokaller med harfleriyle gösterilmiş olmalarına rağmen metin kurulurken uzun ünlü olarak okunmamıştır. Çünkü aruzda mısra sonundaki heceler uzun kabul edilir.
- p. Metinde "tut-" fiili "د" (d) hem de "ط" (t) harfiyle yazılmıştır. Bu durum bize o dönemde iki harfin de kullanıldığını göstermektedir.
- q. "fi" için bazı yerlerde "س", bazı yerlerde ise "ك" kullanılmıştır.

ساڤا	saña	كو كلوم	gönlüm
------	------	---------	--------

- r. Metinde "g" sesi için bazen "ج", bazen de "ج" kullanılmıştır.

د كول	degül	كزاد و ك	gizledüñ
-------	-------	----------	----------

- s. Ekler genellikle tabanla bitişik yazılmıştır.

اير شدى	irişdi	قيلمشم	kılmışam
---------	--------	--------	----------

- t. Kalın sıradan Türkçe kelimeler için "ص" ve "ط" kullanılmıştır.

صقميان	saklayan	طوغر	toğar
--------	----------	------	-------

- u. Metinde Türkçe kelimelerde "ç" sesi yerine bazen "c", "p" sesi yerinde bazen "b" kullanılmıştır.

اچ	aç	هپ	hep
----	----	----	-----

2.1.2.DİL ÖZELLİKLERİ

Metinde görülen başlıca dil özellikleri şunlardır :

2.1.2.1.Ünlüler

a. Bugün “e”li olan bazı kelimelerin “i”li şekli çokça görülmektedir.

ییل ایردن	yl irden	ییر کیر و	yir girü
--------------	-------------	--------------	-------------

b. Bugün “i”ye dönüşmüş olan sesin “e”li şekli görülmektedir.

ایو	eyü	کاین	geyen
-----	-----	------	-------

c. Metinde ünlülerin kalınlık ve incelik bakımından uyumu kuvvetlidir.

کلمیا کز ل و ک	gelmeye gizledüñ	قالمدی صا قلسک	qalmadı şaklasan
-------------------	---------------------	-------------------	---------------------

d. Türkçe kelime köklerinde, gövdelerinde ve eklerinde yuvarlaklaşma yaygındır.

d.1. Kök ve gövdede yuvarlaklaşma

ارتوق دکول	artuq degül	اکسوک ازغون	eksük azgun
---------------	----------------	----------------	----------------

d.2. Eklerde yuvarlaklaşma

نعمتک جوردی	ni ‘metüñ çevürdi	لعتوک شکسز	la ‘netüñ şeksüz
----------------	----------------------	---------------	---------------------

d.2.1. İyelik ekleri 1. şahıs çokluk için –umuz, -ümüz şeklindedir.

اوموز	evümüz	کوز و موز	gözümüz
-------	--------	-----------	---------

d.2.2. İlgi durum eki ünsüzle biten kelimelerden sonra –uñ, -üñ, ünlü ile biten kelimelerden sonra ise –nuñ, -nüñ şeklindedir.

کیمینو ک فضلک	kiminüñ faźluñ	رحمتوک انو ک	rağmetüñ anuñ
------------------	-------------------	-----------------	------------------

d.2.3. Zarf-fiil ekleri –up, -üp, -uban, -üben şeklindedir.

دیوین جوریوین	diyuben çürüyüben	ایدب اَشوب	idüp aşup
------------------	----------------------	---------------	--------------

d.2.4. Görülen geçmiş zaman ekleri ikinci teklik için –duñ, –dũñ şeklinde kullanılmıştır.

ايشاد و ك   işledũñ   قلد و ك   qalduñ

d.2.5. Geniş zaman eki ünsüz ile biten bazı kelimelerden sonra –ur, –ür şeklinde kullanılır.

كوتورور   götürür   اولور   olur

d.2.6. Bildirme eki –dur, –dür, –durur şeklindedir.

دكولدر   degüldür   لايقد رر   lâyıq durur

e. 3. teklik iyelik eki devamlı dar ünlülüdür.

كبرى   kibri   قولغى   kulağı
قموسى   qamusı   عجبى   'ucbı

f. Yükleme hali eki –ı, –i, 3. kişi ekinden sonra –en şeklinde kullanılmaktadır.

يولى   yolu   عيين   'aybın
ادين   adın   بزی   bizi

Ancak 3. kişi iyelik eklerinden sonra –nı, –ni şeklinin de kullanıldığı görülür.

آزيقينى   azıqını   اوغلىنى   oğlını
علمنى   'ilmını   ايشنى   işini

g. Bugün “ö” olan sesin “e” şekli de görülmektedir.

ايله طوت   eyle tüt

2.1.2.2. Ünsüzler

a. ğ, g düşmesi görülür.

ايو   eyü < edgü   قايى   qatı < qatığ
طولو   tolu < toluğ   بيتى   bitı < bitig

b. k > ğ, k > g değişmesi görülür

كل   gel- < kel-   كوكل   göñül < köntül
كى   gey < key   كوك   gök < kök

c. b > v değişmesi görülmektedir.

وار   var < bar   او   ev < eb
ياوز   yavuz < yabız   وير   vir- < ber-

d. Bazı kelimelerde t > d değişmesi görülmektedir.

در لو	dürlü	<	türlüg	دی	di-	<	ti-
دل	dil	<	til				

e. Bazı kelimelerde “t” korunmaktadır.

طولو	tolu		طوغر	toğar
طون	ton			

f. Kelime içinde iki ünlü arasında sedasız seslerin sedalılaştığı görülür. Bazı kelimelerde de sedalılaşmanın olmadığı görülür.

قلاغا	qulağa	<	kulak	كوجى	güci	<	güç
اياقى	ayakı	<	ayak	لا يقوك	lâyıqun	<	layık

g. İki ünsüzle biten bazı yabancı kelimeler aynen kullanıldığı gibi böyle kelimelerde bu iki ünsüz ses arasında bir ünlü sesin türediği de görülür.

قبر	qabir	<	kabr	خير	hayır	<	hayr
-----	-------	---	------	-----	-------	---	------

h. İki heceli bazı Türkçe kelimeler ek aldığında son hecedeki ünlü sesin düştüğü görülür.

كوكلوك	gönlün	<	gönül	رحمنا	rahmine	<	rahim
اوغلىنه	oğlına	<	ogul				

i. “et-” fiili ile birlikte “it-” şekli de kullanılır.

اتدوك	etdüñ		اتمادن	etmeden
ايدر	ider		ايدن	iden

j. “ne” zamirinin kendisinden sonra gelen ünlü ile başlayan fiillerle ünlü sesin düşmesiyle birleştiği görülür.

نيلدوك	n'eyledüñ	<	ne eyledün
ندم	n'idem	<	ne idem
نوليدم	n'olaydum	<	ne olaydum

III. BÖLÜM

3.1.METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ

BİSMİ'LLÂHİ'R-RAHMÂNİ'R-RAHÎM

MA'ZĒRETNÂME (Şeyh Eşref İbn Ahmed Raḥmetullah)

1. İy hocâlar ḥôcasî kâdir 'alîm (1b)
Sen naşîb it kûluñā kalb-i selîm
2. Dâim îmân ūzerinē tut bizi
Müstakîm it açuban gōzŭmŭzi
3. Ḥazretŭñē yâluñuzcâ gēliceğ
Her birimŭz ḥâlŭmŭzî bîliceğ
4. Senden ūmar kâ[mu]muz faẓl u kerem (2a)
Dîlerŭz kim görmeyevŭz hiç elem
5. Ḥayret ehlînē meded sen İresin
Çâresŭzler ḥâcetin bitŭresin
6. Nē ki ḥalkdan gizledŭn sâñâ 'ayân
Uşda şuçlŭ ḥazretŭñē geldi cân
7. Faẓluñ ūlŭ şalma bîzî ḥayrete
Zîre emrŭñ kardaş olur raḥmete
8. Şakla göñlŭmŭzi zerkâ yol koma
Nîce kim faẓluñ irişdî Âdeme
9. Raḥmetŭñē lâyığ itdŭñ sen bizi
Ger riyâdan şaklasañ göñlŭmŭzi
10. Kim riyâdur şirk evinē key esâs
Ehlinē gēyŭriser oddan pelâs

1b it: id YK; kalb-i: kalb-î M

2a tut: dut M; ^{2b} it: id YK

4b YK'da bu mısra eksiktir

5a YK'da bu mısra eksiktir; ^{5b} bitiren: bitiresin M

6b suçlu: suçlu M

7b zire: zira YK

1. Ey kudretli, bilgi sahibi olan Efendiler Efendisi, sen bu kuluna temiz bir kalp nasip et.
2. Bizi daima iman üzerinde tut. Gözümüzü açarak doğruluk üzerinde olmamızı sağla.
3. Hepimiz katına tek başına gelip, durumumuzun ne olacağını öğrendiğimizde
4. Senden iyilik ve cömertlik umarız; üzüntü ve elem çekmemeyi dileriz.
5. Sen, şaşırılmışlara yardım eden çaresizlerin de ihtiyaçlarını giderensin.
6. İnsanlardan gizlediklerin, sana apaçık bir şekilde görünür.İşte ruh, günahkar olarak katına geldi.
7. İyiliklerin çok büyük, bizi şaşkınlıkta bırakma. Senin işin rahmetinle biraradadır.
8. Hz. Ademe iyiliğinin erişmesi gibi bizim de gönlümüzü koru, riyaya yol verme.
9. Sen eğer gönlümüzü riyadan koruyorsan, bizi rahmetine layık gördün demektir.
10. Çünkü şirk evinin temeli riyadır. Riya, halkına ateşten aba giydirecek.

11. Arzudan şaklâ ki sensin şaklayan
Göñlümüzî şūcumüzâ qalmayan
12. Ger getirsem hazretâ yirler tolu
Her ‘amelden halk qatında sevgülü
13. BİLürem kim anda üvez kânadı
Deñlü arzû olsa maqbûl olmadı
14. O aduñ haqqı ki cismüm sūyına
Āta bīlindē-ı-ıken urdī binā
15. Dāñi ātānuñ bilinden sürdi ol
Raħm içindē berkidüb kıldı qabûl
16. Dāñi āduñ haqqı kim ol raħm-ıla
Def ‘ iderdı şû-y- iken bizden belâ
17. Ol aduñ haqqı ki şūyī qan ider
Her çerāsuz derdinē dermān ider
18. Def ‘ ider biz qan iken her zaħmeti
Zīre raħmē ādaş itdūñ raħmeti
19. Dāñi kānum et iden āduñ hakı
Var iden nīcē benüm gībī yoqı
20. Çünkü çinenmiş etē in‘ām ider (2b)
Cümle eksüklērimüz itmām ider
21. Etde sūnük dēri idüb cān viren
Kīmi azgūn kīminē imān viren

11b suçumuza: suçumuza M

14a şu: su M

15b berkidüb: birgüb M

16b iderdı: olurdı M

17a ki: kim M; ^{17b} derdine: derlere M

18b zire: zira YK; raħme adaş itdūñ: raħman adsin M

19b gībī: bigi M

20a çünkü: şolki M; ^{20b} cümle: qamu M

11. Mademki koruyan, muhafaza eden sensin; işlemiş olduğumuz günaha bakmadan, gönlümüzü geçici heveslerden uzak tut.
12. Eğer katına halk arsında iyi olarak bilinen işlerden yerler dolusu (uçsuz bucaksız) getirsem
13. Getirdiklerimde, sinek kanadı kadar riya kokan heves olsa senin katında kabul görmediğini bilirim.
14. Senin adının hakkı babamın belindeyken cismimin suyuna bina vurdu.
15. O (cismimin suyu) babamın belinden ilerleyip rahim içinde sağlamlaşarak kabul olundu.
16. Adının hakkı, rahmetinle daha su iken bizden belayı uzaklaştırdı.
17. Suyu kan eden adının hakkını, her çaresiz derdine derman eder.
18. Sen, rahmetini rahme arkadaş ettiğin için biz daha kan iken her türlü belayı üzerimizden uzaklaştırırsın.
19. Daha sonra, kanımı et haline getiren adının hakkı için benim gibi nice olmayanı var eder.
20. Çünkü (Yüce Allah) çiğnenmiş ete lutf ederek bütün eksiklerimizi tamamlar.
21. Ette kemik deri yaratıp ona ruh bağışlayan, kimini sapkın kimini iman sahibi eyleyen¹

¹ El-Mu'minun 23/12-14. ayetlere telmih yapılmıştır.

22. Bâ y u yoğsûl çirkin ü gökçek ‘aceb
‘Ömr-i uzun ‘ömr-i kîşâ pür edeb
23. Kîmi ‘âlim kîmi câhil eyleyen
Kîmi nâkış kîmi kâmil eyleyen
24. Hây r u şerden her naşîbî kısm iden
Âna karnında cemî ‘in resm iden
25. Her gelecek işi taqdirdē düzen
Olmadın yazdūğınî irden yazan
26. Ol aduñ haqqı ki kûlâ rızq virür
Te‘hîr itmez rızqımüzî ırgürür
27. Rahmetiylē raħm içindē bisleyen
Her belâdan anda bîzî şaklayan
28. Kim göbekden kân-ılâ bisler bizi
Seçdi andâ her eyûden yâvuzı
29. Düş ile âtâ anâyâ bildiren
Raħmetiylē anlarî sêvündüren
30. Her naşîbî toğmadın virdî bize
‘İlminî andâ kodî göñlümüze
31. Toğar-iken dürlü âfetler şavan
Dostlarîñî tâ‘at itmēden seven
32. Şol aduñ haqqı ki kânî süd ider
İy nicē mâ‘dümü ol mevcûd ider
33. Çün göbekden bağladuñ kan kâpusın
Açduñ ağızdan sen ihsân kâpusın

22. Yarattıklarının kimi zengin ,kimi fakir, kimi çirkin, kimi güzel, kimisinin ömrü uzun, kimisinin kısa, kimisi de edep timsali, bu ne şaşılacak iştir!
23. Yarattıklarının bazısını bilgi sahibi, bazısını cahil, bazısını noksan, bazısını da noksansız eyleyen,
24. Hayır ve şerden her nasibi ayırarak anne karnında hepsini yazan,
25. Gelecek her işi kaderde düzerek herşeyi, biz daha doğmadan yazan,
26. O adının hakkı için, kuluna rızık verir.Rızıklarımızı geciktirmeden ulaştırır.
27. Rahim içinde bizi rahmetiyle besleyerek her beladan koruyan,
28. Bizi göbekten kanla besleyen (Yüce Allah), orada (rahimde) iyiyi ve kötüyü seçer.
29. Evladını rüya ile anne babasına bildirip rahmetiyle onları sevindiren,
30. Bize her nasibi doğmadan verdi. Gönlümüze ilmimi orada (rahimde) koydu.
31. Doğarken çeşitli afetleri üzerimizden uzaklaştıran, dostlarını itaat etmeden seven,
32. O adının hakkı, kanı süt eder; nice olmayanı var eder.
33. Sen kan kapısını göbekten bağıladığın için ağızdan ihsan kapısını açtın.

34. Ārı dürlü ni ‘metiylē bisledüñ (3a)
Bilmez-iken bñ ¼uluñ lu¼f i¼ledüñ
35. Her ma¼âmđan bir ma¼âmā döndüren
Bĩ-¼erā ¼aldüğum o¼t feryād iren
36. Dürlü ¼avrā döndüren āduñ ¼a¼ı
¼oñ nefesde yolda¼ it bĩze ¼a¼ı
37. ¼ōma tenhā gürda vah¼i bñ ¼ulu
Her su’āldē söyleden sensin dili
38. Şunda kim ‘ömrümüz ücā ĩri¼e
Dünye şōnĩ ā¼ırātā ¼arı¼a
39. Ol arādā bize sen olğıl enĩs
Zĩre bizden yüz çevürdĩ her nefis
40. Bĩzi sevenler ¼amū bizden ¼a¼a
¼ünki cān ¼u¼ĩ bu kālĩbdan gö¼e
41. Ānda telkĩn it bizē gēreğini
Mu¼maĩn it göñlümüzĩ yā Ğanĩ
42. ‘İrcı’ ”ile ho¼ ¼itāb it ōrada
Göñlümüzden tā ki te¼vĩ¼ler gide
43. Her dü¼icek senden ĩrerdĩ meded
¼anda şāyam ni ‘metüñdür bĩ- ‘aded
44. ¼ün ¼oğĩca¼ ādum E¼ref ¼ōyasın
Ümaram şū¼ümü bāğĩslāyasın
45. Şol zamān kim ¼āmu dost terkim ura
Yālınuzcā bēni ¼ōyĩca¼ gūra

34b lu¼f i¼ledüñ: lu¼f eyledüñ M

35b o¼t feryād iren: va¼t bari viren M

39b yüz çevürdi: yüzdi M

41a it: id YK; ^{41b} it: id YK

42a it: id YK

34. Temiz, çeşitli yiyeceklerle bizi besledin. Bu kulun bütün bunları bilmiyorken sen ona iyilik ettin.
35. Bir durumdan başka bir duruma çeviren, çaresiz kaldığım anda feryadıma yetişen,
36. Bizi çeşitli şekillere çeviren adının hakkı hürmetine, bize, son nefesimizde gerçeği yoldaş et.
37. Dili, her soruda konuşuran Sen olduğuna göre bu kulunu ıssız mezarda ürkmüş bir halde bırakma.
38. Şu anda ömrümüzün sonuna geldik; dünyayı bırakıp ahirete göçeceğiz.
39. O zaman Sen bize arkadaş ol. Çünkü senden başka her canlı bizden yüz çevirdi.
40. Can kuşu bu bedenden ayrılınca bütün sevenlerimiz bizden kaçar.
41. Ey Gani, o anda bize gereğini bildirip gönlümüzü feraha çıkar.
42. Orada “bana dön”² hitabıyla bizi karşıla ki gönlümüzden endişeler gitsin.
43. Her zor durumda olana senden yardım gelirdi. Nimetlerin o kadar çok ki nasıl sayayım?
44. Mademki doğunca ismimi Eşref koyacaksın; umarım günahlarımı da bağışlarsın.
45. Dostlarımin beni, tek başıma mezara koyup terk ettiklerinde

² Âl-i İmrân 3/83.; Mâide 5/18,48,105.; A'raf 7/125. ayetlere telmih yapılmıştır.

46. Sen genez eylê şoricîyâ cevâb
Göñülê senden İrişir her sevâb
47. Dünyedê nîcê ki virdün ni‘metüñ
Qabr içindê yoldaş eylê rahmetüñ
48. Yükiim āgır suçlu geldim hâzrete
Kim ümîdüm tütmuşam bol rahmete
49. Gaflet-îlê mâ‘siyet çok kılmışam
Yüzi qarâ hâzretünê gelmişem
50. Zelletüm çok sâña yârar yok işüm
Luğ idersenî kurtılâ suçlû başum (3b)
51. Ben bilîrem çok günâhlar eyledüm
Gerçi iklimlerde eyîdür adum
52. Nîce îâ‘at diyüben cürm eyledüm
Yarlıgağıl nefsimê zulm eyledüm
53. Ben kulun şüçî layıkdürur baña
Sen Hocânuñ luğfi lâyıkdur saña
54. Sen bilürsin bâtınimdâ nê kodun
Kalmadî hiç qorqudan illâ odun
55. Destur olsâ söyleseydüm zelletüm
Şanlar-îdî qalmadî hiç lâ‘netün
56. Çünkü bir kul mücrim ü nedmân ola
Sen Hocâdan ‘afv-ılâ gufrân ola
57. Yârin andâ suçlarım çok ümaram
Sen kerîmden gelmeyê illâ kerem

50b suçlu: suçlu M

51a eyledüm: işledüm M; ^{51b} eyidür: eyidi M

53a kuluñ: kulunuñ M; suçı: suçı M; layıkdurur: layıkdur M; ^{53b} luğfi: ‘afvı

55a zelletüm: rahmetüñ M

57a suçlarım: suçlarum M

46. Sen, sorucu meleklere cevap vermeme kolaylaştır. Bütün hayırlı işler gönüle Sen'den gelir.
47. Dünyada verdiğin sayısız nimetler gibi mezarda da rahmetini bizlere arkadaş eyle.
48. Yüküm ağır, katına günahkar geldim, ama ümidimi senin uçsuz bucaksız rahmetine bağladım.
49. Gafletle çok günah işledim; katına yüzüm kara bir halde geldim.
50. Günahım o kadar çok ki sana yarayacak güzel bir işim yok .Ama Sen lutf edersen, suçlu başım kurtulur.
51. Her ne kadar birçok yörede ismin iyi olarak anılsa da çok günah işlediğimi ben bilirim.
52. Çok zaman ibadet diyerek suç işledim. Nefsime zulm ettim; suçumu bağışla.
53. Ben kulum suç işlemek bana yaraşır. Sen Efendi'sin sana da iyilik etmek yaraşır.
54. Sen içimde ne olduğunu bilirsin. Senin vaadettiğin ateşten başka hiçbirşeyden korkmuyorum.
55. İzin verseydin de yaptıklarımı söyleseydim. Senin rahmetinden mahrum olmazdım.
56. Eğer bir kul günahkar olup sonra pişmanlık duyarsa, Sen yüce Efendi'den af ve merhamet beklenir.
57. Günahım çok,(ahirette) kerem sahibi olan Sen'den, bana, cömertlikten başka hiçbirşey gelmeyeceğini umuyorum.

58. Ol aduñ haqqı ki vırür göñlüme
Her ne şorsâlar getirür dîlüme
59. Fazluñ ilē raḥmetüñi eyle rûz
Vaqtı kim sindē ḡalāvuz yālanuz
60. Key ziyânkâr girdik oddan deñize
'Afv u ḡufrânuñ irişmezsē bize
61. Çün ümîdüm fazluñâ girçek tutam
Şeksüzün raḥmet deñizîñē batam
62. Raḥmetüñden ümidümü iy Çalab
Kesmeyem 'izzüñ haqqı kılam taleb
63. Yer tolū suç olsa olmāsâ riyâ
Raḥmetüñ kıtında zerrē olmaya
64. Bunda andâ kıanda görē bir elem
Şol kıulâ kim vıresin girçek nedem
65. Her ki buldî-sâ o girçek tevbeyi
Yârın andâ her yavûzlıḡı iyi (4a)
66. Girçek oldur kim peşmân ola ol
Her yarâmaz işinē ola melûl
67. Nıyetindē كبرو ایدم olmayan
Şuçlu olmaz dūşüben destî şıyân
68. Çün yarâmaz işinî bildî kışı
Böyle olur Haḡ Ta'âlâ bılışı
69. Şuçmâ insâf iden mevdûd olur
Kendüyi görēn kışı merdûd olur

58a ol aduñ haqqı ki vırtır: ol aduñ ki yan vırdı M

61a fazluna: vasluna M; tutam: dutam M

63a suç: suç

67 suçlu: suçlu

58. Her ne sorsalar dilime getireni, gönlüme veren o isminin hakkıdır.
59. Mezarıda yalnız kaldığımızda fazlını ve rahmetini nasip et.
60. Eğer af ve merhametin bize ulaşmazsa zararlı bir halde ateşten denize girdik demektir.
61. Ümidim, fazlına gerçekten yapışmak olursa şüphesiz rahmet denizine batırım.
62. Ey Allah'ım yüceliğinin hakkını talep edebilmek için rahmetinden ümidimi kesmem.
63. İçinde riya olmayan nihayetsiz (uçsuz bucaksız) suçun olsa rahmetinin katında bunlar bir zerredir.
64. Senin hakiki pişmanlığı verdiği bir kul nerede olursa olsun elem görmez.
65. Her kim gerçekten tevbe etmişse bütün kötü işleri ahirette iyi olur.
66. Gerçek tevbekar yaptığı her kötü işine üzülüp pişman olandır.
67. Düşüp testiği kıranın nasıl suçu yoksa niyetinde kötülük olmayanda suçsuzdur.
68. Kişinin kötü işlerinin farkına varması Hak Teala'nın marifetidir.
69. Suçunun bilincinde olan kişi sevilir. Kendini beğenen kişi ise kovulur.

70. Tâcirem kim çok metâ'um iy Hoca
Cehl ü gaflet yokluk eksüklük recâ
71. Bî-çerâ vü 'âcizem dermân iriş
Ben bir ölü gevdeyem sen cân iriş
72. Hiç ümîdim kalmadı illâ tapuñ
Saña lâyıq bir kılîmâdum tapuñ
73. Fâni 'ömrî uş iletdük ücına
Dünyeniñ her nesnesi şonî fenâ
74. Fâni evde key dürişdim yok yire
Hil'at idî nice kim görmek göze
75. Tâkatumcâ niyyetümdê var-idi
Gönlümüz tevhîdüñ-ile yâr-idi
76. Bildigümcê arzudan şâkınmışam
Andan artuq her fesâdî kılmışam
77. Bir gicê itsem günâh yirler tolu
Yüzümê urmazduñ iy fazlı ulü
78. Zelletüm defterleri şöyle gele
Kim Kirâmen Kâtibîn 'âciz kıala
79. Senden artuq kimse şuçum bilimez
Şöyle çokdur kim hisâbın kılımaz
80. Mâ'siyet yüklêri çünkim şêşile
Bizi bilmeyenler ol vaqtin bile
81. 'Arz olursâ bir gicênüñ şuçları
Tâña kıalâ işiden ins ü perf

(4b)

71a bîçerâ: biçâre M
72a tapuñ: kâpuñ M; 72b tapun: depun M
74a gey: çok M; yok yire: ben yere M
78b aciz kıala: taña kıala M
79a suçum: suçum M
81a suçları: suçları

70. Ey Efendi ben bir tüccarım. Mallarım da cehalet, gaflet, yokluk, eksiklik ve recadır.
71. Ben çaresiz, aciz bir kulum bana derman ver. Ben ölü bir gövdeyim, Sen bana ruh ver.
72. Sana layık bir iş yapamadım ama Sen'in katından başka da bir ümidim kalmadı.
73. Fani ömrü işte sonuna getirdik. Dünyanın her işinin bir sonu vardır.
74. Dünyada boşu boşuna çok çalıştım, çabaladım. Gözün gördüğü süslü bir kaftandı.
75. Gücümüz yettiği ölçüde niyetim de vardı. Gönlüm, birliğinle arkadaştı.
76. Kendimi bildiğim kadarıyla riya kokan heveslerden sakındım. Ondan başka her kötülüğü yaptım.
77. Ey iyilikleri çok olan, bir gecede yerler dolusu (nihayetsiz) günah işlesem Sen yine de yüzüme vurmazdın.
78. Günah defterlerim Kiramen Katibin'in³ yazmakta aciz kalacağı şekilde gelir.
79. Sen'den başka kimse suçumu bilmez ve günahlarımın hesabını kimse yapamaz.
80. Bizi bilmeyenler günah yükleri açıldığı an bilir.
81. Bir gecede işlenen suçlar sunulsa, bunu işiden cin ve peri şaşakalır.

³ Kaf 17/18. ayete telmih yapılmıştır.

82. Çünkü şirk g t rmed m hazr t ne
İ'tik dum berk ol  rahmet ne
83. Hazret ne her ki şirks z iriŐe
'Afv idersin yarlıgarsın "men-teŐ "
84. B -nih yet rahmet nden a asın
B l rem k m  Őu umdan ge esin
85. B  kulun  Őu l rın urm  y zine
K lma  nu n  og n  v   zına
86. G lme ins f ehlin  iy kibri  ok
G l Őun  kim kibri  ok ins fi yok
87.  tamuzdan b ze mir Ő olmasa
Őu un  bilmek uyayduk iblise
88.  nkim  dem b ze ins f yol kodu
H camız d  uyma  iblis  didi
89. Gir ek  dem oğlıysa  uy  ta na
Hem Hoca  d  b yle b yird  sa na
90. N ha  nkim oğlı Ken' n uymadı
Ha  Ta' l  'Leyse min ehlik' didi
91. İblis oğlı  la iblis  uyan
Bil r- ken Ha k ı ardınd  koyan
92.  dem ins f itdi buld  rahmeti
İblisi  'ucb  givird  l 'neti
93. Hamd  n  kim  tamız  dem durur
Eyle t t kim b  dem n ol dem durur

84a rahmet nden: rahmet n  ok M; 84b Őu : su 
86b kibri  ok: kibri var M; 72b tapu : depu  M
87b Őu m: su mı M
91a oğlı ola: oğlı olsa M

82. Senin katına şirk getirmedığım için rahmetine inancım tamdır.
83. Katına kim şirksiz erişirse affedersin, dilediğini bağışlarsın².
84. Senin sonsuz rahmetini göstererek, bütün günahlarımdan vazgeçeceğini bilirim.
85. Bu kulun suçlarını yüzüne vurma. Getirdiklerimin çoğuna ve azına bakma.
86. Ey kibirli insan, hakikati kabul edenlere gülme. Kibri çok olup gerçeği kabul etmeyene gül.
87. Suçunu bilmek, atamızdan bize miras kalmasaydı iblise uyacaktık.
88. Çünkü Adem, bize merhamet yolu açtı.Efendi'mizde "uymayın iblise" dedi.
89. Gerçekten Adem'in oğluyun atana uy. Hem Efendi'nde sana böyle buyurdu.
90. Hz. Nuh'a oğlu Kenan uymadı. Hak Teala ona "o ehliinden değil " dedi.³
91. Şeytana uyan şeytanın oğlu gibidir. Gerçeği bilirken ardında koyar.
92. Adem tövbe etti, gerçeği gördü, rahmeti buldu.Şeytanın kibri ise ona laneti getirdi.
93. Atamız Adem olduğu için şükürler olsun. Bu an o an (Adem'in gerçeği gördüğü an) gibidir.

⁴ Âl-i İmrân 3/26-27. ayetlere ve A'râf 7/155. ayete telmih yapılmıştır.

⁵ Hud 11/46. ayete telmih yapılmıştır.

94. Hôca hem ol Hôcadur bîlür-isen
Şuçınî bil 'özüni kıtur-isen
95. Uşda dünyā 'ömri irişdî uca
Bundan işrā nîdesin birkaç gice (5a)
96. Raḥmet istēyen ögindirmek gerek
Âḥiret işlerini görmek gerek
97. Nâgehîn birgün ecel öñüm ala
Dünye şānülāri ardumdā kıala
98. Bāñā bundā kim olā müşfik ḥabîb
İtmesem men ayruḳ itmē key 'acîb
99. Dîriyiken çün işüm bitürmeyem
Ben yiyēcek āzıḳum götürmeyem
100. Kıanda oḒlum bēnim İçün götüre
Geyisē bir İki gögsin ötüre
101. Çünkim oḒlum kendü āzıḳını ḳor
Bēnüm āzıḳımı kıandē götürür
102. Dēve yoḒ kim dēveyē yüklēdesin
Sen ferâgat ḥoş gönlüncē gīdesin
103. OḒlumuñ dîli-y-le ben söylēmeyem
Ḥaḳ añā yazdūḒını ben yēmeyem
104. Çünki bāñā her işümden şoruḻam
OḒlumî ol āradā kıandā bulam
105. Yigrek oldur kim işüm irden bite
Dünyeden gönelmeden âḥîrete

94b suçunı: suçunı M

98b itme: M'de bu kelime yok

94. Eğer bilirsen Allah o Allah'dır. Özrünü bildiriyorsan suçunu bil.
95. İşte dünyadaki ömür sona ulaştı. Bundan sonra birkaç geceyi daha ne yapacaksın?
96. Rahmet isteyenin aklını başına toplayıp ahirete yönelik işler yapması gerekir.
97. Ecel, birgün ansızın önüme çıkacak. Dünyaya ait hevesler arkamda kalacak.
98. Bana o anda kim şefkatli bir dost olacak.Bana benden başkasının yardımcı olması ne tuhaftır.
99. Yaşarken işimi bitiremediğim için yiyecek azığımı götüremem.
100. Oğlum benim için azığımı nasıl götürsün. Olsa olsa bir iki gün iç geçirir.
101. Oğlum kendi azığını bırakır.(o halde) Benim azığımı nasıl götürür.
102. Deve yok ki deveye yükletesin. Öyleyse vazgeçip, gönlünü hoş tutup gideceksin.
103. Oğlumun yerine ben konuşamam. Allah'ın ona takdir ettiğini ben yiyemem.
104. Bana her işimden sorılacağı için oğlumu orada nasıl bulayım.
105. İşini erken bitiren, dünyada iken ahirete yönelen kişi tercih edilir.

106. Çün sefer böylē uzaq böylē kedûd
‘Âqil İseñ söz tut olmāğıl anûd
107. Bîtür İşüñ irmedin sañā ecel
Vaqt irişse bir nefes olmaz mehel
108. Kendü İşüñ çünki sen itmēyesin
İl ayākıyla yolā gitmēyesin
109. Bîtür İşüñ kōmağıl sen yârna
Şübhe şıgmaz âhîret işlêrine
110. Yol erisiñ yōla irden kıl yaraq (5b)
İnanursañ ölümü görmē ıraq
111. Diñle imdī cân ilē tenden haber
Çün ecel yīlī bu ten üzrē eser
112. Őkıyıcı gelmez illā añsuzın
Őkuyū dūrur bizī birinbirin
113. Kīmi oğlan kīmi yīgit kim çoca
Kīmisī beg kīmi yoğsul kim çoca
114. Bir nefes mühlet virilmez kimseye
Destur olsā vaqti kim ōkıcıya
115. Çünki gēlē cāna “ircı” nidā
Lağzacā küymēye yīrinē gide
116. Umma şūnī kim sañā mühlet ola
Um şūnī kim cânunā rağmet ola
117. Yol açılsā yīrinī añsā garīb
Dâr-ı gurbetdē vağan olā ‘acīb

106b tut: dut M

113b yoğsul: yoğsul M

115a ircı’ı nidā: ircı’ı hitāb nidā M

116b um: umma M

106. Çıkacağıın sefer öylesine uzak, öylesine meşakkatli ki akıllı ol, inat etme, söz tut.
107. Sana ecel gelmeden işini bitir. Vakit erişirse (ölüm gelirse) bir anlık gecikme olmaz.
108. Kendi işini kendin yap çünkü başkasının ayağıyla yola gidilmez.
109. İşini bitir, yarına bırakma.Çünkü ahiret işlerinde şüphe olmaz.
110. Sen, yol erisin bu yüzden yola önceden hazırlık yap. Ölüme inanıyorsan onu uzakta görme.
111. Şimdi can ile tenden haber (hikaye) dinle. Çünkü ecel rüzgarı ten üzerinde eser.
112. Davetçi (Azrail) ansızın gelir. Bizi teker teker çağırır.
113. Bunların (davet ettiklerinin) kimisi genç, kimisi yiğit, kimisi yaşlı, kimisi zengin, kimisi fakir, kimisi efendidir.
114. Çağırıcıya izin verilse bile o anda kimseye bir nefeslik mühlet tanınmaz.
115. Çünkü ruha ‘‘ bana dön ‘‘ nidası geldiğinde bir an bile beklemez yerine gider.
116. Sana, mühlet verileceğini umma. Ruhuna rahmet olacağını um.
117. Yol açılır garib kişi yerini hatırlar. Gurbet evinin vatan olması ne tuhaftır.

118. Ğurbet evi kimseye olmaz vatan
Göçe dñrur [ger] Ğasen ger bñ'l Ğasen

119. Andadur cân kıla ten ile vedâ'
Bil kim andâ kıpısar girçek semâ'

120. Anda nefsi nefsi diyē her kişi
Devlet ānun iriken bitē işi

121. Çün beşaret kırkma kıyurmā ola
Cümle 'ömrññ řon nefesde dirile

122. Seni severdik diyē firifteler
Ğür-u vildān kıamu kıarşu Ğeleler

123. Her Ğonñl kim şirkden olursā selfm
şöyle olā dinde olā müstakim

124. Cân fenādan çün beķāya yön tatar
Nür içinde Ğorsedññ nice gider

125. Dār-ı Ğarbdē şol esir Ğibi kim ol
Yirine gitmeĞligē açıla yol

(6a)

126. Yā kıafesden kış gibi řınsā kıafes
Tezcek uçar kıanda kıyer bir nefes

127. Yüz tatar evvelki taĞt u tācına
Çün kıader irdi bu tendē ücına

128. PâdiřāĞ çün Ğüriler buldi giri
Dār-ı Ğarbdē neye Ğerek bir kıarı

129. Mal u mñlk ü memleket çün Ğörine
Sicn içinde gitmeyē mi yirine

118b YK'da "Ğöçe durur"dan sonraki "ger" kelimesi unutulmuştur.

122b Ğür-u vildān: Ğür-i vildān M

123a her Ğonñl kim: her ki Ğonñli M

127a tatar: dutar M

128a pâdiřāĞ: pâdiřād M; Ğüriler: Ğür M

118. Gurbet evi kimseye vatan olmaz. İster Hasan olsun ister asilzade Hasan (sonunda) yurdunu değiştirir.
119. Gurbette ruh ile ten vedalaşır. Asıl sema faslı o anda başlar.
120. İřte o anda herkes nefisini (kendini) dūřünür. İřini erken bitiren kiřiye ne mutlu.
121. Bütün yaptıkların son nefesinde önüne geleceği için ecelden korkma tasalanma.
122. Melekler “seni severdik” der. Cennet kızları seni karşılamaya gelirler.
123. Dinde dosdoğru olan her gönül, şirkten uzak olur.
124. Ruhun, fenadan beka alemine yöneldiğinde, nur içinde nasıl gittiğini görseydin.
125. Yolu açılıp yerine giden kişi (savaş esnasında) esir alınmış kişiye benzer.
126. Kafesi kırılan kuş bir nefes beklemeden nasıl çabucak uçar gider.
127. Kader tende sona erdiği için (ruh) önceki (elest bezmindeki) taht ve tacına yönelir.
128. Padişah (ruh) hurilere yeniden kavuştu. Savaşılan bir ülkede ihtiyar ne işe yarar.
129. Mal, mülk, memleket göründüğünde (ruh) zindandan kurtulup yerine gitmesin mi ?

130. Çünkü cân u ‘aql u göñül göç kıla
Kâla ten gırñ bir eski mezbele

131. Görmedün mî çok ‘imâretler binâ
Çünkü gıtdî ıssı yııldî yine

132. Ten de firqat kōkusîni âlıcağ
Ma‘şuğ elden çıkıduğîni bilecek

133. Gıtdi nûrî gözlerüñ rengî döner
Cânı gözleÿü kalur cân hoş gider

134. Câna bâğar şol ki cân açuğ kalur
Cân beğâ mülkine çünkim gönelür

135. Toldı gōzî dökdi hicret yaşunı
Çünkü cân aldı bu gözden nûrını

136. Tepserür tūtağları ūrur nefes
Çünkü gördî arda kaldî her heves

137. Tâğatî yok ağlamāğā بیلمو رور
Geh döner geh sînesî vârrur gelür

138. Ten bilür kim nē ‘aceb oddur firaq
Çünkü cân göçmekligē kıldî yarağ

139. Firqat odî gelmesün hiç bir başa
Yâkısar eğer tağā tāsā düşe

140. Anda dîdî ten canā şâh-ı celîl
Sen gidersin uşda kaldum ben zelîl

(6b)

141. Hâsret ü rencûr olub dermândeyem
Bilmezem hâlüm nedür ben kândeyem

132a firqât: fursât M

133b gözleyi kalur: gözü gözleyi kalur M

136a tūtağları: tūdıkları M; urur: arar M; ^{136b} arda: artıda M

130. Ruh, akıl, gönül göçüp gittiğinde tenden geriye eski bir süprüntü kalır.
131. Yapılmış nice binanın, sahipleri gidince yıkıldığını görmedin mi ?
132. Ten de ayrılığın kokusunu alır ve sevdiğinin elden çıktığını bilir.
133. Gözlerin nuru gitti, rengi değişiyor. (Ten) ruhu gözlüyor ama ruh hoş bir halde gidiyor.
134. Ruh, ölümsüzlük ülkesine yöneldiğinde, gözler, ona bakarken açık kalır.
135. Ruh, gözden nurunu aldığı için tenin gözü dolup ayrılık yaşını akıttı.
136. Her hevesin geride kaldığını görünce nefesini verir, dudakları morarır.
137. Ağlamaya takati yok, bu yüzden sık sık nefes alıp verir. Göğsü bir iner, bir kalkar.
138. Ten ayrılığın nasıl bir ateş olduğunu bilir. Çünkü ruh yurt değiştirmek için hazırlık yaptı.
139. Ayrılık ateşi dağa, taşa düştüğünde bile yaktığı için hiçbir başa gelmesin.
140. O anda ten ruha ' 'ey ulu padişah sen gidiyorsun işte ben burada ayaklar altında kaldım
141. Ben özlem dolu ve incinmiş bir çaresizim. Halimin ne olduğunu ve nerede olduğumu bilmiyorum.

142. Gitdi dilden her fesâhat her beyân
Hâlümî diyümezem çün gitdi cân
143. Sen didüğüñ yire varmaq âr-idi
Bîlimêdüm kim yirün envâr-idi
144. Cinsümê meyl eyledüm kaldum giri
Sen gidicek yûqarîdan yûqarı
145. ‘Âlem-i kuds çün sañâ menzil ola
Dâhı tahtuñ ola â’lâ-yi ulâ
146. Gîdemêdük sênüñ-îlê yâre biz
Uşda kalduğ tönümüz bir eski biz
147. Bî-çerâ vü çürüyüben kül olan
Gîrû sensin irtedê maqbûl olan
148. Nefse uydum sêni hoşnûd itmedüm
Ânun için sênüñ-îlê gitmedüm
149. Nâr-ı hasret uşda kaldum ben harâb
Sensüz oldum gîrû evvelkî turâb
150. Toprak oldum toprakümâ kârışub
Sênüñ-îlê nice tağ dēpē aşub
151. Nice yirler sênüñ-îlê görmişem
Nice irmêdügüm işē irmişem
152. Kim musahhêr yirde gökdē nē ki var
Sen gidicek kâmu oldî târumâr
153. Her metâ‘ kim key severdük biz anı
Bîzi kōdî ayruğâ tutdî yöni

^{145b} tahtuñ: M’de bu kelime yoktur

^{147a} çerâ: çâre M; ^{147b} irtede: arada M

^{149a} nâr: zâr M

142. Dilimden konuşma kabiliyeti ve her söz kayboldu. Ruh gittiği için halimi anlatamam.
143. Senin dediğin yere varmak utanılacak bir şeydi. Ama yerinin parlak ve süslü bir yer olduğunu bilemedim.
144. Sen yukarıya yükselirken ben cinsime meyl eyleyip geri kaldım.
145. (Allah'ın) kutsal alemi sana menzil (durak) olduğu için tahtın yüceler yücesindedir.
146. Biz seninle sevgiliye gidemedik. İşte eski bir bez elbise ile kaldık.
147. Geride ben, çaresiz, çürümüş kül olmuşken gelecekte makbul (kabul gören) olan sensin.
148. Nefse uyup seni memnun etmedim. Bu yüzden seninle gidemedim
149. Hasret ateşiyle, işte ben perişan oldum. İlk yaratıldığım gibi yeniden toprak oldum.
150. Seninle birçok dağ tepe aşım (sonunda) toprağıma karışım toprak oldum.
151. Seninle nice yerler görmüşüm. Ulaşamadığım birçok işe ulaşmışım.
152. İnsanın kullanımına verilmiş olan yerde, gökte ne varsa sen gidince hepsi yok oldu.
153. Çok sevdiğimiz her varlık, her nesne, bizi bırakıp bir başka yöne gittiler.

154. Beğlig ü ilm ü hüner tağıldı heb
Gitdi hey' et qaldı ten qorqunc 'aceb

155. Şol ki dünyē tolmiş-îdî heybeti
Cân gidicek key zelîl oldî qatı

(7a)

156. Nîce yıllar hem-dem-îdüm ben saña
Bir nefes mühlet virilmēdî baña

157. Şöyle bōzıldî düzen hiç qalmadı
Şanki evvelden vücûdā gelmedi

158. Hem-dem-îken bîlimēdüm qadrüñi
Bilmedüm böyle olācāğın şonu

159. Elde-y-îken bilmeyen böyle olur
Gitse yoldaş ol isuz ildē qalur

160. Sever-îdüm qadrüñi bilmez-îdüm
Her işüñdē saña qoşulmaz-idüm

161. Sēni hoşnûd îdemēdüm bir demi
Çirkin-îmüş qaflet alsā âdemi

162. Şimdi oldum zâr u deng hasret nedem
Çünkü senden gîrû qaldum bir qadem

163. Sentüñ-îlē qāranūluq nûr-imiş
Sentüñ-îlē her qarâb ma'mûr-imiş

164. Sen gidicek qāmu biliş yād olur
Ēvimüz içi tolū feryād olur

165. Tiz tutuñ dir anda bizî key seven
Evvel oldur sîne iltmēgē iven

159a böyle: göyle M

165a tutun: dutun M

154. Zenginlik, ilm, hüner dağıldı. Kıyafeti, şekli, sureti gitti; ten, ürkütücü bir halde kaldı.
155. Azameti dünyayı dolduran şu kimse, ruhu gidince ne kadar alçak oldu.
156. Nice yıllar seninle beraberdik ama bana bir anlık mühlet verilmedi.
157. Düzen, sanki daha önceden hiç oluşmamış gibi bozuldu.
158. Seninle birlikteyken kadrini bilmedim. Sonunun böyle olacağını düşünmedim.
159. İstenilen elindeyken kıymetini bilmeyen böyle olur. Arkadaşı giden kişi sahipsiz yerde kalır.
160. Seni severdim ama kadrini bilmezdim. İşlerinde sana katılmazdım.
161. Bir an bile seni memnun edemedim. İnsanı gafletin esir alması çok kötüymüş.
162. Senden bir basamak geri kaldığım için şimdi ağlamaklıyım, pişmanım, hasret içindeyim.
163. Seninle karanlık nurmuş. Her harap imar edilmiş gibiymiş.
164. Sen gidince bütün dostlar yabancılaşır. Evimizin içi feryat ile dolar.
165. Bizi sevenler çabuk olun der. Mezara bizi koymak için acele eden de onlardır.

166. Kîmi dir tiz kēfenin dikmek gerek
İriken sinlēsine iltmek gerek
167. Çünki sinî örteler toprağ-ıla
Her biri İverki tizcek tığıla
168. Dünye işlērīne mağrūr olalar
Ağlayācağ yīre mesrūr olalar
169. Sen mişīsın kāmı işī işleyen
Vīren ālan diñleyen hem söyleyen
170. Bū binādā senmiş-İsin iş iden (7b)
Dosta yardım düşmanā teşvīş iden
171. Uşda gitdün ħasret itdün sen beni
Nōla bir dem dāhı göreydüm seni
172. Dünyedē nem var-isā vīrē-y-idüm
Dostumī düşmānumī görē-y-idüm
173. Uşda na‘leyn gībi kaldum ben taña
Mūsı gībī sen ulaşdıñ Ĥōcaña
174. Derde düşdüm kim anuñ dermānı yok
Ölü gevdē neylesün çün cāmı yok
175. ‘Âşıkīdum ma‘şuk elümdē-y-idi
Añsuzın ben gâfilin göç eyledi
176. Uşda kaldum eski yirdē bir garīb
Şâdi kim çün İlinē göçdī ħabīb
177. Bunda kaldum bir kılīb kerpiç gibi
Şüyı şögılmış ħarâb sarnıç gibi

^{168b} mesrūr: mestur M

^{176a} yirde bir: yurta ben M; ^{176b} iline: ilüme M

166. Kimisi “kefenini çabucak dikip erkenden mezarına koymak gerekir” der.
167. Mezarı toprakla örtüp çabucak dağılmak için acele ederler.
168. Dünya işlerinde gururlanırlar. Ağlayacak yerde ise mutlu olurlar.
169. Veren, alan, dinleyen, söyleyen, bütün işleri işleyen sen misin?
170. Bu dünyada iş yapan senmişsin. Dosta yardım eden düşmana zarar veren senmişsin.
171. İşte gittin; benim özlem içinde bıraktın. Seni bir an daha görsem ne olurdu.
172. Dünyada neyim varsa hepsini verseydim de dostumu düşmanımı görseydim.
173. İşte ben bir çift nalın gibi şaşırđım. Sen Musa gibi Efendi’ne ulaştın.⁴
174. Öyle bir derde düştüm ki dermanı yok. Ölü gövde ruhu olmadan ne işe yarar.
175. Aşıktım, sevgilim yanımdaydı. Ben gaflette iken birdenbire göç etti.
176. İşte eski yerde bir garip kişi gibi kaldım. Çünkü sevgili mutlu bir şekilde göçtü.
177. Ben burada bir kalıp kerpiç gibi kaldım. Suyu çekilmiş harap bir sarnıç gibi kaldım.

⁶ Tâhâ 20/12. ayete telmih yapılmıştır.

178. Yāhu kōvan gībi eskī ārusuz
Yā yabandā bir yıķılmış ev isuz
179. Yā ħarāb şar gībi andā kimse yoķ
Yā bozulmuş bustan içrē bir oyuk
180. İy ‘aceb bēnī neyē benzēdeyim
Derdimē dermān bulunmaz nīdeyim
181. Sēnuñ-īlē nīce iş bāşarmışam
Şol kadar dūrişmişem kim ermişem
182. Uş ayaklar altınā düşdüm zefil
Ac u şūsuz bī-çerā ħor u ‘alil
183. Ol zemān kim sēnuñ-īlē yār-idüm
Şanki bir tōlū ‘imāret şār-idüm
184. Toldı iklīmlēre ādum ‘ilm-ile
Bū kamū fażl u hūner sēnuñ-ile
185. Şimdi sensüz kāmı hiçten hiç olam
Çünkü senden bir nefes gīrū kalam
186. Bāña benden ūlu ‘ibret nōlısar
Sen gidicek işūñī kim kılısar
187. Sēnuñ-īlēdüm mūkerrem pūr şafā
Sensüz oldum kātı sēvēnē cefā
188. Bir naşīhat vā‘zu ħikmet şohbeti
Sēnuñ-īlē ōlūr-īdī nefis iti
189. Sēnuñ-īlē ādum olmuşdī edīb
Sensüzün yir karnınā girdüm ħarīb

(8a)

184a ‘ilmile: ħilmile M

189a ‘acib: ħarīb M

178. Arısız bir eski kovan gibiyim. Ya da uzakta, yıkılmış sahipsiz bir ev gibiyim.
179. Kimsenin olmadığı yıkık bir şehir gibi ya da bozulmuş bostan içinde bir korkuluk gibi.
180. Ne tuhaf! Kendimi neye benzeteyim. Derdime derman olmaz ne yapayım.
181. Seninle birçok iş başardım. Çok çabaladım ve istediklerime eriştim.
182. İşte aç, susuz, çaresiz, horlanmış, illetli, alçak bir şekilde ayaklar altına düştüm.
183. O zaman seninle birlikteydim. Sanki imaretlerle dolu bir şehirdim.
184. Adım yörelere ilimle yayıldı. Bütün bu fazilet, hüner senin sayendeydi.
185. Şimdi sensiz bütün hiçlerden hiçim. Çünkü senden bir nefes geriyim.
186. Bana benden büyük ibret yoktur. Sen gidince benim işimi kim yapar.
187. Seninle saygıdeğer ve mutluydum. Sensiz, beni en sevene bile cefa veriyorum.
188. Nasihat, vaaz, hikmet sohbeti seninle birliktekendi. Böylece nefis iti öldürdü.
189. Adım seninle birlikteyken edip idi. Sensiz yerin karnına bir garip olarak girdim.

190. Bunda sensüz hiç işüm yok bıticek
Senden artuğ hiç yirim yok yātıcak

191. Uşda oldı taş u toprak hem-demüm
Kıymetüm hiç kalmadı sensüz benüm

192. Nıce bēnüm gıbi şaksı pâresi
Tölu yātur mezbeleler arası

193. Görmedün mı düşde cânı kim nice
Ten uyurken gördi gördiğün gice

194. Rûh-ı insânî durur ānı gören
Rûh-ı hayvânî durur tendē turan

195. Ten ölicek ol da gıder cân-ıla
Cism-i rûhânî olur îmân-ıla

196. Eşref elinde-iken bil kadrini
Şabr idüben her cefâdâ tut dıni

197. Elde-y-ıken cânun ölursâ muşâ‘
Gēçer andâ her ne kim iltseñ metâ’

198. Çünkim aşlâ اوبقا الدا elden çıka
Fâniyi nıce anâ bılan bekâ

199. Şol kim andâ giye cennet hâresin
Neylesün bir çürümiş çul pâresin

200. Bir tonuñ istebrağ olsâ iç bizi
Kanda vaşfâ gēliser ānuñ yüzi

(8b)

201. Mülke irdı yir gök almaz ĩnini
Kanda dil vaşf ĩdiser ũzünını

196b tut: dut M

198b fâniyi nice: kanı bunca M

190. Burada sensiz bitecek hiçbir işim yok. Senden başka yatacak yerim yok.
191. İşte taş ve toprak arkadaşım oldu. Sensiz benim hiç kıymetim kalmadı.
192. Benim gibi birçok saksı parçası etrafta rastgele yatar.
193. Ruhun nasıl olduğunu rüyada görmedin mi? Ten uyurken gördü.
194. Onu gören insani ruhtur. Tende duran hayvani ruhtur.
195. Ten ölünce ruh ile gider. Ruhani cisim iman ile olur.
196. Eşref, elindeyken kadrini bil. Her cefada sabredip dine yapış.
197. Ruhun, elindeyken itaatkar olursa, her ne götürürsen götür orada kabul olunur.
198. Ebediyeti bulan ölümlüyü niçin arasın?
199. Cennetin ipek elbisesini giyen şu kişi çürümüş çul parçasını ne yapsın.
200. Eğer bir elbisenin iç bezi istebraksa, onun yüzü nasıl vafedilir.
201. Öyle bir mülke erdi ki yer, gök enini almaz. Uzunluğu dil nasıl açıklasın.

202. Dünyedē her dürlü ni‘met göresin
Üyuz itler almış olā yöresin
203. Birkaç itler dāhi gırūden baqar
Noht gidē bunlar diyū yirin umar
204. Şol ki fānīdür şōñi çöplük ola
Dikme maḥmūrī çürük iplik ola
205. Bir düğünün kim şōñi yas olısar
Mağrur itmēsün senī mağbūn bi-zār
206. Her fereḥ kim göresin şōñi melāl
Çün iḳâmet dünyedē oldı muḥâl
207. Döndi cân didi tenē iy yâr-i dūn
Kimde nē var işde bilindi bugün
208. Kim seçildi ten işi cāndan az az
Başladı cân tene itmeğlige nâz
209. Kim beḳâ dīliyle eylēdi ‘itâb
Dīdi uş ārāmuzâ düşdi hicâb
210. Çün demindē sende olmādī yaraḳ
Biz gidēruz bilesin hazâ firâk
211. Yük tütüldi yāraḳ aldī kim sefer
Yōla ‘aql u cân gönül uşdâ gider
212. Rûḥ-u reyḥân bil benüm şarum durur
Nūr-u envâr ḳāmusī yirüm durur
213. Kudsiler şarındadır köşk ü serây
Anda hiç ḥâcet degüldür gün ü ay

202a dürlü: ulu M

205b mağbūn: mağrūr M

207b işde: uşta M

208a ten işi candan: can işi tenden M

210a sende olmadı yaraḳ: olmadı senden irâk M

211a tütüldi: dütüldi M; yaraḳ: yarag M

202. Dünyada etrafını uyuz itlerin aldığı her türlü nimeti görürsün.
203. Birkaç it geriden bakıp bunlar ne zaman gidecekler diye yerlerini düşünürler.
204. Burası fanidir, sonu çöplük olacaktır. Mahmuru çürük iplikle dikme.
205. Düğünün (eğlenceli dünya hayatının) sonu yastır.(ölümdür) Bu durum seni aldatmasın ve üzmesin.Kendini hazırla.
206. Dünyada ikamet etmek mümkün olmadığı için gördüğün her ferahlığın sonu hüzündür.
207. Ruh, tene dönerek “Ey kötü, alçak, bugün kimde neyin olduğu bilindi” dedi.
208. Tenin işi ruhtan azar azar seçildi. Ruh, tene naz etmeye başladı.
209. Beka diliyle tersleyerek “İşte aramıza perde girdi” dedi.
210. Sen zamanında hazırlık yapmadığın için biz gidiyoruz. Artık ayrılık vakti.
211. Yük tutuldu. Hazırlıklar alındı. Sefer yolunda akıl, ruh, gönül işte gidiyor.
212. Güzel ruh benim şehrimdir, bil! Benim yerim ışıklar alemidir.
213. Köşk ve saray kutsalların şehrinde. Orada gün ve aya ihtiyaç yoktur.

214. Ūş gönildüm ben gidērüm şāruma
Cinsümē vü dostumā vü yāruma
215. Kalmıŷ-ıdüm dār-ı ğurbetdē esır (9a)
Uŷda oldı Hoca bızē dest-ġır
216. İlüm andum qalmadı bendē qarār
Kaldı iy ten nâkus işüñ nē ki var
217. ‘Âqıl olan irden işün bitüre
Yölu qādar āzıqımı ğötüre
218. Bilmedün mī kim her işüñ bitmedi
Andan-ıdı qullaġuñ işitmedi
219. Her ki añlādı işitdi qulaġı
Uŷ bu yölā irden itdi yāraġı
220. Aç ğözünñ bir dem uyqudan uyañ
Kim bilēsün sende kimdir iş düzen
221. Furŷat ēlindē-y-iken it yāraġuñ
İy ‘aceb nēden işitmez qūlaġuñ
222. Bēnüm-İLē nice yıl bilē-y-idünñ
Nōla nē vaqt ayrılābilē-y-idünñ
223. Genc elē girdi veli ħarc itmedünñ
Çok naŷġat söyledük sen ŷutmaduñ
224. ŷon peŷmân aŷŷı itmez kiŷiye
Dār-ı ħuldı virmegil bir ŷaqsıya
225. İstiġâ‘at var-iken düzgil işi
Kūru gevdē neylesün gitsē baŷı

216b nâkus: nâkus M

220a dem: sen M

221b YK‘da ki eki yok.

222b ne vakt ayrılā bileydün: nohtdur ayruluk bileydün M

214. İşte ben yoluma yöneldim. Cinsimin, dostumun ve sevgilimin bulunduğu şehire gidiyorum.
215. Gurbet evinde esir kalmışdım. İşte o zaman Hoca bize yardımcı oldu.
216. Memleketimi düşündüm artık ben de sabır kalmadı.Ey ten ne işin varsa artık eksik kaldı.
217. Yiyici olan işini erken bitirir. Azağını yolu kadar götürür.
218. Kulağının işitmemesi, işinin bitmemesinden, bunu bilmiyor musun?
219. Kulağı işitip anlayan her kişi, işte bu yolda hazırlığını erkenden yaptı.
220. Gözünü bir an olsun açıp uykudan uyan ki sende iş yapanın kim olduğunu gör.
221. Hazırlığını fırsat elindeyken yap. Ey ne tuhaf! kulağın neden işitmez.
222. Nice yıl benimle birlikteydin. Ne olur ayrılacağımız zamanı da bilseydin.
223. Hazine eline geçti ama onu harcamadın. Çok nasihat ettik ama tutmadın.
224. Kişiye son pişmanlık fayda etmez. Sen bir saksıya ahireti verme.
225. Gücün varken gerekeni yap. Kuru gövde, başı gidince ne yapsın.

⁵⁷ Fussilet 41/28. ayete telmih yapılmıştır.

226. Her usûldē ben-idüm dem-sâz olan
Şimdi kânad açuban pervâz olan

227. Ben gidicek istiḫâ‘at bōzıur
Her işüñ kim bitmeyē şöylē kâur

228. Keşke õgür olmayāduñ sen baña
Bende hiç kâyıkmayāyīdum saña

229. Ben neyē çekem kim kāmū yük senüñ
Her ne kim var eksuk u gēduk senüñ

230. Bir ikī gün saña hem-dem olmışam
Şoḫbetüñden çok nedâmet bulmışam

(9b)

231. Nēye benzersün bilür mīsin seni
Şulu kōnaqdā bir ejdēhā ini

232. Şoḫbetüñden gerçi buldum çok ziyân
Sēni sevmek gībi olmādī inan

233. Hem-dem olsam cinsümē var nice güç
Ğayrı cinsē hem-dem olmak kâtı suç

234. Ğayrı cinsī itme-y-ēdüm ben kabûl
Olmasaydım kendi cinsümden melûl

235. Pâdişâhā her ḫasīsuñ şoḫbeti
Ḫâsıl itmē-y-īser illâ miḫneti

236. Her kerâmet kim saña şimden geru
Öluser bizden degübdür İleri

237. Yūmağā kēfen du‘â tertībile
Tā şunā dek kim irişdük menzile

226b olan: uran M

227b bitmeye: bitmedi M

228b bende: bunda M; kayukmayaydum sana: kayukmayaydum ben sana

233b M’de katı yok.

226. Her tarzda yönlendiren bendim. Şimdi kanat açıp uçan da benim.
227. Ben gidince düzenin bozulur. İşlerin bitmez ve kahr.
228. Keşke sen bana eş olmasaydın. Ben de sana meyl etmeseydim.
229. Bunca yük seninken ben niye çekeyim. Ne kadar eksiklik varsa hepsi senin.
230. Sana bir iki gün arkadaş oldum. Beraberliğinden çok pişmanlık buldum.
231. Sen neye benzediğini biliyor musun? Sulu konaktaki bir ejderha inine benziyorsun.
232. Beraberliğinden çok zarar gördüm, ama seni sevmenin zararı daha fazlaydı.
233. Cinsimle arkadaş olacak takatim yok. Karşı cinsle arkadaş olmak büyük suçtur.
234. Karşı cinsi ben kabul etmeseydim kendi cinsimden bıkmış usanmış olmazdım.
235. Padişahla cimrinin beraberliği mihnetten başka birşey getirmez.
236. Şimdiden itibaren sana gelen her keramet bizden ulaşır.
237. Yıkayarak, kefenleyerek, dua ederek menzile kadar geldik

238. Nâ-çar-ıdum her işüñdē yâr-ıdum
Şoĥbetüñden Ĥaĥ bilür bî-zâr-ıdum
239. Râzıyam kim serbesercē kırtılam
Şol zemân kim şoĥbetüñden ayrılam
240. Bil ki ikrâh-île her dünyâ işiñ
İşleyüban şoĥbetüñdē ĥalmışıñ
241. Müşkil olâ ĥaranü yol bilmeyen
Tih yazısındâ yabandâ yürüyen
242. Yol açıldı uş ilümē ģiderem
Bēnüm-île gelmeyēñi niderem
243. Nıce yıllardan berü bilışmedüñ
Bir işüñ bēnüm-ile ģanışmaduñ
244. Şimdi firĥat oldu ĥün İrdi ecel
Ĥalmaidı bözuldı hiç bir ‘akd u ĥâl
245. Yükin āĝır ĥanda yoldaş olasıñ
Ĥün gelımezsın bu ildē ĥâlasıñ (10a)
246. Cins ü faşl u işılâh almuş seni
Ol sebebden istiyēmēdüñ dini
247. Didiñ âlet ‘ilminē meşĝül olam
Ĥôca olam dımedüñ kim ĥul olam
248. Maĥsud olan ben-idüm sendē ‘aceb
Lîki senden ĝörinürdi her sebab
249. Yanlış añlāyan seni şânur-idi
Şanki fēnerden ĝörinen nûr-idi

241a bilmeyen: bulmayan M

243a nice: bunca M; ^{243b} ģanışmadun: danışmadun M

244a firĥat: fırşat M; ĥün: uş M

248a maĥsüt: maĥsat M

238. Çaresizdim, sana her işinde arkadaşım. Allah bilir birlikte olmaktan da pişmandım.
239. Senden ayrıldığımda tam manasıyla kurtulmuş olmanın mutluluğunu tadarım.
240. Bil ki dünya işlerini istemeyerek işleyip seninle beraber oldum.
241. Sahrada yürüyen kişi gibi karanlıkta yol bilmeyenin işi zordur.
242. İşte yol açıldı memleketime gidiyorum. Benimle gelmeyi ne yapayım.
243. Nice yıllardan beri beni tanımadın. Bir işini bana danışmadın.
244. Şimdi ecel geldi ve ayrılık oldu. Artık hiçbir sözleşmemiz kalmadı.
245. Yükün ağır olduğu halde bana arkadaş nasıl olursun? Benimle gelemezsin; bu memlekette kalırsın.
246. Seni insanların soyu, sopu gibi lüzumsuz şeyler meşgul etmiş. Bu yüzden dini isteyemedin.
247. Alet ilmiyle uğraşıp ustası olayım dedin; kul olayım demedin.
248. Sende istenen bendim. Fakat ne tuhaf ki her sebep senden görünürdü.
249. Fenerden görünen ışık gibi yanlış anlayan seni sanırdı.

250. Gitdi nûrî kaldı fēner boş kuru
Bir bucaqdā k̄ara k̄arānū yiri
251. Bīlimēdūñ sen benī Haḡ emriyem
Var-idüm ben dāhi yögiken k̄alem
252. Emr u âmir k̄anda ġayrī ōlısar
Ger şıfātī ġayrı dēğül iy püser
253. Emr u âmir birligini bilmedüñ
Elde-y-iken kendüzünē gelmedüñ
254. Nice geldī senden öñdin .halk çok
Şimdi anlardan birī dünyēde yok
255. Her ki toğdı ölmek için toğdı ol
Sen niyē ōlāsın ōlümē melül
256. K̄argāhdā her işi öz eyliyen
K̄āmu fi'li eyü yāvuz eyliyen
257. Ben-idüm ol bâk̄iyât-ı sâlihât
İşleri iden baña yokdur memât
258. Sen seni şānur-idüñ maḡrūr olub
Ġarra esruk̄lūğünē mesrūr olub
259. Aldadī senden seni dünyā işi
Sen k̄azandüñ kendünē her teşvişi
260. Âb-ı hayvân şüyü bulduñ içmedüñ
Çünkim elden çıkdı ol dem şūsaduñ
261. Bīlimēdūñ yoldaş-iken hem-demi
Bēni bilmezdüñ bilürdüñ âdumu
262. Elde-y-iken bilmedüñ 'ömr-i 'aziz
Çünki ücā irdi k̄aldüñ bî-temiz

(10b)

250. Kapkaranlık bir köşede ışığı söndü; fener boş kuru kaldı.
251. Sen beni tanımadın, ben Allah'ın emriyim.Kalem yokken ben vardım.
252. Ey oğul, Amir'in işinin özü ve görünüşü nasıl farklı olabilir.
253. Amir'in işinin birliğini bilmedin. Fırsat elindeyken kendine gelmedin.
254. Senden önce nice insanlar geldi ama şimdi dünyada onlardan kimse yok.
255. Doğanların hepsi ölmek için doğduklarına göre niye ölümden dolayı hüznülüsün.
256. İmalathanede (ruhlar aleminde) tam hazırlayan, bütün işleri kötü ya da iyi eden
257. Sevabı sürüp gidecek olan işleri işleyen ben olduğum için bana ölüm yoktur.
258. İhtişamın sarhoşluğu ile başın dönüp, gururlanıp (bütün işleri yapanın) sen olduğunu zannederdin.
259. Dünya işi senden seni aldattı. Her kötüyü kendin için sen kazandın.
260. Ölümsüzlük suyu buldun içmedin. Ne zaman (o su) elinden çıktı, susadın.
261. Senin arkadaşınken beni bilmedin. Adımı bilirdin, beni tanımazdın.
262. Kıymetli olan ömür elindeyken onu bilmedin. Ömür sona erdi, günahkar kaldın.

263. Her işi sende düzen bil ben-idüm
Şanki çöplük üzre bir sultân-idüm

264. Sen şanurduñ her kişi sultân için
Gelse sâñâ geldi ol dermân için

265. Kaldı çöplük çünkü sultân göç ider
Her hasıs süpründüsün andâ döker

266. Şöyle kaldı eski çirkin mezbele
Tâ şunâdan kim girü sultân gele

267. Şimdiye dek bilmez-İdüñ sen beni
Şimdi bildüñ çünkü terk itdüm seni

268. Her kerâmet menzilet bendē-y-idi
Sen şanurduñ kim kamū sendē-y-idi

269. Şol kim aşlı 'âlem-i envâr ola
Toprak añâ menzil olsâ tar ola

270. Ben-idüm âlan viren ūran tutan
Sen seni şanurdun iy bî-çâre ten

271. Ayru-y-İdum dostlarumdan bir zamân
Uşda girü şimdi bülüşdum hemân

272. Çünkü yön tutdum ilümē giderem
Sevinürem her adım kim âdaram

273. Yüklü devē kūşı-y-İlâ kanda uça
Sâfilinden illigînē noht geçe

274. Bū yolâ şıgmaz misâhat hendese
Günlig-İlê kanda sâñâ hunfesâ

275. Gêlimezsın bënüm-İlê bir kadem
Ben ayâgum göz irimindê başam

(11a)

263. Sende her işi yapan bendim.Sanki çöplük üzerinde bir sultandım.
264. Sultan için sana gelenlerin derman için geldiklerini sanırdın.
265. Sultan göç edince geriye kalan çöplüktür. Her kötü çöpünü oraya döker.
266. Yeniden sultan gelecekmiş gibi eski çirkin çöplük şu şekilde kaldı.
267. Şimdiye dek sen beni bilmezdin. Seni terk edince artık bildin.
268. Her keramet rütbe bendeydi. Sen bunların sende olduğunu sanırdın.
269. Şu kişi ki aslı parlak bir alem olsa varacağı yer ona dar olan topraktır.
270. Ey ten alan, veren, vuran, tutan bendim ama sen seni sanırdın.
271. Bir zaman dostlarımdan ayırdım. İşte şimdiden sonra biraraya geldim.
272. Her adımımı attığımda seviniyorum çünkü memleketime doğru yola çıktım.
273. Hamile deve kuşuyla nasıl uçsun? Ağır yükler yüklenmiş kişi en aşağı seviyeden en yüksek seviyeye nasıl geçsin?
274. Bu yolun ölçüsü yoktur. Genişlik olan yerde senin çomağa ne ihtiyacın var.
275. Benimle bir basmak gelemezsin. Ben ayağımı gözümün görebildiği uzaklıkta basarım.

276. Sen ıkış ıkış ağır yükler-ile
Bū şıfatlı noht irişē menzile
277. Ben sebük-bâr yüküñ āğırdur senüñ
Toprak aşluñ aşluñā tutduñ yönüñ
278. Yol ırağdur tēne cānā yol yakın
Yūki āğır gōtürimez āzıkuñ
279. Benüm İlümdē olur revhāniler
Sēnüñ-ilē kaldı kāmū fāniler
280. Çün gülistān bülbüli āñā yirin
Kaldı baykuş terk idēmēdi yirin
281. Çünki cān gidē kalāsın ten gibi
İsuz evdē eskicē kaftān gibi
282. Nē biter senden ya sen nēyē gerek
Çöplük ölur yiri eskisē elek
283. Yüksüz-iken kendüñē yük eyledüñ
Bir sehelcē işi büyük eyledüñ
284. İrden itmēyen kişi yārāğın
Hāsret ölur çün geçürē çağını
285. Kim dilersē kim ulāşā yārına
İ'tikād itsün inansun yārına
286. Yārın İçün gökçek İderseñ yarağ
Yārın andā gele önünē burâğ
287. Dünye ni'metleri bāñā güç-idi
Bilmez-İdüñ kim gāzām öruc-ıdı

277b tutdun: duttun M

278b azıkuñ: azıgıñ M

280a yirin: gülin M

282a ya ne yesin gerek: ya sen neye gerek M

284a itmediñ: itmeyen M

276. Sen ağır yükünle ne zaman menzile ulaşırsın.
277. Ben hafifim, senin yükün ağırdır. Toprak aslın işte aslına yöneldin.
278. Yol tene uzak, ruha kısadır. (Tenin) yükü ağır olduğu için azığını götüremez.
279. Benim memleketimde melekler olur. Bütün ölümlüler seninle kaldı.
280. Gül bahçesinin bülbülü gülünü andığı için baykuş yerini terk edemedi ve (orada) kaldı.
281. Ruh gidince ten gibi kalırsın. Tıpkı sahipsiz evdeki eski elbise gibi.
282. Senden ne meydana gelir; sana kim ihtiyaç duyar.Elek eskirse yeri çöplük olur.
283. Yükün yokken kendine yük ettin. Kolay bir işi zorlaştırdın.
284. Hazırlığını erken yapmayan kişi çağını geçirip o çağı özler.
285. Sevgilisine ulaşmayı kim dilerse ahirete itikat etsin.
286. Yarın için güzel hazırlık yaparsan gelecekte önüne burak gelir.
287. Dünya nimetleri bana güçtü. Gıdamın oruç olduğunu bilmezdin.

288. Gel beḳâ evîne dūriş cân-ıla
Tahta bilē geçesin sultân-ıla
289. Semrüdükçē sen ben āruḳlar-ıdum
Bâḳi sevib fâniden bî-zâr-idüm
290. Gel yirümdē gör beni kim bilesiñ
Anda bin ten bâña ḳurbân ḳılasıñ (11b)
291. Fâni-y-ıdūñ sevdüğüñ fâni-y-idi
İçdüğüñ şekker adem ḳānı-y-ıdı
292. Yirümüzdē fâni işler geçmeye
Fâni olan bâḳi mülkē göçmeye
293. Fâninüñ bilişligi key şüm olur
Fâni-y-ile üleşen maḫrûm olur
294. Bâḳi olan fâni-y-ile yatmaya
Cânı ḳöyub hiç teni sēmürtmeye
295. Fâni evdē her neyē kim İresiñ
Âḫiri oldur ki sîne ğiresiñ
296. Mâlı yirdē gömmege ḳāzanmağıl
Ayruğıçün vārub ôdâ yanmağıl
297. Bâḳi genci fâni pülâ şatma sen
Âḫiretlik dünyenē yāmatma sen
298. Ger ḳılursañ her işüñ tedbir-ile
Şoñ nefesdē eylüğüñ ḳarşü gele
299. Anda şordı ten canā bir ḳaç su'âl
Gördi fırsat gitti ḳalmādı mecâl

288. Beka evine ruhla birlikte çalışarak gel. Böylece sultanla tahta bile geçersin.
289. Sen şişmanladıkça ben zayıflardım. Ebedi olanı severdim; ölümlüden hoşlanmazdım.
290. Gel, beni yerimde gör de tanıyasın. Oanda bana bin teni kurban edesin.
291. Faniydin, sevdiklerin de faniydi. İçtiğin şerbet insan kanıydı.
292. Bizim buralarda fani işler geçmez. Fani olan baki mülke göçmez.
293. Faniyle ülfet olmak çok uğursuzluk getirir. Faniyle birlikte olan pek çok şeyden mahrum olur.
294. Baki olan faniyle yatmasın. Ruhunu bırakıp teni şişmanlatmasın.
295. Fani evde neye ulaşırsan ulaş sonunda mezara girersin.
296. Malı yere gömmek için kazanma. Başkası için ateşte yanma. Ebedi hazineyi geçici bir paraya satma.
297. Ebedi hazineyi, gelip geçici para için satma. Dünyaya ait olanları ahiret için hazırladıklarına ekleme.
298. Eğer her işini dikkatle yaparsan son nefesinde yaptığın iyilikler karşına gelir.
299. Fırsatın gittiği gücün kalmadığı o anda ten ruha birkaç soru sordu.

300. Ten didî kim şöricîdan qorqaram
Kabr içindê çünki yüzlêrûn görem
301. Toğrı sözdür ol arādā çâresi
Egri sözdendür qamû yüz qârası
302. Cân didî kim çün dinûñden kırqasıñ
Lâ cerem kim şöricîdan qorqasıñ
303. Ger dinûñden kesmesen dūnyañçün
Şöricîdan qorkduğūñ sen nê içün
304. Ten didî tar görünür sin nîcesi
Öla hâlüm qâpusî yoq bâcası
305. Qorqaram kim qîşa benî şöylece (12a)
Înülêrûm şâğı şölâ giçe
306. Can didî Hôca haqqun bildûñise
Göz irimî gîniyê çekmê guşşâ
307. Ger hocañ oldıysa ibn ü falân
Qâtı qîsırsar seni vallah anan
308. Ten didî kim qurdu qūşı-y-lan çıyan
Sinde çoqdur tēni anlardur yiyen
309. Cân didî rızquñ helâl olsñ senüñ
Ravza cennet olısar dūrur sinüñ
310. Şular âqar dürlü çēmendür çayır
Dürr-i yâkut olısdur qum-ı kır
311. Ger harâm qāzandūñ-İsā dūnyede
Ejdehādur yoldaşuñ bil sinlede

304b ola: nola M

309b durur: dūr M

300. Ten “kabir içinde yüzlerini göreceğim için sorucudan korkuyorum” dedi.
301. Orada korkunun çaresi doğru sözdür. Bütün yüz karası eğri sözdendir.
302. Ruh “eğer dininden eksiltirsen elbette sorucudan korkarsın” dedi.
303. Dünya için dininden eksiltmezsen sorucudan korkmana gerek yoktur.
304. Ten “çoğu mezar dar, kapısız bacasız görünür; benim halim ne olacak” dedi.
305. Beni şöylece sıkacağından korkarım.Sağa sola döndükçe inlerim.
306. Tanrı'nın gerçekliğini bildiysen gözünün gördüğü bütün sıkıntılardan uzak olursun.
307. Eğer Tanrı'n bir başkası olursa (kabirde) anan dahi seni çaresiz bırakır.
308. Ten “kurt, kuş, yılan mezarda çoktur, beni yerler” dedi.
309. Ruh “ senin rızkın helalsa mezarın ravza cenneti olur “ dedi.
310. Sular akar etraf çayır çimendir. Kum inci kır ise yakuttur.
311. Eğer dünyada haram kazandıysan mezarda yoldaşın ejderhadır.

312. Ten didî kim sinle key qārānudur
 Qorqaram kim qātı eññü yāñudur

313. Müşkil olā qāranū yirdē esîr
 Olmyıcaq ol arādā bir beşîr

314. Cān didî gerçek kul olānā qabür
 Öla uçmaq ravzasından tölü nûr

315. Kullugundā yālan olsañ key qatı
 Sin içi tölü cehennem zulmeti

316. Ten didî yālūnuzam yoq yoldaşum
 Anda bēnüm-ile olā bir işüm

317. Cān didî eyü olur-İsē huyuñ
 Qalmayā hiç zerrecē qorquñ qayuñ

318. Ay şuretlü hüriler yoldaş ola
 Hem melâ'ik sinledē ferrâş ola

319. Hüyü yāvuz yāvuz itdür hem-demi
 Talayısar sinde ānī dāyimi

320. Ten didî kim ac u şısuz neyleyem
 Nē içem ol arādā yā nē yiyem

(12b)

321. Ol arādā yoqlu birdür bāy-ıla
 Şāt u bāzār yoq alam akçā-y-ıla

322. Cān didî yīdürdüñ-İsē var-iken
 Dünyedē sen maluñı sever-iken

323. Sinde sāñā gēle cennet ni'meti
 Hürilerden dürlü şekker şerbeti

312b eññü yanudur: ölü yanudur M

313b beşîr: işir M

312. Ten “ mezar çok karanlıktır ve korkarım ki çok şaşırtıcıdır” dedi.
313. Bir müjdeleyici olmadığı zaman karanlık yerde tutsak olmak zordur.
314. Ruh “ kabir gerçekten kul olana nurla dolu bir cennet olur “ dedi.
315. Kulluğunda samimi değilsen mezarının içi cehennem karanlığıyla dolar.
316. Ten “ yalnızım, arkadaşım yok; orada benim de bir arkadaşım olsun ” dedi.
317. Ruh “ huyun iyi olursa zerrece korkun endişen olmasın ” dedi.
318. Ay suretli huriler sana arkadaş olur. Kabirde melekler işini görür.
319. Huyu kötü olanın arkadaşı, kötü ittir. Mezarda onu devamlı ısırır.
320. Ten “ aç, susuz ne yapayım orada ne yiyip ne içeyim “ dedi.
321. Orada zengin yoksul birdir. Orada alışveriş, Pazar yok ki akçayla alayım.
322. Ruh dünyada malını severken başkalarına yedirdiysen
323. Mezarda, hurilerden sana cennet nimeti, türlü şeker şerbet gelecek.

324. Ten didî kim sinledê kēfen çürir
Bir olur ol āradā ul u emîr
325. Nē on lā ol ‘aceb çürîmeye
Geye kii giricegiz sinleye
326. Cān didî zūhd lısar tavā-y-ıla
Tā giyēsın ulleler kemhā-y-ıla
327. Gēle umadan saā dūrlū libās
Bil arām yiyen geyūr ddan pelās
328. Ten didî kim bir arādā urmaa
anda dōyam dāimî turmaa
329. Cān didî kim ger mui olsa Hāa
Sāa klūyer ūriler dār’ūl- beā
330. anda dīlersei gezēsın cān-ıla
Sinleyē girdūi isē īmān-ıla
331. ol ki ‘a oldī Hāā tekrīm Hāı
Bōzilā bir la bāi āyaı
332. ūla ur i bū sōzē alārısai
Ala būnī alamā key ērisei
333. U bu āpādan tē ger gēesii
Alayāsun īi iden sēesii
334. Bil ki evvel ālubui bū ten durur
Bundan iērūdeisī cān durur
335. Rū-ı ayvānīdūr ānui bir adı
Ol seer her nesneden dūrlū adı

(13a)

327b oddan: otdan M
328a urmaa: durmaa M
332b gey: ger M
335b adı: dadı M

324. Ten “mezarda kefen çürür, orada kul ve emir bir olur “ dedi.
325. Mezara girdiğimizde nasıl bir elbise olsun ki çürümesin.
326. Ruh “ zühd ile takva birlikte olursa ipekli elbiseler giyersin “ dedi.
327. Sana cennetten türlü elbiseler gelir, haram yiyenin ateşten aba giyeceğini bil.
328. Ten “ seninle birlikte olmaya, devamlı seninle oturmaya nasıl doyayım “dedi.
329. Ruh “ eğer Allah’a itaatkar olursan beka evinde seni huriler bekler “ dedi.
330. Mezara imanla girdinse ruhla istediğin yerde gezersin.
331. Allah’a isyan eden şu kişi Allah’ın büyüklüğünün gereği olarak bozulur, başı ayağı bir olur.
332. Anlayabilme yeteneğin varsa bu söze kulak ver, hayret etme.
333. İşte bu kapıdan öteye geçersen işi işten seçip, anlarsın.
334. Önceki kalıbın tendir. Bunun ötesi ise ruhtur.
335. Onun bir adı hayvani ruhtur. Her nesneden türlü tadı o seçer.

336. Her lezî[z]den oldurur lezzet alan
Her elem kim İrişür oldur bilen
337. Her cefâ eylük ki görür ol görür
Anda ölur kâmusî gamm u surûr
338. Bil tenē nisbet idicek cāndur ol
Rûh-ı insâniyye nisbet tendür ol
339. Tēne uysâ nefis-i emmârē cehûl
Câne uysâ her işi ölur kabûl
340. Anda ānuñ muṭmaîn âdî durur
Kaygu yoḡdur anda kāmū şād durur
341. Ten ḡuyın ṭutsâ yirî ölur lezâ
Cân sözün ṭutsâ bulur Ḥaḡdan rızâ
342. Nefsden içērûde ölur cân olan
Andan artuḡ kim durur insân olan
343. Rûh-ı insânî vü ışḡ u ‘aḡl odur
Rûh-ı ḡayvânî anuñlâ dîridür
344. İki rûḡuñ ortasındādur göñül
Andan oldî ḡâh merdûd ḡâh kabûl
345. Nefse dönsē yûzi kārâ pişlenür
Rûḡa uysâ ay gibî ṭobṭölu nûr
346. Nefs diril-sē cân işi baṭṭâl olur
Nefs öliceḡ cânâ key ḡoş ḡâl olur
347. Öldüḡi oldur canâ münḡād ola
Cümle fânî işden ol âzād ola

336a leziz: daddan M; oldurur: aldı bu M

340a durur: dur M

345a pişlenür: beslenür M

336. Her lezzetliden lezzet alan odur. O ıztırabın farkına varan odur.
337. Her cefayı, iyiliği o görür. Bütün sevinç ve mutluluklar onda olur.
338. Tenle karşılaştırılınca o, ruhtur. İnsani ruhla karşılaştırılınca ise tendir.
339. Nefs-i emmare tene uysa cahil olur. Ruha uysa her şiş kabul olur.
340. anda onun adı mutmaindir.Onda kaygı yoktur, hep mutluluk vardır.
341. Tenin huyunu tutsa yeri cehennem ateşi olur. Ruhun sözünü tutsa Allah'tan razılık bulur.
342. Nefisten içeride olan ruhtur. Nefsine hüküm ederek ruhunu, hakim kılından üstün insan olur mu?
343. İnsani ruh, aşk, akıl odur. Hayvani ruh, onunla diridir.
344. Gönül iki ruhun ortasındadır. Bazan kovulup bazan kabul edilmesi ondandır.
345. Gönül, nefse dönse yüzü kara olur, pislenir. Ruha uysa ay gibi parlak ışıkla donanır.
346. Nefis dirilse ruhun işi kötü olur. Nefis ölünce ruha çok güzel haller olur.
347. (Nefsin) öldüğünün işareti ruha boyun eğmesidir. Böylece fani, bütün işlerinden kurtulur.

348. Çünkü fânî işlerüñ terkin ura
Perdeler götürülē Hakkı göre
349. Ol tenēdür irci‘ olan hıfâb
Öna ölur rahmet ü su‘ül ‘azâb
350. Cümle teklîf ānun için oldı heb (13b)
Kim anā hâşıl olâ görklü edeb
351. Cehl u gaflet perdesi andan gide
“Yâ ibâdî” öla mahşerdē nidâ
352. Her riyâzet çeken ānuñçün çeker
Âhîret êkin ānuñçün eker
353. Kâfir ü mü‘mîn olan oldur yakın
Âzıcâgız sēni dēpeler saşın
354. Ögicēgez oldurur irşâd iden
Şol yıkuş göñüllerî âbâd iden
355. Her dūrişen ānuñçün dūrişür
Tâ şunâdan kâranüsî öla nūr
356. ‘Aql anuñ cânı hem üstâdıdur
Halk katundâ nefsi meşhûr âdıdur
357. Cennetē ödâ kamü oldur giden
Arınıcak Hakkı şübhesüz gören
358. Tērazûdâ bîti okıyan odur
Sēvünübēn hem de kâkıyan odur
359. Ol sıratdan yıldırım gibî geçen
Gēçemēyen oldur aşâgâ uçan

348. Fani işler terk edilince aradan perdeler kalkar ve Allah'ı görür.
349. "Bana dön " hitabı, azabın dehşetlisi ve rahmet tenedir.
350. Bütün mükellefiyetler, güzel, hoş edep onun için meydana gelsin diye oldu.
351. Sapkınlık ve gaflet perdesi ondan gide ve mahşerde " ey kulum " nidasını duya.
352. Dünya nimetlerinden ve rahatından sakınan her kişi, bunu onun için yapar.Ahiret ekinini de onun için eker.
353. Kafir ve mümine yakın olan odur. Azınca seni çiğneyen odur.
354. Düşününce yıkık gönülleri onarıp, irşad edenin o olduğunu anlarsın.
355. Karanlık nur oluncaya kadar her çabalayan onun için çabalar.
356. Akıl onun hem ruhu hem de üstadıdır. Halk arasında adı nefsi meşhurdur.
357. Cennete cehenneme giden odur.Allah'ı gören şüphesiz arınacaktır.
358. Terazide amel defterini okuyan odur. Sevinen hem de üzüntülü olan odur.
359. Sırrattan yıldırım gibi geçen de geçemeyip aşağıya uçan da odur.

360. Gõñül añā âyınādan baqmağa
Her ‘ayıbnıñ kendüzinē çaqmağa
361. Şol qadarcā kim ayineñ ārına
Her şıfātı nefis evindē görine
362. Çünki âyınē yüzı pür jeng ola
Hûri dıyû gördüğün nâheng ola
363. Zıhi müşkil pişrevün aqmaq ola
Taranūdā ejdehā yımşaq ola
364. Hûri dıyû div qarısın qoçasın
Nerduban dıyû qayādan uçasın
365. Yir tenüñdür gıce nefsiñ göñlün ay (14a)
‘Aqlı gönder böyle temşil itdi re‘y
366. Bilki gõñül nûrını cāndan alur
Nefse dē nûr gelse gõñüldeñ gelür
367. Çünki ay bedr olā aqşamdan toğa
Gıce gündüz gibi olā nûr yağa
368. Gıce aydıñ olmaz illâ ay-ıla
Yol alınmaz her çürük sevdâ-y-ıla
369. Yol erı yoldā gerek olmā kehel
Gâfil olmā ańsızun İrer ecel
370. Key kişi gerek ki tertıbler boza
Ol dağı yā toğrı gıde yā aza
371. Haq yolını sen sehelcē tutmağıl
Hõcañ-ile ‘ahdiñi ünutmağıl

361b nefis evinde: nefsin anda M

367a aqşamdan: aqşamdan M

370b ya: yahud M

371a tutmağıl: dutmağıl M

360. Sözümler artık burada sona eriyor. O Allah'tır biz de onun kuluyuz.
361. Gönül, böyle insana bakmak için aynadır. Her ayıbı yüzüne vurulmaz.
362. Aynanın azıcık temizlense her sıfat nefis evinde görünür.
363. Aynanın yüzü pas olursa huri diye gördüğün canavar olur.
364. Karanlıkta ejderhanın zararsız olması gibi rehberinin ahmak olması ne zor iştir.
365. Huri diye dev karısını kucaklarsın. Merdiven diye kayadan uçarsın.
366. Yer tenin, gece nefsin, gönlün ise aydır. Akıllı çalıştır, ileri görüş sahibi böyle benzetme yaptı.
367. Gönlün ışığını, ruhtan aldığını; nefse gelen nurun gönülden geldiğini bil.
368. Ay dolunay olup gecenin başlangıcında doğunca gece gündüz gibi olur, her taraf aydınlanır.
369. Gece illa ay ışığı ile aydınlanmaz. Her çürük sevdıyla yol alınmaz.
370. Yol eri yolda olmalı, tembel olmamalı. Gafil olma ecel ansızın seni yakalar.
371. İyi yetişmiş, çok şey bilen kimsenin, oyunların farkına varması gerekir.

372. atm szn brad old tamm
Ol ocadur biz uliyuz vesselm

372. Hak yolunu ciddiyetle tut. Hocan ile arandaki sözü unutma.

DİZİN

âb	su		‘afv	bağışlama
a.	(ab-ı hayvan) 260		a.	56, 60 ,83
âbâd	bayındır		ağır	ağır
a.	354		a.	48, 276
			a.+dur	277, 278
‘aceb	acayip, şaşılacak şey		ağız	ağız
a.	22, 138, 154, 180, 221, 248, 325		a.	33
ac	aç		ağla-	ağlamak
a.	182, 220, 320		a.-ya	137
			a.-yacak	168
‘âciz	zayıf, güçsüz		ağşam	akşam
a.+em	71		a.	367
aç-	açmak		‘ahd	söz
a.-asın	84		a.+ini	371
a.-dun	33		âhir	son
a.-ıla	125		a.+i	295
a.-ıldı	242		âhirât	öbür dünya
a.-uban	2		a.	96, 109, 352
			a.+a	38, 105
açuk	açık		a.+lık	297
a.	134		aħmak	sersem, şaşkın
ad	ad, isim		a.	363
a.+ı	335		‘aħ	isyan
a.+ıdur	340		a.	331
a.+um	14, 16, 17, 19, 26, 32, 58		aħ-	akmak
ad-	adım atmak		a.-ar	310
a.-aram	272		aħça	para
adaş	aynı ismi taşıyan		a.+yıla	321
a.	18		‘aħd	sözleşme
Âdem	Adem peygamber		a.	244
a.	88, 89, 92, 93		‘aħl	akıl
a.+e	8		a.	130, 211, 343, 356
adem	kişi, insan, adam		a.+ı	365
a.	291		âkil	yiyen
a.+i	161		a.	106, 217
adım	adım			
a.	272			

al-	almak	aña	ona
a.-am	321	a.	93, 103, 270, 350, 360
a.-an	169, 270	anda	orada
a.-dı	135, 211	a.	13, 27, 28, 30, 41, 57, 64, 65, 119, 140, 165, 179, 197, 199, 213, 265, 290, 299, 316, 337, 340
a.-ıca	132	a.+dur	119
a.-inmaz	368	a.+n	342, 344
a.-maz	201	a.+nıdı	218
a.-mış	202, 246	andan	ondan
a.-sa	161	a.	76, 351
a'lâ-yı ulâ yüceler yücesi		añı	onu
a.	145	a.	153, 194, 319
aldat-	aldatmak	anla-	anlamak
a.-dı	259	a.	332
Âlem-i kıuds	Allah'ın alemi	a.-dı	219
a.	145	a.-risen	332
âlet	alet, vasıt, araç	a.-yan	249
a.	247	a.-yasun	333
'alîl	hasta	anlar	onlar
a.	182	a.+ı	29
Âlim	hakkıyla bilen	a.+dan	254
a.	1	a.+dur	308
'âlim	çok okumuŝ, bilgin	añsuzın	birdenbire
a.	23	a.	112, 175, 369
a.+i	269	anüd	inatçı
alt	alt	a.	106
a.+ına	182	anuñ	onun
'amel	iş	a.	120, 174, 200, 335
a.+den	12	a.+içün	148, 350, 352, 355
âmir	emreden, buyuran	a.+la	343
a.	252, 253	ara	ara, orta
an-	anmak, hatırlamak	a.+da	104, 313, 320, 324, 328
a.-a	198, 280	a.+muza	209
a.-dum	216	a.+sı	192
a.-sa	117	arı	temiz, pak
ana	anne	a.	34
a.	24	arın-	arınmak, temizlenmek
a.+ñ	307		
a.+ya	29		

	a.-a	361			
	a.-ıca	357		'ayb	kusur
				a.+ın	360
artuğ	başka			aydın	karanlık olmayan, güneşli
a.		76, 79, 190, 342		a.	368
arukla-	zayıflamak			âyine	ayna
a.-rıdum		289		a.	362
arż	sunuş			a.+den	360
a.		81		a.+ñ	361
arzû	heves, istek			ayrı	ayrı
a.		13		a.+yidum	271
a.+dan		11,76		ayrıl-	ayrılmak
aşl	asıl, kök			a.-a	222
a.+ı		269		ayruğ	başka, diğer
a.+un		277		a.	296
a.+uña		277		a.+a	153
aşla	asla			az	az
a.		198		a.	208
aşşı	fayda			a.+ına	85
a.		224		az-	azmak
aş-	aşmak			a.-a	370
a.-up		150		a.-ıcağız	353
âşık	aşık, aşık olan			'azâb	azap, sıkıntı
a.+idüm		175		a.	349
ata	baba			azâd	kurtulmuş, serbest olan
a.		14, 29		a.	347
a.+mız		93		azgun	sapkın
a.+muzdan		87		a.	21
a.+na		89		azık	yiyecek
a.+nun		15		a.+ını	217
ay	dünyanın uydusu			a.+um	99
a.		318, 345, 365, 367		a.+umı	102
a.+ıla		368		a.+unı	101
ayağ	ayak			'azîz	muhterem, değerli
a.		331		a.	262
a.+ıyla		108			
a.+um		274			
'ayân	belli				
a.		6			

bağla- bağlamak b.-duñ 33	bâzâr pazar b. 321
bağışla- bağışlamak b.-yasın 44	bedr dolunay, ayın 14. gecesi b. 367
bağ- bakmak b.-ar 203 b.-mağa 360	beg zengin b. 113 b.+ligi 154
bâkî ebedi b. 289, 292, 294, 297	beğâ bakilik b. 134, 198, 209, 288, 329 b.+ya 124
bâkiyât-ı salihât sevabı sürüp giden şeyler b. 257	belâ musibet, afet b. 16, 27
baña bana b. 53, 98, 104, 156, 186, 257, 287, 290	ben ben b. 51, 53, 71, 99, 103, 140, 141, 149, 156, 173, 175, 214, 227, 229, 234, 253, 275, 277, 289 b.+de 216, 228 b.+den 186 b.+deyidi 268 b.+i 45, 180, 251, 267, 290, 305 b.+idüm 226, 257, 263, 270 b.+üm 19, 100, 101, 191, 192, 212, 222, 242, 243, 275, 279, 316
baş- basmak b.-am 275	benze- benzemek b.-rsüñ 231
başar- başarmak b.-mışam 181	berk sağlam, sıkı b. 82
baş baş b.+a 139 b.+ı 331 b.+um 50	berk it- sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek b.-üb 15
başla- başlamak b.-dı 208	berü beri b. 243
bâr yük b. 277	beşâret müjde, muştı b. 121
bâın iç, içyüz b.+ında 54	beşîr müjdeleyici b. 313
bağfâl çok fazla b. 346	beyân anlatma, açık söyleme b. 142
bay zengin b. 22 b.+ıla 321	bî-‘aded sayılamayan
baykuş baykuş b. 280	

b.	43	b.-en	29
bî-çerâ	çaresiz	bile	birlikte, beraber
b.	35, 71, 147, 182, 270	b.+yidün	222
bî-nihâyet	sonu olmayan	biliş	bildik, tanıdık
b.	84	b.	68, 164
bî-zâr	rahatsız, bıkmış,	b.+ligi	293
usanmış		biliş-	tanışmak
b.	205	b.-medün	243
b.+idün	238	bin	bin
bil	bel, yan	b.	290
b.+inde	14	binâ	ev, yapı
b.+inden	15	b.	14, 31
bil-	bilmek	b.+da	170
b.-	119, 196, 212, 240, 263, 311, 334, 338, 366	bir	bir
b.-di	68	b.	35, 64, 71, 72, 77, 81, 114, 126, 128, 130, 139, 146, 156, 161, 162, 171, 176, 177, 178, 179, 183, 185, 188, 199, 200, 205, 220, 224, 230, 231, 243, 250, 263, 271, 283, 313, 316, 324, 328, 331, 335
b.-digümce	76	b.+dür	321
b.-düñ	267	b.+i	167, 254
b.-düñise	306	birgün	bir gün
b.-e	80, 288	b.	97
b.-ecek	132	birinbirin	biri birine
b.-en	336	b.	112
b.-esiñ	210, 220, 290	birkaç	birkaç
b.-eyidiñ	222	b.	95, 203
b.-imedüm	143, 158	birliğ	bir olma hali, vahdaniyet
b.-imedüñ	261, 262	b.+ini	253
b.-indi	207		
b.-medüm	158, 251, 253		
b.-medüñ mi	218		
b.-mek	87		
b.-meyen	159, 241		
b.-meyenler	80		
b.-mez	34		
b.-mezdüñ	261		
b.-mezidüm	160, 267		
b.-mezidün	287		
b.-ür	91, 238		
b.-ürdüñ	261		
b.-ürem	13, 51, 84		
b.-ürisen	94		
b.-ürmisin	231		
b.-ürsin	54		

bildir- bildirmek, haber vermek

bisle-	beslemek	bu	bu
b.-dün	34	b.	34, 37, 40, 85, 93, 111, 127, 170, 184, 219, 245, 274, 333, 334
b.-er	28	b.+nda	64, 98, 177, 190
b.-n	27	b.+ndan	95, 334
bit-	bitmek	b.+nlar	203
b.-e	105, 120	bucak	köşe, kuytu yer
b.-medi	218	b.+da	250
b.-meye	227	bugün	bugün
b.-ür	109	b.	207
b.-üre	217	burada	burada
b.-üresin	5	b.	372
b.-ürmeyem	99	Burâk	Hz. Muhammed'in Miraç'ta üzerinde bindiği binek
bit	amel defteri	b.	286
b.+i	358	bustân	bahçe
bit-	yetişmek	b.	179
b.-er	282	buyur-	buyurmak, emir vermek
biz	biz	b.-dı	89
b.	18, 146, 153, 210, 372	bülbül	bülbül
b.+den	16, 39, 40, 236	b.+i	280
b.+e	30, 36, 39, 41, 60, 87,	biz	bez
88	7, 9, 27, 28, 40, 80, 112, 153, 165	b.	146
b.+i		bol	çok
biz		b.	48
b.		boş	boş
boş		b.	250
bozul-	bozulmak	bozul-	bozulmak
b.-a	331, 370	b.-a	331, 370
b.-dı	244	b.-dı	244
b.-mış	179	b.-miş	179
böyle	böyle	böyle	böyle
b.	68, 89, 106, 159	b.	68, 89, 106, 159

câhil	cahil	c.	246
c.	23	c.+e	233
cân	ruh	c.+i	234
c.	6, 21, 40, 71, 111,	c.+ümden	234
119,	124, 130, 133, 134,	c.+üme	144, 214, 233
	135, 138, 142, 155,	cism	beden
	207, 208, 211, 281,	c.	195
	302, 306, 309, 314,	c.+üm	14
	317, 322, 326, 329,	cümle	bütün, hepsi
	341, 342, 346	c.	20, 121, 347, 350
c.+durur	334	cürm	suç, günah
c.+a	115, 134, 140, 278,	c.	52
299,	339, 346, 347		
	c.+dan		
	208, 366		
	c.+uña		
	116		
	c.+uñ		
	197		
356	c.+ı		
	133, 174, 193, 294,		
	c.+dur		
	338		
	c.+ıla		
	195, 288, 330		
cefâ	eziyet, incitme		
c.	187, 337		
c.+da	196		
cehennem	cehennem		
c.	315		
cehl	bilmezlik, cahillik		
c.	70, 351		
cehûl	pek cahil		
c.	339		
celil	büyük, ulu		
c.	140		
cemi'	bütün, hep		
c.+in	24		
cennet	cennet		
c.	199, 309, 323		
c.+e	357		
cevâb	cevap		
c.	46		
cins	çeşit, tür		

çağ	yaş		çöplük	çöplük
ç.+ını		284	ç.	204, 263, 265, 282
Çalab Tanrı	Allah		çul	eski yırtık giyecek
ç.	62		ç.	199
çâre	çare		çûn	çünkü
ç.	147, 182		ç.	33, 44, 68, 80, 99, 106,
ç.+si	301			111, 121, 124, 127, 128, 129,
çâresüz	çaresiz			142, 145, 174, 176, 198, 206,
ç.	17			210, 244, 245, 260, 280, 284,
ç.+ler	5			302
çayır	yeşillik		çünki	şundan dolayı
ç.	310		ç.	20, 40, 56, 70, 115, 130,
çek-	çekmek			135, 136, 138, 162, 185, 262,
ç.-em	229			265, 267, 272, 281, 300, 348,
ç.-me	306		ç.+m	362, 367
ç.-en	352			88, 90, 101, 108
ç.-er	352		çürü-	çürümek
çemen	yeşil otlı yer		ç.-yüben	147
ç.+dür	310		ç.-miş	199
çevür-	çevirmek, yüzünü		ç.-k	204, 368
döndürmek			ç.-r	324
ç.-di	39		ç.-meye	325
çık-	çıkma			
ç.-dugını	132			
ç.-a	198			
ç.-dı	260			
çıyan	zehirli kırkayak			
ç.	308			
çine-	çiğnemek			
ç.-nmiş	20			
çirkin	çirkin			
ç.	22, 266			
ç.+imüs	161			
çok	çok			
ç.	50, 51, 57, 70, 86,			
	131, 223, 230, 232			
ç.+ına	85			
ç.+dur	79, 308			

dağı	dahi	d.+e	60
d.	15, 16, 19, 171, 203,	d.+ine	61
251		denlü	kadar
		d.	13
daim	devamlı	depe	tepe
d.	2	d.	150
dar	ev	depe-	tepelemek
d.	215, 224, 329	d.-ler	353
dâr-1	gurbet	derd	dert
d.+de	117	d.+e	174
dâr-1	ğarb	d.+ime	180
ülkesi	gayrimüslimlerin	d.+ine	17
d.+de	125, 128	deri	deri
dar-1	huld	d.	21
d.+1	224	dermân	derman
dayimi	sürüp giden, devamlı	d.	17, 71
d.	319, 328	d.+deyem	141
def' it	- kovmak	d.+1	174, 180
d.-er	18	d.+içün	264
d.-erdi	16	dest	el
defter	defter	d.	67
d.+leri	78	dest-gîr	yardımcı
deg-	değmek	d.	215
d.-übdür	236	destûr	izin
degül	değil	d.	55, 115
d.	252	deve	deve
d.+dür	213	d.	102, 273
dek	dek	d.+ye	102
d.	237	devlet	mutluluk, talih
dem	an	d.	120
d.	93, 171, 220, 260	di-	demek
d.+i	161	d.-di	88, 90, 140, 207, 209, 306,
d.+inde	210		308, 309, 312, 314, 316, 317,
d.+üñ	93		320, 322, 324, 326, 328,
dem-sâz	arkadaş	d.-diñ	247
d.	226	d.-dügüñ	143
deng	ahmak	d.-r	165, 166
d.	162	d.-mediün	247
deñiz	deniz	d.-ye	120, 122
		d.-yü	203, 364

d.-yüben	52	d.-er	265
d.-yümezem	142	dön-	dönmek
dik-	dikmek	d.-er	133, 137
d.	166	d.-di	207
d.-me	204	d.-düren	35
dil	dil	duâ	dua
d.	201	d.	237
d.+den	142	dûn	kötü, alçak
d.+i	37	d.	207
d.+iyle	103, 209	durur	-dur
d.+üme	58	d.	93, 118, 309, 334, 340, 342
dile-	dilemek	düğün	düğün
d.-risen	330	d.+ün	205
d.-rüz	4	dünya	dünya
dîn	inanç sistemi	d.	259
d.+de	123	d.+niçün	303
d.+i	246	dünye	dünya
d.+ünden	302, 303	d.	38, 95, 97, 240, 287
dinle-	dinlemek	d.+de	47, 172, 202, 206, 254, 311, 322
d.	111	d.+ne	297
d.-yen	169	dürüş-	çalışmak, çabalamak
diri	canlı	d.	288
d.+yiken	99	d.-dim	74
d.+dür	343	d.-en	355
diril-	dirilmek	d.-mizem	181
d.-se	346	d.-ür	355
div	dev	dürlü	türlü
d.	364	d.	31, 36, 202, 310, 323, 327, 335
dost	dost	dürr	inci
d.	45	d.	310
d.+a	170	düş	rüya
d.+larını	31	d.	29
d.+larumdan	271	d.+de	193
d.+uma	214	düş-	düşmek
d.+umu	172	d.-e	139
doym-	doymak	d.-di	209
d.-am	328	d.-düm	174, 182
dök-	dökmek	d.-üşben	67
d.-di	135		
d.-düren	35		

düşmân düşman
d.+a 170
d.+umı 172

düz- düzmek
d.-en 25, 157, 220, 263
d.-gil 225

düzen tertip, nizam
d. 157

ecel	ölüm	envar	ışıklar, nurlar
e.	97, 107, 244, 369	e.	143, 212, 269
edeb	terbiye, güzel ahlak	er	erkek
e.	22	e.+i	369
edîb	edepli, terbiyeli	e.+isen	332
e.	189	e.+isin	110
egri	eğri	er-	ermek, ulaşmak
e.	301	e.-mişem	81
ehl	ehil	es-	esmek
e.+ine	5, 10, 86	e.-er	111
ejdeha	ejderha	esâs	temel
e.	363	e.	10
ekin	ekin	esîr	esir
e.	352	e.	125, 313
eksüklük	eksiklik	eski	eski
e.	70	e.	130, 146, 176, 178, 266
el	el	e.+ce	281
e.+den	132, 198, 260	eski-	eskimek
e.+deyiken	159, 196, 197,	e.-se	282
	221,	esrüklük	sarhoşluk
	253, 262	e.+üne	258
e.+e	223	Eşref	şairin ismi
e.+ümdeyidi	175	e.	44, 196
elek	elek	et	et
e.	282	e.	19
elem	üzüntü, sıkıntı	e.+de	21
e.	4, 64, 336	e.+e	20
emîr	sultan	ev	ev
e.	324	e.	178
emr	emir	e.+de	74, 281
e.	252, 253	e.+i	118
e.+üñ	7	e.+imüz	164
enîs	dost, arkadaş	e.+inde	361
e.	39	e.+ine	10
enü yanu	şaşırtıcı	evvel	önce
e.-dur	312	e.	27, 149, 165, 334
		e.+den	157
		eyle-	eylemek

(bazı isimlerle birlikte
birleşik fiil oluşturan yardımcı fiil)

e.(genez eyle)	46
e.(yoldaş eyle)	47
e.(rahmet eyle)	59
e.-di (göç eyle)	175
e.-di (itab eyle)	209
e.-düm (cürm eyle)	52
e.-düm (zulm eyle)	52
e.-düm (meyl eyle)	144

eyle-	yapmak
e.-di	209
e.-düm	51
e.-dün	283
e.-yen	23, 256

eyle	öyle
e.	79

eyü	iyi
e.	256
e.+den	28
e.+dür	51
e.+lüg	337
e.+lügün	298

fâni	ölümlü	fırkat	ayrılık
f.	73, 74, 292, 295, 297,	f.	132, 139, 244
347,			
	348		
f.+den	289	furşat	fırsat
f.+dür	204	f.	221, 299
f.+ler	279		
f.+nün	293		
f.+ydtün	291		
f.+yi	198		
f.+yidi	291		
f.+yile	293, 294		
faşl	adam çekiştirme		
f.	246		
fażl	iyilik		
f.	4, 184		
f.+un	7, 8, 59		
fenâ	yokluk, geçip gitme		
f.	73		
f.+dan	124		
fener	fener		
f.	250		
f.+den	249		
ferağât	istirahat		
f.	102		
fereh	ferah		
f.	206		
ferrâş	hizmetçi		
f.	318		
feryâd	bağırışma, çağırışma		
f.	164		
fesâd	bozukluk		
f.+1	76		
fesâhât	güzel söz söyleme kabiliyeti		
f.	142		
fırağ	ayrılık		
f.	138, 210		
firiste	melek		
f.+ler	122		

gâh	zaman edatı	genc	hazine
g.	344	g.	223
		g.+i	297
gâfil	dalgın, ihtiyatsız	genez	kolay
g.	369	g.	46
g.+in	175		
gaflet	dalgınlık, boş bulunma	ger	eğer
g.	49, 70, 161, 351	g.	9, 12, 118, 252, 298, 303, 307, 311, 329, 332, 333
ğarîb	garip	gerçi	gerçi
g.	117, 176, 189	g.	232
ğarrâ	ihtişam	gereg	gerek
g.	258	g.	96, 128, 166, 370
ğayrı	gayrı, başka	g.+ini	41
g.	233, 234, 252		
geç-	geçmek	getür-	getirmek
g.-e	305	g.-medüm	82
g.-en	359	g.-sem	12
g.-er	197	g.-ür	58
g.-esin	84, 333		
g.-üre	284	gevde	gövde
		g.	174, 225
gedük	eksik	g.+yem	71
g.	229	gey-	giymek
		g.-ise	100
geh	zaman edatı	g.-uriser	10
g.	137		
gel-	gelmek	gez-	gezmek
g.	288, 290	g.-esin	330
g.-di	6		
g.-dim	48	gibi	gibi
g.-e	78, 115, 323, 327	g.	125, 126, 173, 177, 178, 345, 359, 367
g.-eler	122		
g.-icek	3	gice	gece
g.-imezsiñ	245	g.	77, 95, 365, 367, 368
g.-iser	200	g.+nün	81
g.-medi	157		
g.-mesun	139	git-	gitmek
g.-meye	57	g.-di	131, 133, 142, 154, 250
g.-meyeni	242	g.-dün	171
g.-mişem	49	g.-e	42, 115, 203, 351, 370
g.-se	264, 366	g.-en	357
g.-ür	137	g.-er	124, 133, 195
		g.-medük	146
gelecek	gelecek	g.-erem	272
g.	25	g.-erüm	214

g.-e 100, 217,
 g.-mez 278
 g.-meyen 99
 g.-ür 101

göz göz
 g. 134, 275, 306
 g.+den 135
 g.+i 135
 g.+lerüñ 133
 g.+ümüzi 2

gözle- gözlemek
 g.-yü 133

ğufrân affetme
 g. 56
 g.+uñ 60

gûr mezar
 g.+a 45
 g.+da 37

ğurbet gurbet
 g. 117, 118
 g.+de 215

ğuşşa üzüntü
 g. 306

güç güç, zor
 g.+idi 176

gül- gülmek
 g. 86
 g.-me 86

gün gün
 g. 230
 g.+ü 213

günâh günah
 g. 77
 g.+lar 51

gündüz gündüz
 g. 367

günlig genişlik
 g.+ile 274

- g.-ersin 140
g.-erüz 210
g.-esin 102
g.-icek 144, 164, 152, 155,
186,
227
g.-medüm 148
g.-meklige 125
g.-meye 129
g.-meyesin 108
g.-se 159, 225
- gir- girmek
g.-dik 60
g.-düm 189
g.-esin 295
g.-icegiz 325
- girçek gerçek
g. 61, 64, 65, 66, 89, 314
- giri geri, arka
g. 128, 130, 144, 147,
149,
162, 185, 266, 271
g.+den 203
- givür- getirmek
g.-di 92
- giy- giymek
g.-e 199, 325
g.-ür 327
- gizle- gizlemek
g.-dün 6
- göç- göç etmek
g. (kıl-) 130
g. (eyle-) 175
g.-e 40
g.-e durur 118
g.-meklige 138
- gögis göğüs
g.+sin 100
- gök gök
g. 152, 201
- gökçek güzel
- g. 22, 286
- göm- gömmek
g.-mege 296
- gönel- yönelmek
g.-düm 214
g.-meden 105
g.-ür 134
- gönül gönül
g. 123, 130, 344, 366
g.+e 46
g.+ce 102
g.+den 366
g.+leri 354
g.+ne 58
g.+müz 75
g.+müzi 8, 9, 11, 41
g.+müze 30
g.+müzden 42
g.+me 58
g.+ün 365
- görklü güzel, çekici
g. 350
- gör- görmek
g. 290
g.-di 136, 299
g.-digi 193
g.-dügün 193, 362
g.-e 64, 348
g.-em 300
g.-en 69, 357
g.-esin 202, 206
g.-eydüm 171
g.-eyidüm 172
g.-ine 129, 361
g.-inen 249
g.-inürdi 248
g.-inürsin 304
g.-me 110
g.-medün 131, 193
g.-mek 74, 96
g.-meyevüz 4
g.-müsem 151
g.-sedün 124
g.-ünür 337
- götür- götürmek

haber	haber	hasen	Hasan
h.	111	h.	118
habîb	sevgili	hâsıl	olan, çıkan
h.	98, 176	h.	235, 350
hâcet	ihtiyaç	hasîs	cimri
h.	213	h.	265
h.+iñ	5	h.+un	235
hak	hak	hasret	özlem
h.+ı	19, 36, 62	h.	141, 149, 162, 284
h.+kı	14, 16, 17, 26, 32, 58		.
h.+uñ	304	hatm	bitirme
		h.	372
Hak	Allah	hayr	hayır
h.	90, 103, 238, 251, 371	h.	24
h.+a	329, 321	hayret	şaşma
h.+dan	341	h.	5
h.+ı	36, 68, 91, 321, 348,	h.+e	7
357		hâzret	kat, huzur
		h.+a	12, 48
hal	durum, vaziyet	h.+üne	3, 6, 82, 83
h.	346	heb	hep
h.+üm	141	h.	350
h.+ümi	142	helâl	helal
h.+ümüzi	3	h.	309
halk	halk	hem	hem
h.	12, 254, 356	h.	89, 169, 318, 356, 358
h.+dan	6	hem-dem	arkadaş
hamd	şükran	h.	230, 233
h.	93	h.+i	260, 319
harâb	yıkık, viran	h.+iken	158
h.	149, 163, 177, 179	h.+idüm	156
harâm	haram	h.+üm	191
h.	311, 327	heman	hemen
harb	savaş	h.	271
h.+de	125, 128	hendese	ölçü
harc	gider	h.	274
h.	223	her	her
hare	menevişli kumaş	h.	3, 12, 17, 18, 24, 25, 27,
h.+sin	199		

	28, 30, 35, 37, 39, 43, 46, 65, 66, 73, 76, 83, 104, 120, 123, 136, 142, 153, 160, 163, 167, 196, 197, 202, 206, 218, 219, 226, 227, 229, 235, 236, 238, 240, 255, 256, 259, 263, 264, 265, 268, 272, 298, 336, 337, 352, 355, 360, 361, 368		
heves	heves		
h.	136		
heybet	heybet		
h.+i	155		
hey'et	görünüş		
h.	154		
hicâb	perde		
h.	209		
hicret	hicret		
h.	135		
hiç	hiç		
h.	4, 54, 55, 72, 139, 157, 185, 190, 213, 228, 294, 317		
h.+den	185		
hikmet	hikmet		
h.	188		
hil'at	kaftan		
h.	74		
hisab	hesap		
h.+ın	79		
hitâb	hitap		
h.	42, 349		
hoca	efendi		
h.	113, 247, 307		
Ḥoca	Tanrı		
h.	70, 94, 215, 306		
h.+dan	56		
		h.+dur	372
		h.+lar	1
		h.+mız	88
		h.+ñ	89
		h.+ñıla	371
		h.+nuñ	53
		h.+sı	1
		hor	değersiz
		h.	182
		hoş	hoş
		h.	42, 102, 133, 346
		hoşnûd	razı, memnun
		h.	148
		hulle	cennet elbisesi
		h.+ler	326
		hunfesâ	çomak
		h.	274
		hûri	huri
		h.	362, 364
		h.+ler	128, 318, 329
		h.+lerden	323
		huy	huy
		h.+ı	319
		h+un	317, 341
		hüner	hüner
		h.	154, 184

ıkış 1. ağır 276

ırağ 1. uzak 110
1.+dur 278

ışra 1. başka 95

ıssı 1. sahip 131

ıştılah 1. tabir 246

ıřđ 1. ařđ 343

insâf	merhamet	iste-	istemek
i.	69, 86	i.-yen	96
i.+1	86	i.-yemedüñ	246
inüle	inlemek	istiṭa'at	takat, kudret
i.-rüm	305	i.	225, 227
iplik	iplik	isuz	sahipsiz
i.	204	i.	159, 178, 281
ir	erken	iş	iş
i.+den	25, 105, 110, 217, 284	i.	170, 181, 219, 323
i.+iken	120, 166	i.+bu	332, 333
ir-	ermek, ulaşmak	i.+den	323, 347
i.-di	127, 201, 244, 262	i.+e	151
i.-en	35	i.+i	25, 69, 208, 225, 256, 259, 283, 323, 339
i.-er	369	i.+iñde	160
i.-erdi	43	i.+iñe	66
i.-esiñ	5, 295	i.+iñi	68, 186
i.-iş	71	i.+ler	292
i.-işdi	8, 95	i.+leri	257
i.-işdük	237	i.+lerine	109
i.-işe	38, 83	i.+lerini	96
i.-işir	46, 336	i.+lerüñ	348
i.-işmezse	60	i.+üm	50, 99, 190, 316
i.-işse	107	i.+ümden	104
i.-medin	107	i.+üñ	105, 107, 108, 109, 217, 227, 243, 298
i.-medügüm	151		
i.-mişem	151	işit-	işitmek
irci'	eski haline çevirme	i.-di	219
i.	115, 349	i.-en	81
i.+1la	42	i.-medi	218
		i.-mez	221
irgür-	ulaştırmak, eriştirmek	işle-	işlemek
i.-ür	26	i.-dün (lutf işle-)	34
irim	görülen uzaklık	i.-yen	169
i.+i	306	i.-yüban	240
i.+inde	275		
irşâd	doğru yolu gösterme	işde	işte
i.	354	i.	207
irte	ertesi, gelecek sabah	it	köpek
i.+de	147	i.+dür	319
		i.+i	188
		i.+ler	202, 203
istebrâk	sırma işli kumaş	it-	etmek
i.	200		

i.-	221	i.	209
i.-di	219	i'tiḳat	inanma
i.-dün	18	i.	285
i.-en	19, 170	i.+um	82
i.-er	32	iv	acele edilmesi gereken iş
i.-erseñ	286	i.+en	165
i.-me	98	i.+erki	167
i.-mediñ	284	iy	ey
i.-meglige	208	i.	1, 32, 70, 77, 186, 216, 221, 252, 270
i.-mesem	98	iyi	iyi
i.-mesüñ	205	i.	65
i.-meyedüm	234		
i.-mez	224		
i.-sün	285		
i.-üb	21		
it-	bazı isimlerle birlikte birleşik fiil oluşturan yardımcı fiil		
i.- (hitab it-)	42		
i.- (mutmain it-)	41		
i.- (telkin it-)	41		
i. (nasib it-)	1		
i. (müstakim it-)	2		
i.- (yoldaş it-)	36		
i.-di (insaf it-)	92		
i.-di (temsil it-)	365		
i.-dün (hasret it-)	171		
i.-dün (layık it-)	4		
i.-emedi (terk it-)	280		
i.-en (var it-)	19		
i.-en (kısım it-)	24		
i.-en (resm it-)	24		
i.-en (insaf it-)	69		
i.-en (teşviş it-)	170		
i.-er (derman it-)	17		
i.-er (in am it-)	20		
i.-er (itmam it-)	20		
i.-er (göç it-)	265		
i.-er (mevcut it-)	32		
i.-erseñ (lutf it-)	50		
i.-ersiñ (afv it-)	83		
i.-iser (vasf it-)	201		
i.-meden (taat it-)	31		
i.-medün (harc it-)	223		
i.-meyiser (hasıl it-)	235		
i.-mez (te hir it-)	26		
i.üben (sabr it-)	196		
i.-erdi (def'it-)	16, 18		

jeng pas
j. 362

qabr	mezar		k.-duñ	262
	k.	47, 300, 314	k.-dugum	35
			k.-duk	146
qabûl	kabul		k.-ma	85
	k.	15, 234, 339,	k.-maya	317
344			k.-mayan	11
			k.-madı	54, 55, 72, 157, 191,
qaç-	qaçmak			216, 299
	k.-a	40	k.-mışım	240
			k.-mışıdüm	215
qadar	kadar		qalb	kalp
	k.	181		k.
	k.+ca	361		1
qadem	adım		qalem	kalem
	k.	162, 275		k.
				251
qader	kader		qalıb	kalıp, beden
	k.	127		k.
				177
qâdir	kudretli			k.+dan
	k.	1		40
				k.+un
				334
qadr	değer, kıymet		qâmil	kemale ermiş
	k.+iñi	196		k.
	k.+üñi	158, 160		23
qafes	kafes		qamu	hepsi
	k.	126		k.
	k.+den	126		40, 45, 84, 122, 152,
				164, 169, 184, 185,
				229, 268, 279, 301,
				357
qâfir	kafir			k.+sı
	k.	253		212, 337
qaftan	kaftan	281	qan	kan
				k.
				17, 18, 33
qakı-	kızmak			k.+ı
	k.-yan	358		32
				k.+ıla
				28
				k.+ıyıldı
				291
				k.+um
				19
qal-	kalmak		qanad	kanat
	k.-a	78, 81, 97, 130		k.+ı
	k.-an	185		13
	k.-asıñı	245, 281	qanda	nerde
	k.-avuz	59		k.
	k.-dı	136, 154, 216,		43, 64, 100, 101,
250,		265, 266, 279,		104, 126, 200, 201,
		280		245, 252, 273, 274,
				328, 330
	k.-dum	140, 144, 149,		k.+yem
162,		173, 176, 177	qapu	kapı
				k.+sım
				33

	k.+sı	304	ķayıķ-	temayül göstermek
	k.+dan	333		k.-mayaydum 228
ķara	kara		ķayu	kaygı, endişe
	k.	49, 250		k.+n 317
ķaranu	karanlık		ķayurma	endişe
	k.	241, 250, 313		k. 121
	k.+da	363	ķazan-	kazanmak
	k.+dur	312		k.-magil 296
	k.+sı	355		k.-duñise 311
	k.+luk	163		
ķarar	karar		kedud	meşakkatli
	k.	216		k. 106
ķardař	kardeş		kefen	kefen
	k.	7		k. 237, 324
				k.+1 166
ķargâh	iş yeri		kehel	tembel
	k.	256		k. 369
ķarı	karı, eş		kemha	kumaş
	k.	128,		k.+yıla 326
	k.+sın	364	Ken'an	Hz. Musa'nın oğlu
ķarın	karın			k. 90
	k.+ında	24	kendü	kendi
	k.+ına	189		k. 101, 108, 234
ķariř-	karışmak			k.+ne 259, 283
	k.-a	38		k.+yü 69
	k.-ub	150		k.+züne 253, 260
ķarřu	karşı		kerâmet	keramet
	k.	122, 298		k. 236, 268
ķat	huzur		kerem	cömertlik
	k.+ında	12, 63, 356		k. 4, 57
ķatı	çok		kerim	ulu, büyük
	k.	155, 187, 233,		k.+den 57
307,		312, 315	kerpiç	kerpiç
ķaya	kaya			k. 177
	k.+dan	364	kes-	kesmek
ķayđu	kayđu			k.-meyem 62
	k.	240		k.-mesen 303

keşke	keşke	229, 236, 237, 239,
k.	228	247, 268, 285, 287,
key	çok	290, 295, 300, 305,
	g.10, 59, 73, 97, 153, 155, 165,	308, 313, 320, 324,
	293, 312, 315, 332, 346, 370	328, 329, 336, 342,
		350, 361
		k.+de 207
kır	kır	k.+dür 220
k.	310	k.+i 21
		k.+ine 21
kırk-	eksiltmek	k.+isi 113
	k.-asın 302	
		kimse kimse
kırs-	sıkmak, çaresiz bırakmak	k. 79, 179
	k.-a 305	k.+ye 114, 118
	k.-arsar 307	
		kirâmen-kâtibîn yazıcı melekler
kısa	kısa	k. 78
	k. 22	
		kişi kişi
kısm	parça	k. 68, 69, 120, 4, 370
	k. 24	k.+ye 224
		ko-
kıymet	değer	koymak
	k.+tüm 191	k.-ma 8, 37
		k.-dı 30, 88, 153
ki	ki	k.-dun 54
	k. 6, 11, 14, 17, 26,	k.-mag'ı 109
		k.-r 101
32,		k.-yan 91
	58, 65, 83, 134,	k.-yasın 44
	152, 155, 337,	k.-yub 294
	366, 370	k.-yıcak 45
		k.-yurisen 94
kibr	kibir	
	k.+i 86	
		koça koca
kim	kim	k.+asın 364
	k. 4, 8, 10, 13, 16,	
		koğu koku
28,		k.+sını 132
	38, 45, 48, 59,	
	64, 66, 70, 74,	koğraf menzil
	78, 79, 86, 93,	k.+da 231
	102, 105, 113,	
	114, 116, 119,	kop-
	123, 125, 134,	kopmak
	138, 143, 152,	k.-ısar 119
	153, 174, 176,	
	181, 183, 193,	korğ-
	197, 199, 205,	korkmak
	206, 208, 209,	k.-udan 54
	211, 220, 227,	k.-aram 305, 312
		k.-asıfı 302

	k.-duġuñ	303	kül	kül	
	k.-ma	121		k.	147
	k.-unc	154			
	k.-uñ	312	küy-	beklemek	
koşul-	katılmak			k.-er	126, 329
	k.-mazidum	160		k.-meye	115
kovan	kovan				
	k.	178			
köşk	köşk				
	k.	213			
ķuds	kutsal				
	k.	145			
	k.+iler	213			
ķul	ķul				
	k.	56, 247, 314,			
329					
	k.+a	26, 64			
	k.+ı	37			
	k.+luġuñda	315			
	k.+uña	9			
	k.+uñ	37, 53, 89			
	k.+uyuz	372			
ķulag	ķulak				
	k.	332			
	k.+ı	219			
	k.+un	218, 221			
ķum	kum				
	k.	310			
ķurd	kurt				
	k.+u	308			
ķurtul-	kurtulmak				
	k.-ıla	50			
	k.-am	239			
ķuru	kuru				
	k.	225, 250			
ķuş	ķuş				
	k.	126			
	k.+ı	40			
	k.+ıyıla	273			
	k.+ıylan	308			

lâ-cerem	şüphesiz	
	1.	302
laḥzaca	bir an	
	1.	115
lâ'net	lanet	
	1.+ün	55
	1.+i	92
lâyık	layık	
	1.	9, 72
	1.+durur	53
lezâ	cehennem ateşi	
	1.	341
lezîz	lezzetli	
	1.	336
lezzet	tat	
	1.	336
libâs	elbise	
	1.	327
lîkî	fakat	
	1.	248
luṭf	iyilik	
	1.	34, 50
	1.+i	53

ma'dûm	yok olan	melâ'ik	melekler
m.+1	32	m.	318
mağbûn	aldanmış	melâl	usanma
m.	205	m.	206
mağrûr	gururlu	melûl	usanmış
m.	168, 205, 258	m.	66, 234
maħmûr	elbise	memât	ölüm
m.+1	204	m.	257
maħrûm	nasipsiz	memleket	memleket
m.	293	m.	129
maħşer	maħşer	menzil	varılacak yer
m.+de	351	m.	145, 269
maķam	durum	m.+e	237, 276
m.+a	35	m.+et	268
m.+dan	35	merdûd	kovulmuş
maķbûl	alınmış	m.	69, 344
m.	13, 147	mesrûr	sevinç
maķsûd	istek	m.	168, 258
m.	248	meşğûl	meşgul
mal	mal	m.	247
m.	129	meta'	eşya
m.+1	256	m.	153, 197
m.+umı	322	m.+um	70
ma'mûr	imar edilmiş	mevcûd	var olan
m.+imiş	163	m.	32
ma'siyet	günah	mevdûd	sevilmiş
m.	49, 80	m.	69
ma'suķ	sevgili	meyl	meyl
m.	132, 175	m.	144
mecâl	güç	mezbele	çöplük
m.	299	m.	130, 266
meded	yardım	m.+ler	192
m.	5, 43	mi	mi
mehel	mühlet	m.	129, 218
m.	107	mihnet	sıkıntı
		m.+i	235

mirâş	miras	
m.	m.	87
misâhât	ölçü	
m.	m.	274
muhâl	olanaksız	
m.	m.	206
musahhar	ele geçirilmiş	
m.	m.	152
Musı	Musa peygamber	
m.	m.	170
mu‘ta‘	itaat edilen	
m.	m.	197
mu‘fi	boyun eğen	
m.	m.	329
mutma‘în	içi rahat	
m.	m.	41, 340
mücrîm	suçlu	
m.	m.	56
mühlet	mühlet	
m.	m.	114, 116, 156
mükerrem	saygıdeğer	
m.	m.	187
mülk	mülk	
m.	m.	129
m.+ine	m.+ine	134
m.+e	m.+e	201, 292
münkâd	boyun eğen	
m.	m.	347
müstakîm	doğru	
m.	m.	2, 123
müşfik	şefkatli	
m.	m.	98
müşkîl	zor	
m.	m.	241, 313, 363

nâ-çâr	çaresiz n.+idüm	238	nefes	nefes n.	185
nâgehin	ansızın n.	97		n.+de	36, 107, 114, 126, 136, 298
nâkııs	noksan n.	23, 216	nefs	nefis n.	39, 118, 346, 361
na'leyn	bir çift ayakkabı n.	173		n.+de	121, 366
nâr	ateş n.	149		n.+den	342
naşib	nasip n.	1	nefs-i emmâre	n.+e	148
	n.+i	24, 30	sürükleyen nefis	n.+i	120
naşihat	öğüt n.	188, 223		n.+ime	52
			nefs-i meşhur	n.+iñ	365
ne	ne n.	6, 58, 138, 152, 156, 197, 207, 216, 222, 229, 282, 320, 325	insanı kötülüğe		
	n.+dür	14	sürükleyen nefis	n.	339
	n.+eylesün (n'eylesün)	174, 199, 225	nefs-i meşhur	meşhur nefis n.	356
	n.+ideyim (n'ideyim)	180	nerduban	merdiven n.	364
	n.+idesen (n'idesen)	95	nesne	nesne n.+den	335
	n.+iderem (n'iderem)	242	nice	nice n.	8, 19, 32, 47, 52, 74, 124, 150, 151, 181, 192, 193, 198, 222, 233, 243, 254
	n.+ola (n'ola)	171, 222		n.+si	304
	n.+olısar (n'olısar)	186	nidâ	çağırma n.	115, 351
	n.+ye	128, 180, 229, 231, 295	ni'met	nimet n.	202
	n.+yim	172		n.+i	323
nedâmet	pişmanlık n.	230		n.+iyle	34
nedem	pişman olma n.	64, 162		n.+leri	287
nedem	neden n.	221	nisbet	n.+ün	47
				n.+ündür	43
nedmân	pişman n.	56			
			niye	niye n.	172

---

niye	niye
n.	172
niyet	niyet
n.+inde	67
n.+ümde	75
noht	ne vakit
n.	203, 273, 276
Nuḥ	Nuh peygamber
n.+a	90
nûr	nur
n.	212, 124, 314,
345,	366, 367
n.+1	133, 250

ôd	ateş	316, 318, 325, 331, 347, 351, 355, 362, 363, 367
o.+a	296, 357	
o.+dan	10, 60, 327	o.-am 185, 247
o.+ı	139	o.-an 123, 147, 217, 292, 294, 242, 249, 353
o.+dun	54	o.-ana 314
o.+dur	138	o.-dı 152, 191, 215, 331, 344, 350, 372
oğlan	oğlan	o.-dıysa 307
o.	113	o.-dum 149, 162, 187
oğul	oğul	o.-dur 105, 165
o.+ı (oğlu)	90, 91	o.-durur 354
o.+ıysan (oğlıysan)	89	o.-gıl 39
o.+mı (oğlumı)	104	o.-ısar 186, 205, 236, 252, 326
o.+mun (oğlumun)	103	o.-ıсарdur 310
o.+um	100, 101	o.-ma 369
oğt	vakit	o.-madı 210, 232
o.	35	o.-magıl 106
oğı-	okumak	o.-masa 87
o.-yan	358	o.-masaydum 234
oğı-	davet etmek	o.-maya 63
o.-cıya	114	o.-mayadum 228
o.-yıcı	112	o.-maz 118, 368
o.-yıdurur	112	o.-madın 25
o	o (kişi zamiri)	o.-mışam 230
o.	14, 65	o.-mışdı 189
o.+dur	358	o.-mıyıcak 313
o.+na	349	o.-sa 13, 55, 63, 114, 200, 309
ol	o	o.-suñ 315, 329
o.	15, 16, 17, 26, 39, 58, 66, 80, 93, 94, 104, 159, 183, 246, 257, 260, 301, 313, 320, 321, 325, 335, 337, 338, 347, 349, 359, 370, 372	o.-ur 7, 68, 69, 159, 164, 195, 279, 324, 337, 339, 341, 342, 346, 349
o.+dur	295, 336, 343, 347, 357,	o.-urise 317
	359	o.-ursa 123
o.+durur	336	ol- Bazı isimlerle birlikte birleşik fiil oluşturan yardımcı fiil
ol-	olmak	o.-a (menzil ol-) 145
o.	125	o.-a (rahmet ol-) 116
o.-a	56, 66, 82, 91, 98, 117, 121, 123, 145, 204, 269, 304, 314,	o.-a (müşkil ol-) 313
		o.-a (ferras ol-) 318
		o.-alar (magrur ol-) 168
		o.-alar (mesrur ol-) 168
		o.-an (pervaz ol-) 226
		o.-an (maksud ol-) 248
		o.-an (makbul ol-) 147
		o.-am (meşgul ol-) 247
		o.-asın (yoldaş ol-) 245
		o.-dı (firkat ol-) 244
		o.-dı (zelil ol-) 155
		o.-dum (toprak ol-) 150

o.-madı (makbul ol-)	13
o.-mak (hemdem ol-)	233
o.-sa (menzil ol-)	269
o.-sam (hemdem ol-)	233
o.-ub (mesrur ol-)	258
o.-ub (magrur ol-)	258
o.-ub (rencur ol-)	141
o.-ur (şum ol-)	293
o.-ur (mahrum ol-)	293
o.-ur (yad ol-)	164

orta   ara, orta
o.+sındadur   344

otur-   oturmak
o.-maga   328

ög- düşünmek
ö.-icegez 354
ö.-indir 96

ögür eş
ö. 228

öl- ölmek
ö.-digi 347
ö.-icek 195
ö.-mekiçün 255
ö.-ü 71, 174
ö.-üme 255
ö.-ümi 110
ö.-üridi 188

‘ömr ömür
ö. 22, 262
ö.+i 73, 95
ö.+ümüz 38
ö.+üñ 121

öñ ön
ö.+din 254
ö.+üm 97
ö.+üne 286

ört- örtmek
ö.-eler 167

ötür- iç geçirmek
ö-e 100

öz öz
ö. 256

‘özü özü
ö.+ini 94

pâdişâh padişah
p. 128

pâre parça
p.+si 192

pelâs aba
p. 10, 327

perde perde
p.+ler 348
p.+si 351

peri peri
p. 81

pervâz uçan
p. 226

peşîmân pişman
p. 66, 224

pislen- pislenmek
p.-ür 345

pişrev önden giden
p.+ün 363

pul para
p.+a 292

pür dolu
p. 22, 187, 362

püser oğul
p. 252

raḥm	rahim	rûḥ	can
r.	15, 27	r.	194, 222
r.+e	18	r.+a	345
r.+ıla	16	r.+un	344
raḥmet	rahmet	rûḥani	ruha ait
r.	61, 96, 116, 349	r.	195
r.+e	7, 48	rûḥ-ı hayvânî	hayvansal ruh
r.+ı	18, 92	r.	343
r.+iyle	27, 29	r.+dür	335
r.+ün	47, 63	r.+durur	192
r.+ünden	62, 84	rûḥ-ı insâniyye	insani ruh
r.+üne	9, 82	r.	338, 343
r.+üni	59	r.+durur	192
ravza	cennet bahçesi		
r.	309		
r.+sından	314		
recâ	ümit		
r.	70		
rencûr	incinmiş		
r.	141		
reng	renk		
r.+i	133		
resm	yazma çizme		
r.	24		
revḥâni	gönüle ferahlık veren		
r.+ler	279		
rey‘	görüş		
r.	365		
reyḥân	feslsğen		
r.	212		
rızâ	rıza		
r.	341		
rızq	rızık		
r.	26		
r.+ımuza	26		
r.+uñ	309		
riyâ	yalan		
r.+dur	10		

şabr	sabır	şav-	savmak
s.	196	s.-an	31
şafâ	neşe	şay-	saymak
s.	187	s.-am	43
şafil	aşağı	sebeb	sebep
s.+inden	273	s.	248
sağ	sağ	s.+den	246
s.+1	305	sebük-bar	hafif
şakın-	sakınmak	s.	277
s.-mışam	76	seç-	seçmek
şakla-	saklamak	s.-di	28
s.	8, 11	s.-er	335
s.-san	9	s.-esifî	333
s.-yan	11, 27	s.-ildi	208
şaksı	saksı	sefer	sefer
s.	192	s.	106, 211
s.+ya	224	sehelce	kolay
şan-	sanmak	s.	283, 371
s.-larıdı	55	selîm	doğru
s.-urduñ	264, 268, 270	s.	1, 123
s.-uridi	349	semâ	sema ayini
s.-uridüñ	258	s.	119
saña	sana	semür-	şişmanlamak
s.	6, 50, 53, 72, 89, 107, 116, 145, 156, 160, 228, 230, 236, 264, 274, 276, 323, 329	s.-dükçe	289
şanki	sanki	s.-tmeye	294
s.	157, 183, 249, 263	sen	sen
şanu	istek	s.	1, 5, 9, 33, 39, 46, 53, 54, 56, 57, 71, 102, 108, 109, 140, 143, 144, 152, 164, 171, 186, 223, 228, 251, 255, 258, 259, 264, 267, 268, 270, 289, 297, 303, 322, 371
s.+ları	97	s.+de	210, 220, 248, 263
sarnıç	sarnıç	s.+den	4, 43, 46, 79, 162, 185, 190, 248, 254, 259, 282
s.	177	s.+deyidi	268
satu	tış	s.+i	148, 161, 171, 232, 246, 249, 258, 259, 267, 270, 307, 353
s.	321	s.+misin	169
şat-	satmak	s.+mişin	170
s.-ma	297		

- s.+siñ 11, 37, 147
s.+süz 149, 185, 187, 190,
191
s.+süzün 189
s.+üniledüm 187
s.+ünle 146, 148, 150, 151,
163, 181, 183, 184,
188, 189, 279
- serây saray
s. 213
- serbeserce serbestçe
s. 239
- sev- sevmek
s.-dayıla 368
s.-dügün 291
s.-en 3, 165
s.-ene 187
s.-enler 40
s.-erdük 153
s.-eridüm 160
s.-eriken 322
s.-ib 298
s.-inürüm 272
s.-mek 232
s.-ünüben 358
- sevindir- sevindirmek
s.-en 29
- şifat şifat
s.+ı 252, 361
s.+lu 276
- şığ- sığmak
s.-maz 109, 274
- şıraş sırat köprüstü
s.+dan 359
- sicn zindan
s. 129
- sin mezar
s. 304, 315
s.+de 59, 308, 319, 323
s.+e 165, 295
s.+i 167
s.+le 312
- s.+lede 311, 318, 324
s.+lesine 166
s.+liye 325, 330
s.+un 309
- sine sine
s.+si 137
- şoğu- soğumak
s.-lmış 177
- şoğbet soğbet
s.+i 188, 235
s.+ünde 240
s.+ünden 232, 238, 239
- şol sol
s.+a 305
- şoñ son
s. 36, 121, 224, 298
s.+ı 38, 73, 158, 205, 206
- şor- sormak
s.-dı 299
s.-ıdıdan 300, 302, 303
s.-ıdıya 46
s.-ılam 104
s.-salar 58
- söyle- söylemek
s.-den 37
s.-dük 223
s.-meyem 103
s.-seydüñ 55
s.-yen 169
- söz söz
s.+e 332
s.+dendür 301
s.+dur 301
s.+ün 341, 372
- şu su
su.+lar 310
su.+suz 182, 320
s.+yı 16, 17, 177, 260
s.+yıña 14
- şu'âl soru
s. 299, 349

şuç	suç	
s.		53, 63
s.+ına		69
s.+ları		81
s.+larım		57
s.+larıñ		85
s.+lu		6, 48, 50, 67
s.+um		79
s.+umu		44
s.+umuza		11
s.+uñdan		84
s.+unı		87, 94

sulţan	sultan	
s.		264, 265, 266
s.+ıla		288
s.+idüm		263

şuret	biçim, görünüş	
s.+lu		318

şurûr	sevinç	
s.		337

şusa-	susamak	
s.-duñ		260

süd	süt	
s.		32

sünük	kemik	
s.		21

süprüntü	süprüntü	
s.+sün		265

sür-	sürmek	
s.-di		15

şâd	sevinçli	ş.+öyle (şöyle)	123, 157, 266
ş.	340		
ş.+1	340	şübhe	şüphe
şâh	padişah, hükümdar	ş.	100
ş.	140	şüm	uğursuz
şar	şehir	ş.	293
ş.	179		
ş.+idüm	183		
ş.+ındadur	213		
ş.+uma	214		
ş.+umdurur	212		
şekker	şeker		
ş.	323		
şeksüz	şüphesiz		
ş.+in	61		
şer	şer, kötülük		
ş.+den	24		
şerbet	şerbet		
ş.+i	323		
şeşil-	açılmak		
ş.-e	80		
şimdi	şimdi		
ş.	185, 226, 244, 254,		
267,	271		
	ş.+den 236		
	ş.+yeden 267		
şirk	şirk		
ş.	10, 82		
ş.+den	123		
ş.+süz	83		
şol	şu		
ş.	32, 45, 64, 125, 134,		
	181, 199, 204, 239,		
	331, 354, 361		
şu	şu		
ş.+na	86		
ş.+nadan	266		
ş.+nda	38		
ş.+nı	116		

ta	ta	t.-madun	243
t.	42, 207, 266, 326, 355	tañla-	ayıplamak
Ta'âlâ	yüce olsun	t.	332
t.	68, 90	tap-	iş, ibadet etmek
ta'at	ibadetler	t.-un	72
t.	31, 52	tapu	huzur, makam
tac	taç	t.+n	72
t.+ına	127	tar	dar
tâcir	tüccar	t.	269, 304
t.+em	70	tarumâr	perişan
tağ	dağ	t.	152
t.	150	taş	taş
t.+a	139	t.	191
tağıl-	dağılmak	t.+a	139
t.-a	167	tavr	tavır
t.-dı	154	t.+a	36
taht	taht	tedbîr	tedbir
t.	127	t.+ile	298
t.+a	288	te'hîr	erteleme
t.+un	145	t.	26
tağat	güç	teklîf	teklif
t.+ı	137	t.	350
t.+umca	75	tekrîm	saygı gösterme
tağdır	takdir	t.	331
t.+de	25	telkîn	fikir aşılama
tağva	Allah'tan korkma	t.	41
t.+yıla	326	temîz	temiz
tağla-	ısırmak	t.	262
t.-yızar	319	ten	ten
tağleb	talep	t.	111, 130, 138, 140, 154, 193, 195, 208, 216, 270, 281, 290, 299, 300, 304, 308, 312, 316, 320, 324, 328, 341
t.	62	t.+de	127, 132, 194
tamâm	tamam	t.+den	111
t.	372	t.+durur	334
tağna kal-	şaşakalmak	t.+dür	338
t.-	81, 173		
tağış-	tanışmak		

t.+e	207, 208, 278, 338, 339, 349	t.-ıcağ	44
t.+i	294, 308	t.-maduñ	30
t.+ile	119	toğrı	doğru
t.+üñdür	365	t.	301, 370
tenhâ	tenha	tol-	dolmak
t.	37	t.-a	315
tepser-	dudakları uçuklamak	t.-dı	135, 184
t.-ür	136	t.-mıñıdı	155
terazu	terazi	t.-u	183, 192, 314
t.+da	358	tolu	dolu
terk	terk etme	t.	12, 77, 164
t.	267, 280	ton	elbise
terkin ur-	terk etmek	t.	325
t.	348	t.+umuz	146
tertîb	düzene koyma	t.+uñ	200
t.+ler	370	toprağ	toprak
teşvîş	karmakarışık etme	t.	150, 191, 269, 277
t.	170	t.+ıla	167
t.+i	259	t.+uma	150
t.+ler	42	tur-	durmak
tevbe	tövbe	t.-maga	328
t.+yi	65	turâb	toprak
tevhîd	Allah'ın birliğı	t.	149
t.+üñile	75	tut-	tutmak
tezcek	çabucak	t.	2, 106, 196
t.	126, 167	t.-am	61
Tih	Tih çölü	t.-an	270
t.	241	t.-ar (yön tut-)	124
tiz	çabuk, tez	t.-ar (yüz tut-)	127
t.	165, 166	t.-dı	153
tohtolu	dopdolu	t.-dum	272
t.	345	t.-duñ	277
toğ-	doğmak	t.-maduñ	223
t.-a	367	t.-magıl	371
t.-ariken	31	t.-sa	341
t.-dı	255	t.-uldı	211
		t.-un	165
		tutak	dudak
		t.+ları	136

u	ve		u.-ayduk	87
u.		22, 70, 82, 127, 130, 162, 184, 182, 191, 244, 320, 343, 349	u.-an	91
			u.-dum	148
			u.-madı	90
			u.-man	88
			u.-sa	339, 345
uc	uç		uyuz	uyuz
u.+a		95, 262	u.	202
u.+ına		127		
ucb	kendini beğenmişlik		uzun	uzun
u.+1		92	u.	
uç-	uçmak		u.	22
u.-a		273	u.+unu	201
u.-an		359		
u.-asıñ		364		
uçmak	cennet			
u.		314		
u.+dan		327		
ulaş-	ulaşmak			
u.-a		285		
u.-dıñ		173		
ulu	ulu, yüce			
u.		7, 77		
um-	ummak			
u.-ar		4, 203		
u.-aram		57		
ur-	vurmak, çarpmak			
u.(kulak ur-)		332		
u.-an		270		
u.-dı (bina ur-)		14		
u.-ma		85		
u.-mazdun		77		
usûl	tarz			
u.+de		226		
uş	işte			
u.		209, 214, 219, 242		
u.+da		6, 95, 140, 149, 211, 215, 271		
uy-	uymak			
u.		89		
u.-a		348		

ü ve
ü. 22, 67, 54

üleş- paylaşmak, bölüşmek
ü.-an 293

ümîd ümit
ü.+üm 48, 61, 72

üvez sinek
ü. 13

üzre üzerine
ü. 111, 263

vaḥṣi	vaḥṣi		
v.	37	vucûd	varlık
		v+a	157
vaḫt	vakit		
v.	107, 222		
v.+1	59, 343		
v.+in	80		
vallaḫ	vallahi		
v.	307		
var	var		
v.	19		
v.+iken	225		
v.+ise	172		
v.+idüm	251		
vaṣf	nitelik		
v.	201		
v.+a	200		
vaṣan	vatan		
v.	117, 118		
va'z	dini öğüt		
v.	188		
vedâ'	veda		
v.	119		
velî	ama		
v.	223		
vesselâm	son söz budur		
v.	372		
vildân	köle		
v.	122		
vir-	vermek		
v.-di	30		
v.-dün	47		
v.-en	21, 169, 270		
v.-esin	64		
v.-eyidüm	172		
v.-ilmedi	156		
v.-megil	224		
v.-ür	58		
vü	ve		
v.	71, 85, 147, 214, 343		

ya ya
y. 126, 178, 179, 282,
320, 370

yaban ova
y.+da 178, 241

yâd ol- hatırlanmak
y. 164

yaðu yahu
y. 178

yağ- yakmak
y.-isar 139

yakın yakın
y. 353

yakut yakut
y. 310

yalan yalan
y. 315

yalanuz yalnız
y.+am 316
y.+ca 345
y.+sa 316

yamat- ekletmek
y.-ma 297

yan- yanmak
y.-magıl 296

yanlış yanlış
y. 249

yâr sevgili
y. 207, 238
y.+e 146
y.+idi 75
y.+idüm 183
y.+uma 214

yarağ hazırlık
y. 110, 138, 210, 211,
286
y.+ı 219
y.+ımı 284

yaramaz kötü
y. 60

yardım yardım
y. 170

yarın yarın
y. 57, 65, 286
y.+a 109, 285
y.+içün 286

yarlığa- suç bağışlamak
y.-rsın 83

yas yas
y. 205

yaş gözyaşı
y.+unu 135

yavuz kötü
y. 256, 319
y.+ı 28
y.+lığı 65

yaz- yazmak
y.-an 25
y.-dugıñı 103, 25

yazı yazı
y.+sında 241

yık- yıkmak
y.-ıldı 131
y.-ılmış 178
y.-uk 354

yıl yıl, sene
y. 222
y.+lardan 243

yıldırım yıldırım
y. 359

yımşak yumuşak
y. 363

yi- yemek yemek
y.-dürdünise 321
y.-meyem 103

y.-yem	320	y.+a	108, 116, 211, 219, 274
yigit	yiğit	y.+da	369
y.	113	y.+u	217
		y.+un	221
yigrek	daha iyi, üstün	yoldaş	yoldaş, arkadaş
y.	105	y.	36, 47, 245, 318
yil	yel	y.+iken	261
y.+i	111	y.+un	311
yine	yine	y.+um	316
y.	131	yön	yön
yir	yer	y.	124, 272
y.	63, 189, 201	y.+i	153
y.+de	152, 176, 180, 296,	y.+üñ	277
313		yöre	yöre
y.+e	74, 143, 168	y.+sin	202
y.+ı	250, 282, 341	yukarı	yukarı
y.+im	190	y.	144
y.+imüzde	292	y.+dan	144
y.+iñ	280	yu-	yıkamak
y.+iñe	115, 125, 129	y.-maya	237
y.+ini	117	yük	yük
y.+ümde	290	y.	229, 211, 283
y.+üm durur	212	y.+i	278
y.+üñ	143, 203	y.+leri	80
yiyecek	yiyecek	y.+lerile	276
y.	99	y.+lü	273
yok	yok	y.+süziken	283
y.	74, 102, 137, 174,	y.+üm	48
179,		y.+üñ	245, 277
	190, 254, 304, 316,	yüklet-	yükletmek
	321	y.-esin	102
y.+dur	340	yürü-	yürümek
y.+ı	19	y.-yen	241
y.+iken	251	yüz	yüz, çehre
y.+lu	321	y.	127, 301
y.+luk	70	y.+i	49, 362
yoksul	yoksul	y.+üme	77
y.	22, 113	y.+üñe	85
yol	yol		
y.	110, 117, 125, 241,		
	242, 278, 368, 369		

zamân	zaman
z.	271
zâr	ağlayan
z.	162
zelîl	hor, alçak
z.	140, 155, 182
zellet	günah
z.+üm	50, 55, 78
zerk	ikiyüzlülük, riya
z.	8
zerre	zerre
z.	63
z.+ce	317
zihî	şu
z.	363
zirâ	çünkü
z.	7, 18, 39
ziyân	zarar
z.	232
z.+kar	60
zûlm	zulüm
z.	52
zühd	kendini ibadete verme
z.	326

BİBLİYOGRAFYA

- BİLGİN, Doç. Dr. Orhan, **Fütüvvet-name**, İstanbul 1992
- DAVUTOĞLU, Ahmet, **Kur'an-ı Kerim ve İzahlı Meali**, Çile Yay., İstanbul 1981
- DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat**, Aydın Yay., Ankara 1995
- Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, **Marifet-name**, Bedir Yayınevi, İstanbul 1983
- GÜRER, Gülsevin, **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK, Ankara 1997
- PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Akçağ Yay., Ankara 1995
- PEHLİVAN, Elif, **Nasihat-name**, Marmara Üniv. Sos. Bil. Enst., Yük. Lis. Tezi, İstanbul 2001
- TOPALOĞLU, Bekir, "**Esmâ-i Hüsnâ mad.**", DİA, C.XI, İstanbul 1995
- ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvufî Terimler Sözlüğü**, Marifet Yay., İstanbul 1995
- UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C.I, Ankara 1972
- **Yeni Tarama Sözlüğü**, Haz. Cem Dilçin, TDK Yay., Ankara 1993

ÖZGEÇMİŞ

01.09.1976 tarihinde Sivas'ın Suşehri ilçesinde doğdum. İlk öğrenimimi Suşehri Kemalpaşa İlkokulu'nda tamamladıktan sonra ortaokul ve liseyi Suşehri Lisesi'nde okudum. Halk Edebiyatı ve şiire olan ilgim sonucu üniversite sınavında edebiyat ağırlıklı tercihler yaptım. 1993 yılında ilk tercihim olan Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandım. 1998 yılında üniversite öğrenimimi onur öğrencisi olarak tamamladım. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda yüksek lisansa başladım. Evliyim ve bir çocuk annesiyim.

TIPKIBASIM

سندد او بر قلمور و مضافه کرم چار سوز لر حاجتی بیتورن
 ناکر خلفدن کز لدرک سگایان او شده چلو حضرتو کا کلاک جان
 فضلوک او لو صلله بیری حیرتا زبیرا امروک قزقانی اولور رحمتا
 صافلا کو کلو موزی زرقا یول قنما نجکم فضلاک ابرشدی آدماس
 رحمتو کلا یق اندک سنی بیری کوزیان صاقلا سکر کو کلو موزی
 ضم دیا در شرک اوینا کی اساس اهلینا خالیو ریسر اود دن بکلدن
 آرزودن صاقلا کی سنسین صاقلینی کو کلو موزی صو چو مز قالمین
 کز کتور سم حضرت ابر لر طولو هر عملدن خلق قاننده سو کولو
 بیلور کم اندا اووز قانادی دکلو راز او لسه مقبول اولدی
 اولدادو که حتی که جنجوم صوننا انا یسندلین اورحی بینا
 دانی اتانوک بلندن سور دی اول رحم انجده بر کیدب قدری قبول
 دانی ادو کحتی کم اول رحللا دفع ایدردی صوبکن بر و انلا
 اولاد اوک حتی که صوتی فان ایدر هجر استر و دینارسان ایدر
 دفع ایدر نیز فاکلنی هر زحمتی زبیرا رخا دش اشدو ک رحمتی
 دانی قانم ات ایدن ادو کحتی وار ایدن بیابنوم کسب بیوتی

صافقادی دینی دینیکن فایندور دینی و یوسکر دینا ازان ایدر
 عقلوکی دکا سو دسه فایک بیاضکم اکر ابرمشن یاوزانی
 سن او عقلا کلا و زینا قو مغل سو و و کلا کول صیونی یوغیل
 موشن ابرمشن سا کا بازا اولا غین فاحش نوذیر نانا اولاد
 ناکر سگدا کمنفک اولو که هیچ فالیا سان ایلسی جلیسلا المیا
 هر صورتدا کالسا بیلادین انا ایلتمی اذ ز جالیولدن اول سنی
 صوکی رضیخت بوئده اولسون یاکار
 هر کز کلا دی بو جهنا ناکر سار

معذرت نامه شیخ اشرف ابن احمد رحمه الله
 رحمة

بسم الله الرحمن الرحيم

ای خود جالد خوصی فادیر علم سن نصیب اید قولا کلا کسلیه
 کلام ایمان او زینا طوت بیری مستقیم اید اچوبن کوز موزی
 حضور تو کا بالکوز جا کمالک هر بر موز کلا وری بیلیک

هر مقامی بر مقام او نودون بجاریا اذخوم اوخت فریاد ایدون
 در لوطورا دندورن آدو کحقی صوک نفسدا یولاش اید بڑا حقی
 قومه تنها کورد او حشی بو قوی هر سو الداسو یلدن سنین دین
 سوندکم عمر موزا و جا ایرینا دین بزدن یوز چوردی هر نقیش
 اول ارا د ایزاس اولغل اینس چونکه جان قوشی بو قالدن کونجا
 یزی ساوندل قامو یزدن قاجا مظین اید کو کلموز بیاغنی
 اذ تلیق اید بڑا کارا کینی کو کلموز دن تاکی تنسوینل کیدا
 از حیل خوش خطاب اید اودا فان اصایم نعمتکد ریز عکید
 هر دو شیخ سندن اوردی مده او مردم سو چومی باغشلیاسین
 جون طو یحیی ادم انرف قوسی لالک ز جانی قو یحیی کورا
 سول زمانکم قامو دست ترک اورا کو که لا سندن ازین هر صواب
 سن گن ایللا صور تجیسا جواب قبر انجدا یلدن ایلار حمتوک
 دیندا نجاه و پردوک نعمتوک کم امیدم طمشم بول رحمت
 یوکوم غیر سخلو کلام حضرت یوز قارا حضرتو خاک ایست
 غفلتلا معصیت جوق قیلیم

حجتا جنین انا انعام ایدر جماله اکسوکلا رموز انعام ایدر
 اذ سو سوک داری اید جان ویرن کیمی ازغون کیمنا ایمان ویرن
 یایو تقسول چرکو کجک عجب عمری او زون عمری قیصا برادب
 کیمی عالم کیمی جاهل ایلین کیمی ناقص کیمی کامل ایلین
 خیر و شر دن هر نصیبی قسم ایدن انه قرنتدا جمیعین رسم ایدن
 هر کلا جک ایسی تقدیر دادوزن اولم دین یزد و غنی ایدن یزدن
 اولادوک حقی که قولار زوق تا خیر امتز ز قوزی ابروکورد
 رحمتلارم انجده بسلیان هر بلادن اذده یزی صفیان
 کم کو بکدن قانلا بیسلیری ساجدی اذ اهرایو کا یوزی
 دوشیلا انا یا بیلدران رحمت لال اولدی سا و ندران
 هر نصیبی طوعیدین و پردی بڑا علمی اذ قودی کو کلو موزا
 طوغز کین در لو افنلر صوان دو ستلرینی طاعت اقادن سوان
 سولادوک حقی که قان سوطاید ای نجما معدوم اول موجود ایدر
 چون کو بکدن بخلک قان قاپون اجدو ک اغزین کن احسان قاپون
 ازی در لو نعمتلا بیسلدوک بهر کین بو قلوک لطف استلا و ک

هرکي بولديسا او کريک توني يارين ادا هر قور لوني ايبي
کير چک اولدريم بيشان اول اولد هر يرامز ايشنا اولاملول
نيتنډه کير و ايدم اولکين چلو اولمز و دشون دستي صيان
چون يرامز ايشني بلدي کيشي بويلا اولور حق نغالي بيليشي
صوجنا انصاف ايدن مود و اولور کندوي کورن کشي مرد و اولور
ناجرکيم چوق مناع اي خوجا جهلو غفلت بوقلق اسوکک رجيا
نه جوا و عاجزم درمان اريشي بن بر اولور کورن سمن جان اريشي
صبح ايدم قالمدي الا طبوک سالا لايق بزقيل مادم طبوک
فلا عمري و ش ايلتک کوجنا دينانک هر دنسني صونکي فنا
فلا او حاجي دور شدم بق ييرا خلعتدي پنجه کورنک کوزا
حاتتو چايتو مدا و ارا ک کورکلو ز قو حيد و کيلا ياردي
بلد و کجا ارا روزون صاق منم انون هر فساد ي قيلم
برجا ايشم کناه بر لوطو لو بوزما او مردکل اي فضل اولو
نوه و دفتردي سويل کلا کيم کما کايي عاجز قالا
سدن ارتق کيمه صوم بيلهاز سويله چوقد کيم حياين قيلمهاز

کريتم چوق ساک ادا ديو قو ايشوم لطف ايدرسنگل قور تلا چلو بايم
بن بلونم چي کناهلا ايدونم کرجه اقلما لارده ايو در ايدوم
پنج طاعت ديوبن جرم ايدوم يرغا غل نفسما ظلم ايدوم
بن قولوک صوحی لا تقد روجا سن خجانوک لطف لا تقد رسکا
سن بارسين باطنه انا قودک فالمدی هيچ قور قودن الا اولور
دستور و لاسا لسيديم ز لئوم صانده ي قلمدي هيچ لعنتوک
چونکه بر قول مجرمو نر زمان لا سن خوجان عفوا غفران کلا
يارين اندا صوچلورم چوق اويم سن کريمه ن گلما الا ککم
اول اولورک حقه که و برتر کورک ظما هر نه صور سال کتور در ديلما
و فضل کيلا رحمتوي ايلد روز وقتيک شندا قلا روز يالکوز
کي زيان کار کير کل او دن دانلا عفو و غفرانوک اير شمر ساريا
چون ايدم فضل کورک طوم سنکزين رحمت کايينا بنام
رحمتکون ايدومي اي چلب کاسيم عزوکل حقي قيلم طلب
يرطو لوصوح اولسا اولسا ساريا رحمتوک قانده ذکوه اولميا
بونداندا قاندا کورا بترالم سول قانک و برين کورک ندم

د رخت استاین او کین چو کنگر
نالکین بد کون اجل او کوم اک
یکان بدکم او لا مشفق حبیب
دیر کین چون ایسوم بیتوریم
قاندا اغلوم بنو بیچون کونرا
چونتم اغلوم کند و از قینی قود
دو ایوب تم دا وایا یکلا دسین
اغلوموک دیله بن سویلا دیم
چونکه یکا هر ایسودون صوریم
یکرک اولدر کم ایسوم ایردن بتا
چون سفیرلا اوزق بیلا کور
بتور ایسوک ایرمدین ساخال
کاندو ایسوک چونکه سی اتایسین
بتور ایسوک قوغیل سن یارینا

آخرت اشلا رن کورن کورل
دینا صافلاری ارد مدا قلا
امتم بن ایرق اثالی عجیب
بن بیاجن از یقوم کور توریم
کایسا بواکی کور کسین اونورا
بانوم از یقومی قاندا کور نور
سنی فزاعن خونی نا کچی کور کین
حق کاخیزد و غنی بن یمایم
اغلومی اول اراد قاندا بولم
دینادن کونلدادن اخیرتا
عاقلیسک سوز طوت الما غل غنور
وقت ارشنگا بد نفسی اولر مصل
ایله یا قیلا یولا کنا یسین
سنبه شغز آخرت اشلا رن

معصیت یوقلورون چورم سبیل
عرض اولوسا بر کجا ناک صوحادی
چونکه شرک کاد مقدم حضرتانکا
حضرتکا هر که شرک سوزاوشا
نه نهایت رحمتکدن آچه سین
بوقولوک سجادین او رمایوزینا
کولمه انصاف اهلنه ای کبری بوق
آغوزدن بیز امیرا ث اولسا
چونکه آدم بزا انصاف یوقلوقودی
کیر جک آدم اغلیسکل اوی آنگا
نوخده چونک اغلی کنگان او یهدک
ایلیس اغلی اولایلیسا او یان
آدم انصاف اتدی بولدی رحمتی
جد الکلام اغلوز آدم دورور
خوجه هم اوله خوجه بیلور بیکر
صوچوکی بیل عذوکی قیلور بیکر

طاکه قالا ایسندن انشی پری
اعتقاد مبرک اولد رحما تکا
عفو ایدرسن بر لغارسن من تشا
بیلورم قانو صوچودن کاجین
قالمه انوک چوغنا و آزینا
کول شکاکم کبری چوق انصافین
صوچینی بیلک او بیدق ایلسا
خوجزوا او یک ایلیسا دیدی
هم خوجکدا بویلا بوردی سنا
حق تقالی لیس سن اهلک ددی
بیلور کین حقی اردن اوقویان
ایلیسکل عجبی کیوردی لغبتی
ایله طولتم بوه سک اولد مدود
صوچوکی بیل عذوکی قیلور بیکر

پیرین کتک کاکا اچیم یول
 تازجکجه او چر قاندا کون برنسی
 جوں تند ساردی بو تندا او چنا
 داری حربنا یا کاکا زک بز قوی
 سچن انجندن کتھانی بیرونا
 قلاتن کیر و برنا ستر مژ بکلا
 چونکه کندی استی بیقلدی یینا
 معنوق الدن جتد وغنی بلک
 جانا کوز لانی قالور جان خون کیلان
 جان بقا ملکنه چونم کونیلو
 چونکه جان الدی بو کوزدن بونی
 چونکه کوردی ارده قلدی هر هکس
 که دونو که سینسی وارور خلور
 چونکه جان کوجمک کتیلدی برانی
 یا قیس اگر طلقا طلبنا کار و سنا
 فوت اودی خلسون هج بریشا

اینا نویسنک الوسی کورمه اراق
 جوں اجل بیله بو تن ازارا سنک
 او قیود و زوریز برین برین
 کیمسی بک کیم تنخور کم خیا
 دستور اولسا وقتکم او قییا
 لظیا کویما یا پیرینا کیکابا
 اوم شو نیک جانو کار حجت اولا
 داری غزبدا وطن اولا عجیب
 کوجه دور در حسن کد بو لظی
 بیکم الدا قوبوش کرجل سماع
 دولت انوکا ایرکن بیتا ایستی
 جمله عمر کصوک نفسده دیر بیلا
 حور و ولدان قامی فر شوگا لاد
 سوزیلا اولدیندا اولن مستقیم
 سوزیلا اولدیندا اولن مستقیم
 نور انجمنده کوشدو ک بیجا صدای
 حور بنساربت قورقمه قیورمه اولا
 حور بنساربت قورقمه قیورمه اولا
 حور بنساربت قورقمه قیورمه اولا
 حور بنساربت قورقمه قیورمه اولا

دار جودا

شکر دینا طو لمبندی هیتی جان کتیک کی دلیک الی قتی
 پنجه بیلتو عهد نمیدم بی سکا بر نفس مهلت ویرتاوی و کجا
 سزایه بوزیلدی دورن جمع قالدی صاکه اولادن وجودا کالمدی
 همدیکین بیلیمادم قدر کی بیلیمادم نیولایا جان صون
 لادیکین بیلیم بویلا اولور کیدسا یلدیش اول اینسز اند اولور
 ساوریدیم قدر کی بیلیمادم هر اسفکده اسخا قوشلما زیدیم
 سانی خشنود ایما دم بردهی جردیکیمش غفلت السادی
 خدی اولدم زار دکت حورکتیم جوتک سندن کیر و قالدیم برقم
 سانو کیدلا قارا گون نوریش سانو کیدلا هر خراب معوریش
 سن کتیک قامویش یاد اولور او مور ایچی طولو فریاد اولور
 نیز طولتک پر انداز کی سون اول اولد رینه اینما ک ایون
 کیم دیو نیز کافقن دکتل کرک ایریکین سینا لایتک کرک
 جوتک سینی او تلتو طبر اغلا هر برک ایور کی تزکک طغلا
 دینه انلا رینا معرودا اولار اغلیا جی رینا مسرودا اولار
 سانشین قامویش ایشلین ویرن الی دیکلین هم سیلین

ایندا دیدی شق جیاشای جلیل سن کیدسی بولونده قالدیم بن خدام
 حسرتور غجور اولوب دورمانیم بولموزم حالوم ندره بن قالدیم
 کندی دیدن هر فضاحت هریان جالوم دیو نوزم جون کتک جان
 سن دیدو گل پیره وارمق عاردی بیلیمادم کیم پروک انوار دیدی
 جنمما میل ایلوم قالدیم کیری سن کتیک بو قوریدن یوقوری
 عالی قدس جون سکامنز اولوا داعی تختوک اولوا اعلائی غلا
 کید مادوگ ساو کیدلا یاز نیز او شدا قالدق طو نوزم نیز اکتیرید
 نی چراو چور یور کول اولان کیر و سنسین ارتد امقبول اولان
 نفسه اولدم سانو خشنودا قالدیم انو کچگون سانو کیدلا کتدم
 نادر حسرت او شدا قلدیم بن خراب سانشون اولدم کیر اولک تلام
 طبرق اولدم طبر قوماقارینوب سانو کیدلا قی طایغ دا با سنوب
 پنجه بولوسانو کیدلا کور سیش پنجه ایرماد کوم اینسا ایر سیش
 کیم سخر برده کولکدک وار سن کتیک قامو اولدی تاروماد
 هر متاعکم کی سوردن بزان بیزک قودی ایرغاده تدی یوق
 دککدک علوهنر طاغلا دیب کندی هیکت قلدی تن قور قلدی

شمردی سانسوز قامو همچو حجید حج اولم چونکه سندن بر نفس کچر و قلم
 بکابندن اولو عبرت دولسار سانوز اولدم مکرم بر صفا
 بر نصیحت و عطفو حکمت صحیحی سانو کیلا اولو دیدی نفس ایتی
 سانو کیلا اولم اولمشدی دیب سانسوزین بیر قارنا لیرم عجیب
 بوذا سانسوز هیج ایشوم یقینتیجک سیندن ارتق هیج بیرم یقینتیجی
 اوشده اولدی طاشون طیراق هدم قیمتمو هیج قالدی سانسوز بنوم
 بجه بانوم کیبی صافقی پارسسی طولو یانور مر بلا لدر ارسسی
 کوردم و کله دوشده جانکم جنا نون او یورکن کوردی کرد و کینتیجی
 زومی انسان در آن کورن روحی حیوانیدر در تند الطورن
 نون او لیجک اولده کیدر جانلا جسمی روحانی اولور ایمنانلا
 اشرف الکلایکین بیل قدرنی صبرایدوبن هر جنات الطوت دینی
 لایکین جانوک اولور سا مطاع کاجواندا هرکنم ایشک متاع
 جونکم اصلا اویقا الذا حیقا فانیی جناظک بولن بقا
 نولکم اندا ظاه جنت خارینین بیلسون بر چر و منی چول پارینین

بو بناد اساسا غمشین اینی ایدن دوست ایدیم دوشمن ایشوم
 اوشده کیندک حرمت انوک کینن نولهر دم حافی کوز ایدیم سینی
 دیندارتم وارینسا و بر ایدیم دوستمو دشمنانومی کوز ایدیم
 اوشده نعلین کیبی قادم بن ططا موسی کیبی سن اولمشد و کوز حیا
 در ده دشدوم کم انوک در مای یق اولوکو دانیسون چون جانی یوق
 عاشقیدم محسوق الهدا بیدک آگوزین بن خافین کوچ ایلدی
 اوشده قالم اسکیرد ابر خرب هناد کم چون ایلنا کیدی صیب
 بونده قالم بر قالب کوز بیج کچی صوتی صوغلیش خراب کوز بیج کیبی
 یا خوقوان کیبی اسکیر اوشورن یایانن ابر قیلش او ایشورن
 یا خراب شارکی اندا کیمه یوق یا بوز نس بو سنا نچی بو او یوق
 ای عجب بانی بنا کزاد سیم درد مادم سان بولنر نیندیم
 سانو کیلا نجا ایش با سز میدیم سؤلدر دور سیمش کم ارضیم
 اوش ایقلا انت دندم ذلیل آجوسوسوز نه چر خور و علیل
 اول زماکم سانو کیلا یاریدیم صلک بر طولو عارت ساریدیم
 طولدی اقیلا را درم عللا بوقامو فضلو هنر سا نون کینا

فلهيڏوم دارغزندا اسيو
 اوشدلا اوله خوجايو ده ستير
 ايلوم اڱدوم قالمدي بنداقزار
 قالمدي تن ناقص ايشوڪ ناكار
 عاقل اولن ايردن ايشين بيترا
 يولي قادر از يقيني گونورا
 يلد گل کم هرايشوڪ بيخدي
 انداندي قولغوڪ ايشتمدي
 هرڪه اللادي اشتمدي قولغني
 اوشبو يولا ايردن اتدي يارغي
 آج کوزو کي بېردم ايقودن اويان
 ڪيم بلاسن سنڌا ڪيمڊر ايش دوزان
 فريخت الڳا ايڪن اڏيارغوڪ
 اي عجب نڌن ايشتمز قوليغوڪ
 بانوسيلانجه پيلا پيدوڪ
 نوله زان وقت ايرلا پيل پيدوڪ
 ڪنچ لاڪوڊي وراخچ ايتدوڪ
 جوق نصيحت پيدوڪ سن طهروڪ
 صوڪ شيمان اضي ايتز ڪيشيا
 حارخلد و بيمڪل فرصتسيا
 استطاعت وارکن دنگل ايشي
 فوروکوڏا ايلسون ڪيد سانبني
 هراصولد اباڻدم دمساز اولن
 بيخدي قاندا چوپن پروان اولدن
 بن کڏنجل استطاعت بوڙپور
 هراشنگيم بيتيا سويلا قالمون
 ڪنڪه اوکوڙ او مليا دل سن باڻا
 بند هيچ قايقسيا ايدم سنگا
 بن نيا جالگه قامو يوڪ سنوڪ
 هڏنم وار اڪسکو ڪڏا وڪ سنوڪ

بهر طو نوڪ استغرف او لسايخ پيڙي
 قاندا وصفه ڪاليسر انوڪ پوزي
 ملڪه ايردي پڙوڪوڪ المزي ايشي
 قاندا ديل وصف ايدسرا ووزي
 ديند اهرو د رلوعصمت کورسين
 اويونا تيلر المنيش اولو يورسين
 بهر خ ايلر داني ڪيڙو دن بقار
 نوخت ڪيد ابلر ديويو پيرن اولر
 سوکي ڦايند رصوڪا چو بېلڪ اولو
 دکنه مخوري چرڪ ابلت اولو
 پڙوڪو نلگيم صوڪي ياسي او لسار
 مغرو راقا سون سني مغبون بزل
 هر فرخ کم کورسن صوڪ مڪلاڪ
 چون اقامت ديند اولدي محلاڪ
 دندي جان ديني تناي يارو دن
 ڪيمڊانا وار ايش ايلندي بڪون
 ڪيم ساچلدي تن ايش جانڊن آراز
 باشلدي جان تان اڱنڱاڪه ناز
 ڪيم بقا ديلا ايلادي عناب
 ديندي اوشن الرمونه وندني حجاب
 چون دمنڊ اسندا اولمادي يراق
 بهر ڪيڏار زيبسين هڏا فراق
 يوڪ طوتلدي يارق الڳم سفر
 يوا عقلو جان کوڪل اوشد اڪيلا
 روو رجان پيل بنوم شارمڏوڙ
 نورو انوار قاموسي پيرم دورڏ
 قدسيالو شانده وروڪو ننگو سراي
 اندها هيچ حاجت دڪوڏر کوڙوڙي
 اوشن کوڙيڏوم بن ڪيڏارم شاروما
 جنسو ماکو دستونماو ياروما

یو کورک اغیز قانداق اولدانی او ییسی
 چون کله ییسی بولسا قانداق
 جنسو فصلوا صطلاح لاش سان
 اول سیدن استیما دوک دینی
 دیکر الکت علمنا مشغول اولم
 حوچه اولم دیکر کم قول اولم
 مقصود اولن بانیم سدا عجب
 لیک سندن کور یوزدی هر سبب
 یکنش الخلاص سنی صنایع
 صانع فاندون کورین نور دیک
 کندی نوری قادی فاندوش قوری
 بر بوجمدا قارا کور ییسی
 بیله ادا کسن بنی حق امریم
 واریدیم بن دانی یو یکن قلم
 امر و امر قانداغ غیرک اولیسا
 کور صفاتی غیرک دکولای پسر
 امر و امر بر لیکینی بیله دوک
 ال دیکر کندوز و کله کل دوک
 نجه کلدی سندن اکرین خلق قورق
 سنجدی اندردن بری دینا دیوق
 هر که طفدی اولکچون طوغری اول
 سن نیا اولاسن اولو ماملول
 کارخانهدا هر ایستی اوزایلین
 قامو فعول ایویا و زایلین
 بانیم اول باقیاتق صطلاحات
 ایستدی ایدن یک ایقرد صجات
 سننی صنایع دیکر مغرور اولب
 غزاسر کلوک کور مسرور اولب
 لده دی سندن سنی دنیا ایستی
 سن قازندکن کله کله هر توشوش

یو اکر کور ساک همدم اولیم
 صحبتکدن حق ندلمت بولیم
 نایه کور سنی بیلور مین سنی
 صولوق تو نقد ابراز دها این
 صحبتکدن کرچه بولدم حق زیان
 سانی سو تک کیمی اولما دی انان
 همدم اولسم جنسها وار خج کوج
 غیر جنسی ایتیا دم بن قبول
 او لم سیدم کله و جنسو مدن ملون
 یازنشا هر خیسوک صحبتی
 حاصل اعا یسر الا محنتی
 هر کرات کم سکایتکدن کرو
 اولسر بزودن دکور دیر ایلور
 یومغا کافن دغا نرتیبلا
 تاشوکا دن کم ابر شدوک مثلا
 ناجریم هر ایستکدن یاریدوم
 صحبتکدن حق بیلور یز ایدوم
 راضیم کم سر سیر جاقو رتیم
 سوز زماکم صحبتکدن ایلیم
 بیکلر اکر اهدا هر دینا ایستین
 استیویون صحبتکدن قالمشین
 مشکل اولاقا کور یول بیلیمان
 تیه یاز سندن ایندا یوربان
 یول اولدی اوش ایلو ما کیدیم
 بانو میللا کله میانی نیدرم
 نیجه بیلدورن بر و بیلشدهک
 بر ایستوک بانو میللا طاشو کور
 سندی فرقت اولدی چون اردی کل
 قلدی یوزلیدی هیچ بر عتله کل

خايزسين بانوسيله بوقدم
بن اياغوم كون ااريندا باصام
سن ايقش ايقش غير بولكلا رلا
بوصفتلو بوخت اريشا منزل
بن سكبنا ر بولك اغرد رسوك
طرف اصلوك اصلو خا طوطك بولك
بول ايراقدر تانه جابه بول يقين
بوكي اغير كو تور ريز ازي يقين
بانوم ايلوفده اولور ر و خانلار
سانو كيللا قالدی قامو فانيلار
جون كلستان بلبلان ايايرين
قالدی ايتوش توك اياما ديورين
جون كيدنه قلاش تون كيبي
ايسوز اودا اسكي قفتن كيبي
نابز سندن ياناسن كرك
چوپك اولور بيرك اسكالك
كيسوزيكن كندو كايوك ايلوك
بوسهلجا ايشي بويوك ايلوك
ايرون اقاوين كشي ياراعني
حسوت اولور چورن كچور چاغعني
كم درسا كم اولاشا ياريا
اعتقاد ايتسوت اينا سون ياريا
يار نيچون كو كچك ايلك يراق
يارين اندا كاللا او كو خا بوراق
دنيا نعمتلا ورك باغا كو خدي
بيلمز يوك كم غنام اور جيك
محل بقا اويتا دوروش جانيلار
ختت ييللا خا جسي سلطانلار
سمر و دكچاسن بن ارقلايريم
باق ساوب فانيدن يرانيدوم

اق حيوان صوتي بلوك لچمك
چونم الدن چقدی اولدم صوص
بيلما دوك بيلدشكن همدمي
بان بيلمزكن بيلوك ادمي
الديكن بيلدوك حمري حمري
چونكه اوجا ايردي قالدك حمري
هراشي سندا ووزن بيل بانيدوم
صانك چوپك ازن بر سلطانيدم
سن صانوك هر كشي سلطانچون
خالسه سانكا كالدی اول درساچون
قالدی چوپك چونكه سلطان كوج ايدر
هوخسيس سرنوسن ادادوك
شويلا قالدی اسك چركين مذبلا
ناسوكا دنكم كير و سلطان خالا
بيلمز يادن بيلمز يوك سن بني
سبمدی بيلدوك چونكه تنگ ادم بني
هر كرامت منزلت بندايدك
سن صندوك كم قمو ستر ايدك
شوكم اصل عالم انوار اول
طرف اكا منزل اولسا طارا اول
بنا باندن آل و يرون اورن طوطن
سن سني صانوك ابي نيچان تون
ايردييم دوستا و مدن بر زمان
اوشده كيرك شجف بوشتم همان
چونكه يون دندوم ايلو سا كيريم
سا وينوم هر ادم كم ادرام
يكلو دوا فوشلا قاندا اوجا
سافلدن علينا بوخت كجا
كئيللا قاندا (سانكا خفتسا)
كالمه

توردقمکم فیصا بانی سولیا ایلو لارم صنی صولا کجا
 جان دیدی خوجا حقن بلدوکما کوز ایزی کیکیا چکا غصا
 کر خوجکل اولدیبیسا ابن فلان قاتی فیصیسا سانی والله انان
 تن دیدیم قردوقوش بیلار چیان سیندلا چوقدر تان اندور بیسان
 جان دیدی زرقوک حلالا الساؤک روضه جنت اولمدر در سیتوک
 صولور افر در لوجا مند چایر در یاقوت اولمدر در قوم قیر
 کرحرام قازندوکسا دیندر ادهادر بیلدشوک بیل سینلدا
 تن دیدیم سیک کی قارا کورد قور قرقیم قات آکویا کورد
 مشکل اولا قاز کیر حاسیر اولیبیجی اولارا دابربشیر
 جان دیدی کوجکل قول اولانا قنور اوله اجنی روضه سندن طولونور
 قوللغوکد ایالنا اولسکل کی قاتی سین اینی طولاجصم ظلمتی
 تن دیدی یالوکوزم یق بیلدشم اندا بانو میله اولابرایشم
 جان دیدی ایو اولو ریبیسا خویک تالیبا هیچ ذرجه قورقوک قیوک
 ای سورتلو حور بیلداری اوله هم ملائکه سینلدا افشارش اولد
 خونی یاوز یاد ایند رهدمی طالیسر سینداتی دایمی

کون بیرنما کورینی کیم بیلسین
 فاندوک سودوک ک فاندی
 پیرمورد افانی ایندو کچمیا
 فاندینوک بیلسکل کی شوم اولور
 باقی اولن فاندینلدا یا نهیا
 فانی اولده زینکیم این سین
 مالی یوز اکو ماکا قازغیل
 باقی کچی فاف بولا صتمه سن
 کور قیلور سله هرایشوک تدیریلدا
 اندلا صور دی تن جنابرج سوال
 تن دیدیم صور جیدن قورقم
 طفوی سوزدر اولارا داجاری
 جان دیدیم چون دینو کن قزین
 کور دینو کن کسک دینا کون
 تن دیدی طار کزینور سین بیجی اوله حالوم قابوسی یوق باجیسی

روحی حیوانی اندک برآدی اولی سحر هر شنیدن در لوطادی
 هر لذیدن اولدرد لذت الهی صراکم ابرسوز اولدربیلین
 هر جنا ایلیک کور اولد کور اولد
 بیل تسانست ایتمک جاندر اولد روحی نشانیه شبت تندر اولد
 تانه اریسا نفس اتارا جهول جاده اریسا هرایی اولور قبول
 انده انوک مطین ایدر ورور قایغویوقده انده قامو شاذیدر
 تن خون طو شایری اولور لطفی جان سوزن طوستا بولدر حقدرد رضا
 نقدن ایچاره اولور جان اولون اندون ارتق کیدرر انسان اولون
 روحی انشایون عشقو عقل اولدور روحی حیوان انوکلا دبریدر
 ایگور و حرک او رتاسنداد کور کور اندون اولدی نگاه مردوخه قیوکه
 نفس دنش بوزک قارایصلنور روحه اویسا ای کبی طیطولویوق
 نفس دیرلسا جان ایبشی بقالاور نفس اولیمک جاده کیموش حال اولد
 اولدی اولدرد جان مفقاد اولد جمله فان ایبشیدن اول زاده اولد
 چونکه فانی ایبشدرن تکی اولد بوردله کور کورلا حقی کور
 اول تاد راجعی اولن خطاب اوکا اولور رجمو سوو العتاب

تن دیدیم اچو سوز ناییم نا اجم اول ادا یانا ییام
 اولار ادا یقلو بورد پاییلدا صا تو باز ر یوق الم اقماییلدا
 جان دیدی بیدر کیسا وارلین دینداسن مالوکی سوارلین
 سیندلا ساغالا حاجت نغنی حوریلودن درلو شکر شربی
 تن دیدیم سنلدا کافن جوریر پیر اولور اول ادا قولو امیر
 ناطون اول اولد عجب جوریمیا کلاه کئی کیریمیا کز سینلیا
 جان دیدی زهد اولیر تقویلا نایاسن کله نذکمه هایلا
 کاللا اچقندن سگنا درلو لباس بیل حرام کخاین کیمور اولد بکلون
 تن دیدیم برار ادا طورغا قاندا دویم جایی اولور سغا
 جان دیدیم کر مطیع اولسک حقا ساک کویر حورلد ارا بقا
 قاندا دیدر ک کزاسن جاندا سنلدا کیزد وکیسا ایما بیلدا
 سوکلی عاق اولدی حقا ندر حقی بو زیلا بیر اول باش ایقی
 حورلق اورا شبو سوزا اکلادری اکلد بون طاکلما کی آریکه
 اشبو قاپودن او تار کز چاسین اکلایسن ایبشی ایبشیدن حیلار
 بیلک اول فالبوک بو تدر ورور بوندن ایچاره کبسی جاندر ور

بیر تو کدر کیچه نفسک کو کلو کای عقلی کوندور بو یله تمثیل اندی لایق
 بیکه کو کول بو یزینی جاندن الور نفسدا نور کله کو کلدن گلدور
 جو بکه ای بدر ادا اغشادن طوغنا
 کیچه کندور ذکیب اولان نور یغنا
 کیچه ایدیکی اولمندا الا اسیلا
 یول الیمز همد چرک سودا ییلا
 یول ری یولدا لکن اولما کله
 غافل اولما کسزین ایردا جبه
 کی کینی کارک که تزیتیلر بو ز
 اولدانی باله زوب کیدا یا ازا
 حق بو ییسی سن سهلی طتمغل
 خو جکیلا عهدکی اونوعین
 ختم سو زک بوردا اولد کی تمام
 اوله خجادور بز قویورز واللام

جمه نکیلف انو کچون اولدغ هب کم انخا حاصل اولا کلو ادا
 جهلو غفلت بو دسی اذن کیدا یا عبادی اولما یغشور بیدر
 هر ریاضت چاکن انکون چکار اخروت کین انو کچون اکان
 کافر سو سون اولن اولد رفیقن از تلپا عز سانی دابالده سفیقن
 اولیجا عز اولدور ادا ایشاد ایدی سئول بقوق کو کولدی باذ ایدن
 همد رییشن انو کچون دور سور ناسو کادون قار کوسی اوله نور
 عقل انوک جانی هم اوستا ذید خلق قانده نفس مشهور ایدر
 کینا اوما قوا اولد رکیدن اریحقی حقی شبه سوز کورن
 تاروزو ایتی اوقین اودور ساونون همدله قاقین اودور
 ادا صراطدن بیدرم کیمی خاجن کاجیمیان اولدرا شانغا اوچان
 کو کولدا کما ایا د و طر یغنا هر عیبین کندور زینا چغغنا
 سئول قدر حاکم ایتکل ازیب دهو صفاتی نفس اولدنا کورنا
 حقه کله اینه یوزی بوزک اولا حوری دیو کو کور کله ناهنگل اولا
 حقه شکله پیشر کله احق اولا قار کول ازدها عشق اولا
 حوری دیو دیو تر تریسی قوجیبی نوبان دیو تیادان اوچسین